

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Sociální práce
Studijní obor: Penitenciární péče
Kód oboru: 750R023

Název bakalářské práce:

**PORUCHY OSOBNOSTI ODSOUZENÝCH VE VĚZNICI
HORNÍ SLAVKOV VE VZTAHU K JEJICH KRIMINALITĚ**
*THE PERSONALITY DISORDERS OF CONVICTS IN HORNÍ
SLAVKOV PRISON TOWARDS THEIR CRIMINALITY*

Autor:

Pavλίna Lorenzová
Větrná 861/9
357 31 Horní Slavkov

Podpis autora: _____

Vedoucí práce: Dr. Vendelín Lukačka

Počet:

stran	obrázků	tabulek	grafů	zdrojů	příloh
69	0	8	16	15	16 + 1 CD

CD obsahuje **celé** znění bakalářské práce.

V Liberci dne: 30.4.2007

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení:
Adresa:

Pavλίna Lorenzová
Větrná 861/9

Studijní program:
Studijní obor:
Kód oboru:

Sociální práce
Penitenciární péče
7502R023

Název práce:

PORUCHY OSOBNOSTI ODSOUZENÝCH VE
VĚZNICI HORNÍ SLAVKOV VZTAHU K JEJICH
KRIMINALITĚ

Název práce v angličtině:

THE PERSONALITY DISORDERS OF CONVICTS
IN HORNÍ SLAVKOV PRISON TOWARDS THEIR
CRIMINALITY

Vedoucí práce:

Dr. Vendelín Lukačka

Termín odevzdání práce:

30. 04. 2007

Bakalářská práce musí splňovat požadavky pro udělení akademického titulu „bakalář“ (Bc.).

.....
vedoucí bakalářské práce

.....
děkan FP TUL

.....
vedoucí katedry

Zadání převzal (student): Pavλίna Lorenzová

Datum: 28. 01. 2007

Podpis studenta: .....

Cíl práce:

Zjištění vztahu mezi typem poruchy osobnosti a charakterem páchané trestné činnosti u odsouzených vykonávajících trest odnětí svobody v návaznosti na zaměřenost příslušných programů zacházení ve věznici Horní Slavkov.

Základní literatura:

HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. 774 s. ISBN 80-7178-303-X.

PRAŠKO, J. a kol. *Poruchy osobnosti*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 359 s. ISBN 80-7178-X.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese: Variabilita a patologie lidské psychiky*. 3. vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-678-0.

ZVOLSKÝ, P. a kol. *Speciální psychiatrie*. Praha, 1996. 206 s. ISBN 80-7184-203-6.

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne: 30.4. 2007

Podpis:

Poděkování:

Chtěla bych vyjádřit upřímné poděkování vedoucímu práce Dr.Vendelínovi Lukačkovi za jeho odborné vedení, cenné rady a podnětné připomínky, zejména za ochotu a čas, který mi při přípravě mé bakalářské práce věnoval.

Zároveň děkuji svým blízkým za projevenou trpělivost, kterou mi poskytovali po celou dobu studia.

Název bakalářské práce: Poruchy osobnosti odsouzených ve Věznici Horní Slavkov ve vztahu k jejich kriminalitě

Název bakalářské práce: The Personality disorders of convicts in Horní Slavkov prison towards their criminality

Jména a příjmení autora: Pavlína Lorenzová

Vedoucí bakalářské práce: Dr. Vendelín Lukačka

Resumé:

Bakalářská práce se zabývala poruchami osobnosti odsouzených ve Věznici Horní Slavkov ve vztahu k jejich kriminalitě a efektivitou účelu trestu odnětí svobody s důrazem na odsouzené zařazené ve specializovaném oddělení pro poruchy duševní a poruchy chování.

Jejím cílem bylo zjistit vztah mezi typem poruchy osobnosti a spáchanou trestnou činností a rozdíly v osobnostních vlastnostech, v postojích a hodnocení podmínek výkonu trestu mezi srovnávacími skupinami odsouzených.

Teoretická část pomocí zpracování a prezentace odborných zdrojů popisovala historický a současný pohled na poruchy osobnosti, jejich obecné vlastnosti a rysy. Dále se zabývala příslušnými normami a vnitřními předpisy, podle nichž se realizuje zacházení s odsouzenými ve specializovaném oddělení. Praktická část ověřovala stanovené předpoklady pomocí studia přístupné dokumentace o odsouzených a prostřednictvím porovnání údajů z jednotlivých oblastí použitého názorového inventáře u srovnávacích skupin tvořených ze 64 respondentů. Zjištěné výsledky umožnily postihnout efektivitu naplňování účelu trestu odnětí svobody u odsouzených zařazených do specializovaného oddělení.

Za největší přínos práce vzhledem k řešené problematice bylo možné považovat zjištění na jedné straně málo výrazných rozdílů v sebeposuzování, v postojích ke spáchané trestné činnosti a uloženému trestu signalizující nízkou efektivitu realizovaných programů zacházení ve specializovaném oddělení. Na straně druhé zjištění výraznějších rozdílů v hodnocení podmínek výkonu trestu mezi srovnávacími skupinami signalizující optimálnější interpersonální vztahy a celkové sociální klima u vězňů ve specializovaném oddělení vytvářející vhodnější prostředí pro účinnější ovlivňování zařazených osob.

Získané poznatky vyúsťovaly do navrhovaných opatření směřujících ke zvýšení účinnosti účelu výkonu trestu odnětí svobody u odsouzených ve věznici.

Klíčová slova: poruchy osobnosti a její specifikace, výkon trestu odnětí svobody, řád specializovaného oddělení, programy zacházení, hodnocení odsouzených, sebeposuzování

odsouzených, postoj k trestné činnosti, postoj k účelu výkonu trestu odnětí svobody, negativní faktory ovlivňující efektivitu výkonu trestu odnětí svobody

Summary:

This dissertation deals with personality disorders of convicts in Horní Slavkov prison in relation to their criminality and also deals with efficiency of imprisonment with emphasis on convicts integrated into a special unit for mental disorders and dystropy.

The drift of this work is to find out relation between a type of personality disorder and committed crime and differences in their personality characteristics, attitudes and evaluation of imprisonment conditions among groups of convicts who I compare.

The theoretical part, using scientific sources, describes historical and present look on personality disorders and their general characteristics. In the following this work deals with relevant rules and internal norms which are realised in treatment with convicts in a special unit.

The practical part examines assumed facts by the help of available personal convict's documentation and by comparing data inventory at comparative groups of 64 respondents. The results allowed to express a system effectiveness of imprisonment of convicts at the special unit.

The most important point of this work in relation to dealing with problems is this fact I found that there is few significant differences at convict's self-evaluation, their attitudes to committed crimes and punishment for it which shows low efficiency of treatment – rehabilitation programs at special unit on the one hand and significant differences at evaluation of conditions of imprisonment among the comparative groups of convicts which signalizes more optimal interpersonal relationships and a global social climate of prisoners at the special unit which makes better background for more efficient influence on convicts placed there on the other hand.

The gained findings led to proposals which are pointed at more efficiency imprisonment of convicts.

Keywords: The personal disorders and their specifications, imprisonment, special unit regulations, treatment-rehabilitation programs, evaluation of convicts, self-evaluation of convicts, the attitudes to their crimes, the attitude to imprisonment, negative factors which influence efficiency of imprisonment.

OBSAH

1	ÚVOD	8
2	TEORETICKÉ ZPRACOVÁNÍ PROBLÉMU	10
2.1	Historický pohled na poruchu osobnosti	10
2.1.1	Historický přehled obecných vlastností u psychopatů.....	11
2.2	Vymezení současného pojmu porucha osobnosti	12
2.2.1	Základní znaky poruchy osobnosti.....	13
2.3	Diferenciace základních typů poruch osobnosti	13
2.4	Vysvětlení pojmů MKN 10 a DSM IV a rozdíly mezi nimi.....	14
2.5	Nejtypičtější poruchy osobnosti odsouzených ve Věznici Horní Slavkov	14
2.5.1	Disociální porucha osobnosti	15
2.5.2	Emočně nestabilní porucha osobnosti.....	16
2.5.3	Paranoidní porucha osobnosti	17
2.5.4	Pasivně – agresivní (negativistická) porucha osobnosti	18
2.5.5	Další poruchy osobnosti.....	18
2.6	Zákonné normy upravující výkon trestu odnětí svobody ve Věznici Horní Slavkov ..	20
2.6.1	Zákon o výkonu trestu odnětí svobody.....	21
2.6.2	Řád výkonu trestu odnětí svobody	21
2.6.3	Vnitřní řád pro odsouzené ve Věznici Horní Slavkov.....	23
2.7	Řád specializovaného oddělení pro odsouzené s poruchou duševní a poruchou chování („dále jen „SpO“)	23
2.8	Vymezení základních činností personálu ve specializovaném oddělení pro odsouzené s poruchou duševní a poruchou chování (dále jen „SpO“).....	26
2.8.1	Metody a formy zacházení s odsouzenými ve specializovaném oddělení s poruchou duševní a poruchou chování (dále jen „SpO“)	27
2.8.2	Aktivity programů zacházení s odsouzenými ve specializovaném oddělení s poruchou duševní a poruchou chování (dále jen „SpO“)	30
2.9	Shrnutí teoretické části	32
3	PRAKTICKÁ ČÁST	33
3.1	Cíl praktické části a účel průzkumu	33
3.1.1	Stanovení předpokladů.....	33
3.2	Použité metody k průzkumu	34
3.2.1	Předvýzkum a jeho výsledky.....	36
3.3	Popis zkoumaného vzorku	36
3.4	Průběh průzkumu	39
3.5	Výsledky průzkumu a jejich interpretace	40
3.5.1	Souvislost mezi charakterem spáchané trestné činnosti a poruchou osobnosti, orientace individuálních programů zacházení.....	40
3.5.2	Sebeuposuzování odsouzených	41
3.5.3	Postoj odsouzených k uloženému trestu	47
3.5.4	Postoj odsouzených k účelu trestu odnětí svobody	51
3.5.5	Hierarchie negativních faktorů výkonu trestu odnětí svobody	57
3.6	Shrnutí výsledků praktické části a diskuse	63
4	ZÁVĚR.....	64
5	NÁVRH OPATŘENÍ (DOPORUČENÍ).....	65
6	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	67
7	SEZNAM PŘÍLOH.....	69

1 ÚVOD

I na prahu 21. století se stále setkáváme s lidmi, kteří přijímají informace o současném zacházení s vězni s rozčarováním. V porovnání s nehumánním zacházením s odsouzenými v padesátých letech minulého století je nesporné a pochopitelné, že v očích laické veřejnosti je současný způsob zacházení s nimi považován za pobyt v rekreačních zařízení. Veřejné mínění však často vychází z neobjektivních informací, které lidem nastíní řada médií, pro něž je honba za senzacími důležitější než potřeba pravdivě informovat o účelu výkonu trestu odnětí svobody. Proto se každý, kdo pracuje ve vězeňství, znovu a znovu ocitá v situaci, kdy musí jasně a srozumitelně vysvětlovat, proč věnujeme tolik pozornosti zacházení s vězni.

Koncepce rozvoje českého vězeňství neztrácí ze zřetele to, co od něj společnost očekává - boj s kriminalitou, recidivou a všemi nezákonnými projevy, které vadí nám všem. Vězeňská služba České republiky myslí především na budoucnost. Proto jí záleží na efektivním využití času, který vězeň tráví ve vězení. Musí tohoto času využít, aby se po propuštění nevracel horší a nebezpečnější.

Humanizace vězeňství, to je v první řadě dodržování Listiny základních práv a svobod. Základní principy jednání s vězněnými osobami vyplývají především z Listiny základních práv a svobod, českého právního řádu a Doporučení Rady Evropy.

Kulturně a sociálně vyzrálá společnost dnes neklade rozhodující akcent na tzv. odplatnou funkci trestu, ale na jeho regulativní význam. Ten spočívá nejen v izolaci odsouzené osoby a tím i v ochraně společnosti před kriminalitou, ale zároveň ve snaze dosáhnout změny v chování a jednání provinilce v prosociálním smyslu. V praxi to znamená mimo jiné uplatňování diferencovaného zacházení s přesně vymezenými skupinami odsouzených, využívání prostředků speciální pedagogiky, psychologie, sociální práce. V rámci vězeňských zařízení existuje již celá řada specializovaných oddělení, kromě dalších i pro odsouzené s poruchou duševní a poruchou chování, v nichž se uplatňují cílené programy zaměřené na nácvik sociálně přijatelných způsobů chování těchto vězněných osob. Sít specializovaných oddělení zasahuje do všech typů věznic i do Věznice Horní Slavkov, kde je kromě jiného řešena i problematika zacházení s odsouzenými s poruchami duševními a poruchami chování. Jedná se o skupinu odsouzených, která se svým chováním, mírou společenské nepřizpůsobivosti, opakovanou kriminální činností, nedostatečnou socializací a nedostačivostí v interpersonálních vztazích odlišuje od jiných osobnostně méně narušených vězňů. Proto je potřebné pro tuto kategorii osob volit specifitější způsoby zacházení.

Věznice Horní Slavkov je profilována pro výkon trestu odnětí svobody dospělých mužů, kteří spáchali závažnou trestnou činnost, a recidivujících, zařazených do výkonu trestu odnětí svobody s ostrahou v délce do 15 let. Je zřejmé, že se u naprosté většiny vězněných osob projevují poruchy chování a případně i poruchy osobnosti polymorfního typu s převahou rysů disociality, emoční nestability, nestálosti a nezdrženlivosti i paranoidity. Sporadicky se u nich vyskytují i další rysy poruchy osobnosti, např.: pasivně – agresivní, histrionské, narcistické.

Jsou zde zřízeny standardní oddíly, oddělení se zesíleným stavebně technickým zabezpečením a v neposlední řadě specializované oddělení pro výkon trestu odsouzených s poruchou duševní a s poruchou chování. S touto kategorií osob je realizován prostřednictvím týmu odborných zaměstnanců věznice komplex organizačních zásad programů zacházení, hodnocení projevů chování, kázně a aktivity směřující u vězněných k naplňování účelu trestu odnětí svobody.

Cílem bakalářské práce je zjistit vztah mezi typem poruchy osobnosti a spáchanou trestnou činností a rozdíly v osobnostních vlastnostech, v postojích a hodnocení podmínek výkonu trestu mezi srovnávacími skupinami vytvořenými z řad odsouzených s výraznou poruchou osobnosti a odsouzených zařazených ve specializovaném oddělení. Účelem práce je analyzovat zaměřenost programů zacházení na redukci znaků poruch chování a poruch osobnosti a zároveň zjistit efektivitu zacházení s vězněnými osobami ve specializovaném oddělení v naplňování účelu výkonu trestu odnětí svobody.

Za přínos práce vzhledem k řešené problematice je možné považovat naplňování účelu specializovaného oddělení zejména prostřednictvím rozdílů v postojích odsouzených k vlastní trestné činnosti a účelu uloženého trestu i v charakteru osobnostních vlastností mezi srovnávacími skupinami ve prospěch odsouzených umístěných ve specializovaném oddělení. Získané poznatky umožňují posoudit, zda zacházení s uvedenou kategorií osob napomáhá realizaci účelu výkonu trestu, případně navrhnout vhodná opatření ke zkvalitnění zacházení s vězněnými osobami ve věznici.

Uvedené téma je zvoleno proto, že v rámci vězeňství dochází k postupnému přeorientovávání statických a obligatorně stanovených programů zacházení u vězeňské populace na dynamické a specializované zacházení u jednotlivých kategorií vězňů. Vzhledem k tomu, že ve Věznici Horní Slavkov s ohledem na její profilaci se u naprosté většiny odsouzených projevují poruchy chování a u řady z nich i výraznější poruchy osobnosti, jeví se jako potřebné hledat prostředky pro zefektivňování výchovné práce s nimi.

2 TEORETICKÉ ZPRACOVÁNÍ PROBLÉMU

2.1 *Historický pohled na poruchu osobnosti*

„Problematika poruch osobnosti začala zajímat psychiatry až ve druhé polovině 19. století. Do té doby byli soustředěni především na nejzávažnější duševní choroby, které se projevovaly nápadným způsobem a značně omezovaly i základní adaptabilitu nemocných. Dělo se tak v souvislosti s postupným zpřesňováním klasifikace různých duševních poruch. Klinickou charakteristiku psychopatie, jak se dříve poruchy osobnosti nazývaly, uvedl jako první Koch v roce 1888. Charakterizoval ji jako nedostačivost, pro niž je typická porucha chování, přičemž tito lidé nejsou ani duševně nemocní, ani mentálně retardovaní.“¹

„K vytvoření pojmu psychopatie došlo zákonitě, často v úzkém spojení s potřebami soudněpsychiatrickými. Nejvýznamnějšími badateli, s jejichž jménem je spjat vývoj učení o psychopatiích, jsou vedle Kocha Prichard, Morel, Korsakov, Maudsley, Lombroso, Krafft-Ebing, Gannuškin, z pozdějších Kahn a zejména Kurt Schneider.“²

„Vondráček rozeznává psychopatie pravé, které jsou vrozené a nepravé, které jsou získané. Nepravé psychopatie, podobně jako charakterové neurózy, vznikají dlouhodobým, od dětství trvajícím působením nevhodného prostředí, anebo to jsou stavy po přestálé mozkové chorobě, popř. stavy postprocesuální po odeznění psychotického procesu. Podle Freunda vzniká psychopatie stykem biologicky nedostatečně uzpůsobeného organismu s obvykle netraumatizujícím prostředím nebo působením biologické vady prakticky nezávislé na zkušenosti. Uznává přitom význam některých vedlejších faktorů a je toho názoru, že působí-li např. psychóza v raném věku kromě obvyklého defektu i další poruchu vývoje, bude ji třeba řadit již k psychopatiím.“³

Hovoříme-li o disharmonické osobnosti „rozumíme tím jak kvantitativní, tak i kvalitativní odchylky různých psychických funkcí (uvědomujíc si relativitu funkcionalistického dělení psychiky), jež se ostatně mohou kombinovat a prolínat. To působí velikou pestrost psychopatických projevů, teoreticky téměř nekonečnou, avšak v praxi přece jenom omezenou na některé základní formy. Majíce na mysli všechny tyto okolnosti, uvádíme tuto definici:

---

¹ Vágnerová, 2004, s.512 -513

² Horvai, 1968, s.25

³ Horvai, 1968, s.56,57

Psychopatickou nazýváme osobnost lišící se výrazněji od dané normy, jejíž některé – často dominující abnormní rysy

- a) nejsou podmíněny jiným známým psychopatologickým stavem (psychóza, neuróza, oligofrenie, sekundární psychosyndrom),
- b) trvají od mládí (nemanifestovaly se později než v pubertě) a jsou relativně stálé nebo se objevují pravidelně při jistých frustračních situacích,
- c) manifestují se v disharmonii osobnosti, podmíněné disharmonií jednotlivých jejích složek, což vede ke změně systému hodnot i hodnocení u příslušného jedince a ke změně jeho adekvátních vztahů (a z toho plynoucího myšlení i chování) k prostředí i k sobě samému.“⁴

„Horvai opakovaně zdůraznil obtíže diferenciální diagnózy, kterou je třeba zaměřit především ve smyslu odlišení od zřejmých nosologických jednotek, a široký, skupinový charakter psychopatií, při němž klasifikace psychopatických syndromů není dosud sjednocena.“⁵

„Porucha osobnosti (dříve nazývaná psychopatie) je podle Študenta chorobný stav, který se projevuje nepříznivými nebo nadměrně zvýrazněnými povahovými vlastnostmi v oblasti nižších a vyšších emocí a nálad, pudů, temperamentu, vůle a charakteru a podivínským, neadaptivním až hrubě rušivým chováním, kterým trpí sám jedinec nebo jeho okolí, případně oba.“⁶

2.1.1 Historický přehled obecných vlastností u psychopatů

„Vedle analýzy jednotlivých faktorů byly také činěny pokusy zjišťovat různým způsobem hlavní nebo základní psychopatické znaky. Metody dotazníku použili Gray a Hutchinson, kteří na základě odpovědí 566 kanadských psychiatrů sestavili následující přehled. Je v něm sestava obecných vlastností, které byly označeny za nejvýznamnější u psychopatů.“⁷

- ❖ Neučí se z vlastních zkušeností;
- ❖ nemá smysl pro zodpovědnost;
- ❖ není schopen vytvářet významné vztahy, nekontroluje své impulsy;
- ❖ nemá dostatek morálních citů;

---

⁴ Horvai, 1968, s.27- 28

⁵ Horvai, 1968, s. 57

⁶ Zvolský a kol.,1996, s.138

⁷ Horvai, 1968, s.101

- ❖ chová se chronicky nebo opakovaně antisociálně;
- ❖ tresty nemění jeho chování, je emočně nevyzrálý, je neschopen pocitů viny;
- ❖ je egocentrický;
- ❖ je neschopen předvídat důsledky svého chování;
- ❖ je neschopen být loajální k jakékoliv osobě či zásadě;
- ❖ nedostatečně posuzuje věci;
- ❖ má špatnou pracovní anamnézu;
- ❖ je patologický lhář;
- ❖ je emočně nestálý;
- ❖ krajně racionalizuje své chování;
- ❖ nemá životní cíl;
- ❖ je neschopen pociťovat úzkost;
- ❖ je nestálého chování;
- ❖ je agresivní, je opakovaně destruktivní vůči sobě;
- ❖ má nediferencované sexuální chování;
- ❖ jeví defekty vnímání času;
- ❖ ovládá okolí, projevuje arogantně sebevědomé vůdcovství apod.

2.2 *Vymezení současného pojmu porucha osobnosti*

„Ačkoliv jde o poměrně vágní výraz, označuje přesně podstatu věci, tj. poruchu temperamentové nebo charakterové či motivační složky osobnosti. Porucha osobnosti není nemocí v medicínském slova smyslu, osoba s poruchou osobnosti není tedy nemocná. Porucha osobnosti je trvalý stav projevující se nepříznivými nebo nadměrně zvýrazněnými vlastnostmi osobnosti, odchylkami v oblasti citů, rozhodování i chování, které vedou k problémům ve vztahu k druhým lidem a společnosti. Jedinec se jeví jako podivínský, svérázný, s nepřizpůsobivým až hrubě rušivým chováním“.⁸

Z hlediska bakalářské práce jsme se přiklonili k vymezení definice Vágnerové:

„Porucha osobnosti je definována jako určitý, trvalý a těžko ovlivnitelný vzorec osobnostních rysů, které se odlišují od aktuální sociokulturní normy. Její součástí jsou nadměrně zvýrazněné některé vlastnosti osobnosti, odchylky v oblasti citového prožívání, uvažování i chování. Jejím důsledkem je narušení:

- osobní pohody, vztahu k sobě, hodnocení sebe samého i svého jednání,

---

⁸ Čírtková, 2000,s.83

- sociální adaptace, vztahu ke světu, především k jiným lidem a ke společnosti.“⁹

2.2.1 Základní znaky poruchy osobnosti

„Základním diagnostickým znakem je nápadnost, resp. odlišnost od normy v oblasti osobnostních vlastností a z ní vyplývajících projevů. Některé osobnostní vlastnosti mohou být extrémní, takže se struktura osobnosti stává nevyváženou. Z toho vyplývá abnormálnost prožívání, postojů a chování. Pro poruchu osobnosti jsou typické obtíže v sociální adaptaci, resp. neschopnost sladit vlastní uspokojení s platnými sociálními normami“¹⁰

Uvažování těchto lidí může být změněné. V tomto případě nejde o snížení inteligence, ale o nestandardní nebo deformovaný způsob uvažování a hodnocení situace. Myšlení bývá ovlivněné vztahem ke světu a charakterem emocí, např: egocentrické uvažování, vztahovačné hodnocení, nadměrná závislost na názorech druhých, Sebehodnocení daných jedinců bývá narušené, mohou mít neadekvátně zvýšené sebevědomí, ale i komplex méněcennosti. Nejsou schopni poučit se ze zkušenosti s nepříznivými důsledky vlastního chování. Pocity vztažené k sobě a k okolí mohou být odlišné, než je běžné. Emoční prožívání může být akcentované nebo utlumené, nepřiměřené vyvolávajícím podnětům. Tito jedinci nerespektují běžné sociální normy, mívají sníženou toleranci k zátěži, narušenou autoregulaci a jejich způsoby zvládání jsou maladaptivní a nezralé. Mívají problémy ve vztazích s lidmi. Jejich postoj k vlastním potřebám a způsob uspokojování bývá také akcentovaný. Mívají sklony k různým excesům a rizikovým aktivitám.

2.3 Diferenciace základních typů poruch osobnosti

Podle MKN –10 a DSM – IV lze diferencovat následující základní typy poruch osobnosti:

- ❖ disociální (asociální) porucha osobnosti,
- ❖ emočně nestabilní porucha osobnosti,
- ❖ paranoidní porucha osobnosti,
- ❖ schizoidní porucha osobnosti,
- ❖ histrionská porucha osobnosti,
- ❖ narcistická porucha osobnosti,

---

⁹Vágnerová, 2004,s.513

¹⁰Vágnerová,2004,s.516

- ❖ anankastická (obsedantně – kompulzivní porucha osobnosti),
- ❖ pasivně- agresivní (negativistická) porucha osobnosti,
- ❖ úzkostná (vyhýbavá) porucha osobnosti,
- ❖ závislá porucha osobnosti.

2.4 *Vysvětlení pojmů MKN 10 a DSM IV a rozdíly mezi nimi*

Podle MKN -10 představují poruchy osobnosti „extrémní nebo významné odchylky od způsobů, kterými průměrný člověk v dané kultuře vnímá, myslí, cítí a zvláště utváří vztahy s druhými. Takové vzorce chování mají tendenci být stabilní a zahrnovat různé oblasti chování a psychologických projevů. Jsou často, i když ne vždycky, sdruženy s jistým stupněm subjektivní tísně a problémy v adaptivní společenské aktivitě a v dosahování žádoucích cílů... specifická porucha osobnosti je těžké narušení v charakterové skladbě a tendencích jedince, zahrnující obvykle několik oblastí osobnosti. Téměř vždy je sdružena se závažným osobním a sociálním selháním.“ Podle DSM -IV je porucha osobnosti „přetrvávající vzorec prožívání a chování, který se významně odlišuje od očekávání v kultuře, ve které jedinec žije, je rozsáhlý a nepružný, má počátek v adolescenci nebo raném dětství, je stabilní v průběhu času a způsobuje utrpení nebo poškození.“¹¹

„Diagnostika poruch osobnosti sblíží oba významné klasifikační systémy. V rozhodujícím bodě však existuje stále rozdíl, neboť DSM IV používá víceaxiální systém, aby diferencovala poruchy osobnosti od vlastních psychických onemocnění. Poruchy osobnosti jsou na ose II. Důsledně se tak přenášejí výsledky výzkumu, podle nichž poruchy osobnosti představují všeobecný rizikový faktor pro psychické onemocnění, do diagnostické praxe. V MKN 10 platí všeobecný princip komorbidity.: může být zadáváno tolik diagnóz, kolik je třeba pro popis určitého stavu, poruchy osobnosti jsou uvedeny na téže rovině jako jiné klinické syndromy. Také ve specifických kategoriích poruch osobnosti jsou mezi oběma systémy rozdíly.“¹²

2.5 *Nejtypičtější poruchy osobnosti odsouzených ve Věznici Horní Slavkov*

Ve Věznici Horní Slavkov se u značné části odsouzených vyskytují poruchy chování a poruchy osobnosti polymorfního typu s převahou rysů disociality, emoční nestability,

¹¹ Praško a kol.,2003,s.16,17

¹² Rahn,Mahnkopf, 2000, s. 328

nestálosti a nezdrženlivosti i paranoidity. Sporadicky se projevují u některých vězněných osob i další rysy poruchy osobnosti, např: pasivně-agresivní, histrionské, narcistické.

Zvolský a kol. vymezují **nestálou osobnost**, která se relativně často vyskytuje u odsouzených, zejména abuzérů alkoholu a drog.

„Těmto osobnostem chybí stabilita a vyrovnanost afektivních postojů. Jejich vůle je snadno ovlivnitelná nejrůznějšími vnitřními i vnějšími aktuálními vlivy. Jejich povaha bývá přirovnávána ke člunu bez vesel a kormidla, který je hnán vlnami a větrem podle jejich momentálního směru. Zcela podléhají snahám po pohodlí a požitcích. Bývají ohroženi v mnoha směrech. Mají sklon se vyhýbat práci, v partnerských vztazích jsou nestálí, jejich sexuální život je promiskuitní, jsou náchylní ke vzniku drogových závislostí, tendují k prostituci a kriminalitě. Typické trestné činy jsou malé a střední krádeže, vloupání, podvody, neplacení dluhů. Psychiatr se s nimi setkává především jako soudní znalec. Přitom většina nestálých jsou lidé přátelští, přizpůsobiví až ústupní, avšak zcela nespolehliví. Přes neustálé sociální komplikace vzbuzují opakovaně sympatie a soucit.“¹³

Stručná kazuistika je uvedena v příloze č.1

2.5.1 Disociální porucha osobnosti

„Základní charakteristikou disociální poruchy osobnosti je dlouhodobý vzorec sociálně anetického chování, které odráží nezáměr o práva druhých osob. Disociální jedinci hledají uspokojování svých potřeb bez svědomí. Mezi jejich chováním a převládajícími sociálními normami je rozpor. Nedokážou udržet trvalý vztah a snadno kořistí na druhých. Často již od dětství kradou, lžou, týrají slabší vrstevníky nebo zvířata, toulají se, chodí za školu, vytvářejí asociální party, mají problémy s autoritami. V dospělosti se často projevují promiskuitou, kriminálním chováním a zneužíváním druhých. Toto chování nelze dostatečně ovlivnit zkušeností, včetně trestu.“¹⁴

Typickým znakem je egocentrismus, tito jedinci nejsou ohleduplní vůči ostatním, trpí neschopností ovládat své jednání podle platných sociálních norem. Bývají emočně nezralí, labilní a vzrušiví, mají tendenci reagovat afektivně. Mívají trvale mrzutou náladu a jsou podráždění, mají potřebu silného vzrušení, nesnášejí nudu, což může být také příčinou jejich sklonu k užívání psychoaktivních látek, k nepřiměřeným sexuálním praktikám apod. Nejsou

---

¹³ Zvolský, 1996, s.145-146

¹⁴ Praško a kol.,2003, s.227

empatičtí. Nemají schopnost adekvátního hodnocení situace, jejich sebehodnocení je nepřiměřené, bývají zaměřeni na své vlastní uspokojení. Neuznávají platné normy, neřídí se jimi. Vyžadují od okolí toleranci, sami však vůči ostatním tolerantní nejsou. Nemají pocity viny ani pokud spáchají trestný čin. Nejsou schopni plánování, přežívají ze dne na den. Schopnost sociálního učení mají omezenou. Své chování a emoce nedokáží tlumit ani ovládat, nejsou schopni přiměřené autoregulace. Mají nízkou toleranci k zátěži. Nejsou schopni přiměřené sociální adaptace, sklon ke zkratkovitým reakcím může vyvolat suicidální jednání. Vztahy k lidem mají konfliktní a problematické, jsou nespolehliví, nestálí, selhávají ve většině rolí, ať už profesních, tak partnerských či rodičovských. Jsou nepřizpůsobiví, nezodpovědní, k vlastním dětem se chovají bezohledně, nemají o ně zájem, někdy je týrají i zneužívají. Běžnou populací bývají odmítáni, většinou tedy žijí sami nebo v asociálních partách, případně krátkodobých vztazích s partnerem. U osob s disociální poruchou je zvýšené riziko kriminálního chování, proto někteří značnou část života stráví ve věznicích.

Stručná kazuistika je uvedena v příloze č.2

2.5.2 Emočně nestabilní porucha osobnosti

„Typickým znakem emočně nestabilní poruchy osobnosti je psychická nestabilita a neschopnost ovládat své chování, tendence jednat impulzivně, bez uvážení možných následků. Porucha je dále diferencována podle převažujících znaků, rozlišuje se **typ impulzivní a hraniční**.“¹⁵

Jedním z nejdůležitějších znaků **impulzivního typu** je výbušnost, emoční nestálost a impulzivita. Jejich emoce jsou nevypočitatelné, proměnlivé, mění se snadno i vlivem sebemenšího podnětu. Své emoce nejsou schopni regulovat, ani potlačit. Vlastní uspokojení nedovedou ani omezit, ani odložit. Převažuje u nich koncentrace na přítomnost, na vlastní aktuální potřeby a pocity, nejsou schopni plánovat budoucnost, posoudit míru vlastního zavinění potíží, přičítají je druhým. Jsou nedůvěřiví k ostatním lidem, až podezřaví, jejich podezřavost může mít i paranoidní charakter. Mají sklon k vymýšlení, neplní sliby. Mají tendence reagovat impulzivně, často až násilně, bez ohledu na důsledky. Své jednání nejsou schopni ovládat, bývají nesnášenliví, nepřijímají kritiku, kladou důraz na vlastní práva, jsou lhostejní k povinnostem. Bývají nespolehliví, vztahy k lidem mají povrchní. Selhávají v mnoha sociálních rolích, nedovedou zvládnout roli dospělého, systematicky pracovat, bývají promiskuitní a nestálí v partnerských vztazích. Postupně ztrácejí sociální zázemí.

---

¹⁵Vágnerová, 2004,s.524

¹⁶Vágnerová, 2004, s.526

Vzniká zde zvýšené riziko asociálního chování, ale většinou jde o nezvládnuté impulzivní reakce. U těchto lidí je možné i zvýšené riziko nadměrného užívání alkoholu nebo psychotropních látek.

„Hlavním znakem **hraničního typu** je nevyhraněnost a nestabilita v oblasti sebepojetí, narušení emočního prožívání i uvažování a toho vyplývající problémy v chování a mezilidských vztazích.“¹⁶

U tohoto typu je charakteristický pocit emoční prázdnoty. Mají narušenou a nejasnou představu o sobě. Nemají ve vztahu k sobě jasno, ani neví, kým jsou. V jejich uvažování převládá extrémní hodnocení – vše je „černé nebo bílé“, buď všechno nebo nic“.Potíže identity se mohou projevit i v sexuální zaměřenosti, tito lidé často nevědí, zda jsou orientováni heterosexuálně nebo homosexuálně. Jejich chování bývá výkyvové, nepředvídatelné, jsou impulzivní, úzkostní, trvale negativně ladění. Vztahy s lidmi jsou neuspokojivé a nestálé. Mají sklon ke zkratkovitému a impulzivnímu vytváření vztahů, které z jejich strany bývají nepřiměřeně intenzivní. Na partnera kladou příliš vysoké požadavky, které se dají těžko zvládnout, proto se tyto vazby rozpadají. Jejich agrese se často obrací proti nim samým, mají sklon k sebepoškozujícímu chování – k abúzu drog, sexuálnímu excesům, mívají i suicidální tendence.

Stručná kazuistika je uvedena v příloze č.3

2.5.3 Paranoidní porucha osobnosti

„Typickým znakem paranoidní poruchy osobnosti je nadměrná přecitlivělost na veškeré reakce okolí vůči vlastní osobě a stejně nepřiměřená obecná nedůvěra k jiným lidem.“¹⁷

Převažuje trvalá nedůvěra ke komukoli, zvýšená přecitlivělost k vlastní osobě, vztahovačnost a pocit ohrožení. Nedovedou prožívat radost, nedosáhnou vnitřní pohody a vlastního uspokojení. Nejsou schopni adekvátně uvažovat. Mají tendenci chápat jakékoli jednání jako ohrožující a úmyslně nepřátelské. Vztahy k lidem bývají narušené. Buďto nevznikají vůbec anebo vznikají a rychle se opět rozpadají. Postoj k ostatním je ovlivněn nedůvěrou, podezíravostí a někdy i hostilitou. Tito jedinci mívají potíže v soukromí i v zaměstnání. Bývají hodnoceni jako nespravedliví, obtížní, a proto jsou i okolím odmítáni. V partnerství jsou nepřiměřeně žárliví, podezřívají. V profesní roli nejsou schopni

---

¹⁷ Vágnerová, 2004, s.519

spolupracovat, jsou nekompromisní, koncentrují se pouze na sebe a k okolí jsou necitliví. Kladou nadměrný důraz na dodržování pravidel, což lze chápat jako obrannou reakci.

Stručná kazuistika je uvedena v příloze č.4

2.5.4 Pasivně – agresivní (negativistická) porucha osobnosti

U jedinců s uvedenou poruchou je charakteristickým znakem neschopnost vyrovnat se adekvátním způsobem s požadavky okolí a vyjádřit přiměřeně své emoce. Typická je mrzutá nálada, mají sklon k depresím, nižší toleranci k zátěži, na kterou reagují nezralými obrannými mechanismy. Snadno u nich dochází k navození pocitu zlosti a hostility bez zvláštních důvodů. Mívají obavu z agresivity, z otevřeného vyjádření negativních pocitů. Nejsou schopni ani ochotni akceptovat rady zkušenějších lidí, infantilní bývá i postoj k autoritám. Požadavky svého okolí nedovedou odmítnout, dávají najevo svou ochotu vyhovět, ale poté reagují zapomínáním, nedodržováním termínů apod. Bývají hodnoceni jako nezodpovědní, lhostejní ke kritice, pokrytečtí. Řada z nich se obtížně vpravuje do nových podmínek a situací, jsou přecitlivělí a málo odolní situačním vlivům, trpí pocity méněcennosti a nedostačivosti. Zjevná je pro ně potřeba porozumění, povzbuzování a pomoci od druhých, tendence domáhat se pozornosti - „předvádět se“ a sklon setrvale se přidržovat přijatých přístupů a schémat chování, snažit se přizpůsobovat okolí sobě a tam, kde to nelze, rozvíjet frustrované projevy chování.

2.5.5 Další poruchy osobnosti

❖ Schizoidní porucha osobnosti

„Typickým znakem schizoidní poruchy osobnosti je nápadná introvertovanost, oploštělost citového prožívání a nezájem o okolní svět, především o kontakt s lidmi.“¹⁸

Tito lidé nejsou schopni prožívat radost a uspokojení. Vůči okolnímu světu jsou lhostejní, až citově chladní. Druzí se jim jeví podivní, nesrozumitelní, přátelství ani partnerství většinou neuzavírají, spíše žijí sami, mnohdy bývají lhostejní i k úpravě svého zevnějšku.

Stručná kazuistika je uvedena v příloze č.5.

---

¹⁸ Vágnerová, 2004,s. 520

❖ **Histrionská porucha osobnosti**

Jejich charakteristickým znakem bývá egocentrismus, specifické narušení emočního prožívání spojené s nápadnostmi v sebepojetí i ve vztahu k ostatním lidem. City těchto jedinců bývají nestálé, jsou emočně labilní s výkyvy nálad. Přetrvávají pocity neuspokojení, které zřejmě souvisejí s jejich nadměrnou potřebou vzrušení. Bývají snadno ovlivnitelní a značně sugestibilní, myšlení je emocionálně ovládané, mají sklon ke konfabulacím a bájevé lhavosti. Mají potřebu být neustále středem pozornosti, získat obdiv, uznání. Jejich obranné reakce jsou zaměřeny na manipulaci s druhými, vztahy s lidmi mívají problematické, nestabilní a konfliktní. Nejsou schopni hlubších vazeb.

Stručná kazuistika je uvedena v příloze č.6.

❖ **Narcistická porucha osobnosti**

„Diagnosticky nejdůležitějším znakem narcistické poruchy osobnosti je porucha sebehodnocení, přecitlivělý egocentrismus spojený s necitlivostí k ostatním.“¹⁹

Bývají zranitelní a přecitlivělí, mají sníženou frustraci, především ve vztahu k jejich hodnocení ze strany okolí. Mívají sklon k přeceňování vlastního významu, nejsou schopni přijímat názory druhých. Mají silnou potřebu neustálé pozornosti, sklon k exhibicionismu. Jsou lhostejní, bezohlední až arogantní vůči ostatním s nedostatkem empatie. Promiskuita a nedostatek sociálních zábran může být projevem neschopnosti navázání uspokojivého citového vztahu.

Stručná kazuistika je uvedena v příloze č.7

❖ **Anankastická (obsedantně - kompulzivní) porucha osobnosti**

Charakteristickým znakem anankastické poruchy je potřeba nadměrné kontroly, nerozhodnost a rigidita spojená s narušením emočního prožívání. Typická je trvale mrzutá nálada, tito jedinci prožívají vnitřní nejistotu, pochybnosti, nedokáží mít z ničeho radost. Jsou nerozhodní a opatrní. Kladou důraz na respektování pravidel a zaběhlé rutiny. Bývají závislí na názorech jiných lidí, ale mají pesimistická očekávání, obávají se, že budou negativně

---

¹⁹ Vágnerová, 2004, s.530

hodnocení, a tomu se snaží zabránit perfekcionismem a pečlivostí. Důsledné plnění úkolů jim slouží jako obrana proti jejich nejistotě. Mají sklon k nadměrné sebekritičnosti a kritičnosti, omezenou adaptabilitu na změnu, na jakékoliv nové situace. Mezilidské vztahy nejsou pro ně důležité a nebývají ani uspokojující. V partnerství jsou nudní a nepříjemní, často se dostávají do sociální izolace. Chybí jim smysl pro humor. V zaměstnání jsou pedantičtí, což je pro spolupracovníky obtěžující.

❖ Úzkostná (vyhýbavá) porucha osobnosti

Tito lidé mají sklon k úzkostnému prožívání, jsou přecitlivělí na veškeré podněty, které by mohly být interpretovány jako ohrožující. Mají snížené sebehodnocení, nadměrné obavy z kritiky, nejsou schopni dosáhnout klidu a pohody. Mívají silnou potřebu být uznávání, obavy z odmítnutí, zábrany v sociálním kontaktu. Úzkostní lidé se svými problémy v sociální interakci trápí. Mají problémy s udržením přijatelné úrovně vztahů s druhými.

❖ Závislá porucha osobnosti

Charakteristickým znakem této poruchy je nadměrná závislost na druhém, neschopnost osamostatnění a strach z opuštěnosti. Tito lidé mají nízké sebehodnocení, pocity nedostačivosti, někdy až bezmocnosti. Jsou velmi ovlivnitelní svým okolím. Vyhýbají se odpovědnosti a samostatnosti. Bývají submisivní, přizpůsobení a podřízení tomu, na němž jsou závislí. Jejich partnerské vztahy bývají narušené, často se stávají odmítanými nebo manipulativními. Snadno se dostávají do role týraného a zneužívaného jedince.

2.6 Zákonné normy upravující výkon trestu odnětí svobody ve Věznici Horní Slavkov

Normy upravující výkon trestu odnětí svobody a jimiž se věznice řídí, jsou: zákon č.169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících předpisů, vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů a Vnitřní řád Věznice Horní Slavkov pro odsouzené zařazené do výkonu trestu s ostrahou.

2.6.1 Zákon o výkonu trestu odnětí svobody

„Tento zákon upravuje výkon trestu odnětí svobody (dále jen „výkon trestu“) ve věznicích a ve zvláštních odděleních vazebních věznic. Výkonem trestu se sleduje dosažení účelu trestu odnětí svobody (dále jen „trest“) ve smyslu trestního zákona prostředky stanovenými v tomto zákoně.“²⁰

Dle § 7 zák.č. 169/1999 Sb., se odsouzení s poruchami duševními a poruchami chování umisťují zpravidla ve věznici odděleně od ostatních vězněných osob.

Během výkonu trestu je odsouzený povinen podrobit se vnitřnímu řádu věznice, který kromě dalšího vymezuje obsah a druh činností pro jednotlivé skupiny odsouzených buď povinných, nebo dobrovolných. Okruh činností, kterých je odsouzený povinen se zúčastnit, nebo které může vykonávat, jsou stanoveny v programu zacházení.

Program zacházení obsahuje konkrétně formulovaný cíl působení na odsouzeného, metody zacházení s ním, směřující k dosažení cíle, způsob a četnost hodnocení. Jeho pravidelnou součástí je určení způsobu zaměstnávání vězněné osoby, účasti na pracovní terapii, vzdělávání anebo jiné náhradní činnosti, směřující k vytvoření předpokladů pro jeho samostatný způsob života. Pokud u odsouzeného přichází v úvahu větší množství variant programu zacházení, umožní se mu výběr.

V souladu s § 70 zákona o výkonu trestu odnětí svobody se u odsouzených s poruchou duševní a poruchou chování ve vnitřním řádu věznice, zvláště při volbě obsahu a forem programu zacházení, přihlíží k závěrům odborného lékařského posouzení a k nutnosti individuálního nebo skupinového terapeutického působení.

2.6.2 Řád výkonu trestu odnětí svobody

„Dle § 94 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, odsouzení s poruchami duševními a poruchami chování mohou vykonávat trest ve specializovaných odděleních věznic zřízených generálním ředitelem Vězeňské služby pouze na základě doporučení psychologa či psychiatra. Způsob zajištění pořádku a bezpečnosti stanovený pro základní typ věznice, do které byli odsouzení v § 70 zákona zařazení, zůstává nedotčen. Specializované oddělení nelze zřizovat jako oddělení pro společný výkon trestu odsouzených zařazených do různých základních typů věznic.“²¹

---

²⁰ Zákon č.169/1999 Sb.

²¹ Vyhláška MS č.345/1999 Sb.

Ustanovení zákona o výkonu trestu odnětí svobody specifikuje řád výkonu trestu odnětí svobody, a to tím, že stanovuje programy zacházení. Věznice nabídne odsouzenému na základě komplexní zprávy výběr z alternativ programů, které vycházejí z možností věznice a které pro něj považuje za vhodné. Nemusí jít o výběr z celého programu, ale jeho částí. Ten poté odsouzený stvrdí svým podpisem. Alternativy jsou voleny takovým způsobem, aby ve svém formativním důsledku byly rovnocenné. Kombinace alternativ umožňují sestavit programy v potřebné míře individualizované. Naplnění cíle programu zacházení se vyhodnocuje pravidelně za tři měsíce, průběžně jsou u odsouzených zaznamenávány poznatky týkající se projevů chování, aktivity a hodnocení dle stanovených kritérií. Při čtvrtletním hodnocení se program zacházení aktualizuje v souladu se změnami v chování a jednání odsouzeného a s vývojem jeho osobnosti.

„Prostupné skupiny vnitřní diferenciacie tvoří ucelený systém pozitivní motivace odsouzených. Ve vnitřním řádu se stanoví podrobnější podmínky vnitřní diferenciacie tak, aby odsouzený mohl být během výkonu trestu na základě změn v přístupu, plnění programu zacházení, plnění povinností a chování a jednání v souladu, či nesouladu s vnitřním řádem postupně zařazován do jednotlivých skupin.“²²

O zařazování a o změně zařazení vězněné osoby do prostupné skupiny vnitřní diferenciacie rozhoduje ředitel nebo jeho zástupce v souladu s doporučením odborných zaměstnanců, zvláště při hodnocení programu zacházení, který taktéž schvaluje ředitel věznice nebo jeho zástupce.

Specializované oddělení pro odsouzené s duševní poruchou a poruchou chování má komplexně stanovené aktivity programů zacházení s cyklickým průběhem, alternativní programy zacházení jsou stanovovány pro konkrétní odsouzené a jsou směřovány do individuálně výchovného zacházení.

Programy zacházení týkající se specializovaného oddělení pro odsouzené s poruchou duševní a poruchou chování se člení na:

- a) pracovní aktivity mající charakter pracovní terapie - odsouzené osoby, které jsou umístěny ve specializovaném oddělení, nejsou zařazovány do práce;
- b) vzdělávací aktivity – zaměřené na formování společenského chování a komunikace;
- c) speciální výchovné aktivity – zaměřené na sebepoznávání, poznávání druhých, zvládání

---

²² Vyhláška MS č.345/1999 Sb.

zátěží a nácvik relaxačních cviků;

d) zájmové aktivity – orientované na sportovní vyžití, zapojení do zájmových kroužků, rukodělných prací a sebeobslužných činností;

e) oblast utváření vnějších vztahů – zaměřena na upevňování rodinných vazeb a kontakt s příslušnými institucemi podílejícími se na postpenitenciární péči.

Důraz je kladen na vzdělávací a speciální výchovné aktivity.

Speciálními výchovnými aktivitami jsou: individuální a skupinová speciální pedagogická a psychologická působení vedená kompetentními zaměstnanci, zejména:

- ❖ terapeutická, např.: sociální výcvik, psychoterapie, arteterapie, pohybová terapie;
- ❖ sociálně- právní poradenství;
- ❖ trénink zvládnání vlastní agresivity.

2.6.3 Vnitřní řád pro odsouzené ve Věznici Horní Slavkov

Konkretizuje ustanovení z.č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících předpisů a vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č.345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících předpisů, jež jsou pro vězněné osoby závazná.

V souladu s vnitřním řádem věznice odsouzení dodržují zásady společenského chování a jednání vůči zaměstnancům, spoluvězňům a ostatním osobám, dbají na formování meziosobních vztahů v jednotlivých oddílech. Řídí se právy a povinnostmi uloženými v zákoně č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících předpisů a vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

2.7 *Řád specializovaného oddělení pro odsouzené s poruchou duševní a poruchou chování („dále jen „SpO“)*

Součástí vnitřního řádu věznice je řád týkající se specializovaného oddělení pro odsouzené s poruchou duševní a poruchou chování, jehož účelem je realizovat oddělené umístění od ostatních odsouzených v souladu se zákonem o výkonu trestu odnětí svobody a požadavky na způsoby zacházení s nimi.

Posláním oddělení je usilovat u motivovaných odsouzených zařazených do SpO o změnu způsobů chování podmiňujících jejich selhávání.

Odsouzený je do oddělení zařazen: na základě doporučení odborné komise a schválení vedoucího oddělení výkonu trestu.

Odborná komise o doporučení vězněné osoby jedná po předložení jeho písemné žádosti a prohlášení o dobrovolném respektování a podřizování se zásadám SpO, přičemž vychází z ověření duševní poruchy nebo poruchy chování získaného:

- a) ze znaleckého psychologického nebo psychiatrického posudku vypracovaného v souvislosti s trestním řízením (žadatel vydá písemný souhlas psychologovi k seznámení se s touto zdravotnickou dokumentací);
- b) z psychologického nebo psychiatrického vyšetření realizovaného na nástupním oddělení nebo v průběhu výkonu trestu, jehož součástí je doporučení k zařazení do SpO;
- c) z návrhu příslušného vychovatele, speciálního pedagoga a psychologa, kterým byl odsouzený svěřen do péče standardního oddílu výkonu trestu.

Do SpO se zařazuje zpravidla odsouzený po čtvrtletním vyhodnocení programu zacházení, výjimečně po ukončení pobytu na nástupním oddělení výkonu trestu.

Do oddělení se nezařazují odsouzení:

- a) u nichž je diagnostikována porucha osobnosti a chování způsobená užíváním psychotropních látek;
- b) s výrazně negativním postojem k výkonu trestu odnětí svobody;
- c) kteří ohrožují bezpečnost zaměstnanců i odsouzených;
- d) u kterých jsou zjevné vlastnosti a poruchy rezistentní vůči terapeuticko - výchovným postupům;
- e) kteří splňují další kritéria znemožňující toto zařazení, např.: mentální retardace; organicky podmíněné psychické poruchy, afektivní poruchy, nadměrná impulzivita s popudlivostí, zvýšené sklony ke spontánní nebo reaktivní agresivitě apod.

Odsouzenému je ukončeno umístění v oddělení: na základě doporučení odborné komise a rozhodnutí vedoucího oddělení výkonu trestu z důvodu:

- a) absolvování časově limitovaného terapeuticko - výchovného programu,
- b) redukce projevů poruchy před absolvováním terapeuticko - výchovného programu a stabilizovaného psychického stavu na úrovni, která umožňuje zařazení do standardního oddílu výkonu trestu a bezpředmětnosti dalšího pobytu na SpO,
- c) neplnění nebo porušování stanoveného terapeuticko - výchovného programu zacházení, odmítání řízených aktivit, případně závažného narušování norem

upravujících výkon trestu (zákon o výkonu trestu, řád výkonu trestu, vnitřní řád věznice, jiná nařízení a opatření aj.), skupinových norem a komunitního systému SpO, d) vlastní žádosti odsouzeného o vyřazení (v takovém případě je opakované přijetí umožněno jen ve výjimečných případech).

Odsouzený, u něhož bylo ukončeno umístění v SpO z důvodu absolvování časově limitovaného terapeuticko-výchovného programu nebo z důvodu redukce projevů poruchy před absolvováním terapeuticko- výchovného programu, je po vyřazení zpravidla zařazen do zaměstnání a druhé, případně první diferenciační skupiny realizované ve standardních oddílech výkonu trestu. Splňuje-li odsouzený zákonné podmínky pro přeražení do věznice mírnějšího typu, je odbornou komisí předložen návrh řediteli věznice na podání podnětu příslušnému okresnímu soudu. V hodnocení odsouzeného se k žádosti o jeho přeražení do věznice mírnějšího typu nebo k podmíněnému propuštění z výkonu trestu zohlední aktivita projevovaná v SpO.

Odsouzený, který byl vyřazen z SpO z důvodu neplnění nebo porušování stanoveného terapeuticko-výchovného programu zacházení, odmítání řízených aktivit, případně závažného narušování norem upravujících výkon trestu odnětí svobody, skupinových norem a komunitního systému SpO, je následně zpravidla zařazen do třetí diferenciační skupiny realizované ve standardních oddílech výkonu trestu.

Odsouzený, u kterého bylo ukončeno umístění v SpO na vlastní žádost, je po vyřazení zařazen do druhé, případně třetí diferenciační skupiny realizované ve standardních oddílech výkonu trestu v závislosti na jeho přístupu k účelu výkonu trestu.

Vnitřní diferenciaci v SpO není realizována. Vězněné osoby jsou aktivně motivovány prostřednictvím jednorázových zvýhodnění a kázeňskou pravomocí uplatňovanou v závislosti na hodnocení aktivity v plnění programů zacházení a projevů chování.

V době umístění na SpO nejsou odsouzení zařazováni do práce ani využíváni v době denní pracovní směny personálu oddělení k pracím zajišťujícím chod věznice.

2.8 Vymezení základních činností personálu ve specializovaném oddělení pro odsouzené s poruchou duševní a poruchou chování (dále jen „SpO“)

Specializované oddělení pro odsouzené s poruchou duševní a poruchou chování je autonomní součástí oddělení výkonu trestu v čele se speciálním pedagogem. Kapacita je 48 vězněných osob.

Základem činnosti oddělení je týmová práce. Tým specialistů je sestaven ze speciálního pedagoga, psychologa, sociálního pracovníka, vychovatele, vychovatele-terapeuta a pedagoga volného času. Organizaci činnosti dle časového rozvrhu dne, který je stanoven ve vnitřním řádu věznice, zabezpečují dozorcí vykonávající službu na svém stanovišti. Při zabezpečování výkonu trestu realizují jednotliví zaměstnanci oddělení především svou hlavní funkci a obsah práce, tj. podíl na komplexním zacházení s odsouzenými, včetně jeho nezbytné obsahové, technické a organizační přípravy. Vymezení základní činnosti mají specifikovánu v popisu funkce.

❖ **Speciální pedagog** je odborný zaměstnanec oddělení, který garantuje u svěřených odsouzených odbornou úroveň realizace programu zacházení. Metodicky usměrňuje výkon práce vychovatelů a pedagogů volného času. Odpovídá, ve spolupráci s ostatními specialisty, za úroveň odborného zacházení s jednotlivými odsouzenými v návaznosti na jejich komplexní zprávy. Je odborným poradcem ředitele věznice v oblasti pedagogických aspektů výkonu trestu, a to z hlediska všech zúčastněných (odsouzených i zaměstnanců). Je přímo podřízen vedoucímu oddělení.

❖ Úkoly psychologa

Psycholog je odborný zaměstnanec oddělení, který garantuje u odsouzených psychologickou činnost a profesionální úroveň realizace programu zacházení. Je odborným poradcem ředitele věznice v psychologických aspektech výkonu trestu, a to z hlediska všech zúčastněných (odsouzených i zaměstnanců). Je přímo podřízen vedoucímu oddělení.

❖ Úkoly sociálního pracovníka

Sociální pracovník je odborný zaměstnanec oddělení, jehož základním úkolem je samostatná sociální práce, která je zaměřena zejména na plynulý přechod odsouzených do řádného života. Při její realizaci dbá na zajištění a dodržení standardů kvality poskytovaných sociálních služeb. Je přímo podřízen vedoucímu oddělení. Působí jako

odborný poradce ředitele věznice v oblasti sociálně-právních aspektů výkonu trestu v oblasti přechodu odsouzených do řádného občanského života.

❖ **Úkoly vychovatele**

Vychovatel je členem týmu, jehož základním úkolem je komplexní výchovná, vzdělávací, diagnostická a preventivní činnost zaměřená na celkový rozvoj osobnosti i na socializaci, resocializaci a reedukaci včetně cílených opatření k optimalizaci vzdělávacího procesu odsouzených a realizaci protidrogové prevence v rámci věznice. Je metodicky usměrňován speciálním pedagogem a podřízen vedoucímu oddělení.

❖ **Úkoly vychovatele-terapeuta**

Vychovatel-terapeut je odborný zaměstnanec oddělení, který realizuje individuální a skupinové terapie. Je přímo podřízen vedoucímu oddělení. Zároveň je metodicky usměrňován psychologem. V rámci celkové koncepce zacházení s odsouzenými se podílí na zpracování projektů pro jednotlivé kategorie odsouzených při zachování zásad vnější a vnitřní diferenciaci, na tvorbě skladby programu zacházení a jednotlivých speciálních výchovných aktivit.

❖ **Úkoly pedagoga volného času**

Základním úkolem pedagoga volného času je realizace individuální a skupinové, zájmové a sebeobslužné (eventuálně podle odbornosti a kvalifikace) i terapeutické, zejména rukodělné, sportovní a kulturní činnosti s odsouzenými. Je přímo podřízen vedoucímu oddělení a metodicky je usměrňován speciálním pedagogem.

❖ **Úkoly dozorce**

Jeho hlavním úkolem je organizovat a zajišťovat výkon trestu v rámci svého stanoviště. Spolupracuje s vychovateli, vychovatelem – terapeutem, pedagogem volného času, sociálním pracovníkem, speciálním pedagogem, psychologem a dalšími zaměstnanci věznice. Na určeném stanovišti respektuje pokyny vychovatele v oblasti realizace práv odsouzených. Je přímo podřízen inspektorovi dozorčí služby.

Úkoly zaměstnanců při zabezpečování výkonu trestu jsou stanoveny v Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 26/2006.

2.8.1 Metody a formy zacházení s odsouzenými ve specializovaném oddělení s poruchou duševní a poruchou chování (dále jen „SpO“)

Metody a formy práce s odsouzenými vycházejí z účelu a poslání oddělení a jsou zaměřeny na naplňování terapeuticko-výchovných cílů programů zacházení.

Metody zacházení jsou členěny na řízené a volné. Účast odsouzených je na realizovaných řízených metodách ve stanoveném rozsahu povinná, na volných dobrovolná.

a) základní řízené metody:

- ❖ komunitní systém;
- ❖ terapeuticko-výchovné aktivity (zejména sebezkušenostní výcvik, sociálně - psychologický výcvik, analýza komunikačních sdělení, aktivní sociální učení, terapie realitou apod.);
- ❖ sociálně - právní poradenství;
- ❖ fyzický zátěžový program;
- ❖ pracovní terapie a pracovní aktivity;
- ❖ nácvik relaxačních technik;
- ❖ vzdělávací a naučné programy;

b) základní volné metody:

- ❖ zájmová činnost ve zřízených zájmových kroužcích;
- ❖ uspokojování kulturních potřeb;
- ❖ relaxační akce;
- ❖ pohybové aktivity (kondiční cvičení, sportovní aktivity).

Formy zacházení jsou členěny na:

- ❖ hromadné (frontální);
- ❖ skupinové;
- ❖ individuální.

Metody a formy zacházení jsou zakotveny v časovém rozvrhu dne, který je součástí vnitřního řádu věznice, a konkretizovány v plánech akcí.

Jedním ze základních prvků organizace činnosti SpO je komunitní systém. Veškeré působení na odsouzené zařazené do SpO, a to jak skupinové (realizované v rámci schůzek komunity a aktivit programu zacházení), tak i individuální (směřování odsouzeného k naplňování cíle svého programu zacházení), je uskutečňované formou komunitního systému. Platí, že každá izolovaná i velmi progresivní aktivita programu zacházení nevede k výraznější změně chování vězňů a nevytváří ucelený systém působení na jejich osobnost. Komunitní systém je ve své podstatě důsledně realizován a naplňuje tento požadavek. Jeho podstata ve specifických podmínkách penitenciární praxe spočívá v tom, že má režimový charakter. Sjednocuje všechny prováděné výchovné aktivity do organicky skloubeného a smysluplného celku.

- Ve vertikální struktuře zacházení s odsouzenými klade důraz na skupinové formy

působení a tím nahrazuje hierarchický a autoritativní způsob organizace reedukačního procesu vězňů, který je charakterizován rozhodováním shora, bez zdůvodnění a diskuse, direktivním vedením, vnější kontrolou a apelováním na vůli, rozum, morálku u odsouzených.

- Komunitní systém pracuje na principu skupinového vedení. Jeho základem je úzká spolupráce a jednotný postup všech zaměstnanců oddělení výkonu trestu (i věznice), kteří s vězni dané komunity přicházejí do styku, v uplatňování profesionálního přístupu k odsouzeným, tzn. respektování a dodržování zákonných a jiných norem upravujících výkon trestu odnětí svobody, morálních společenských principů a profesionální etiky.
- Základním prvkem komunitního systému je otevřená komunikace mezi personálem SpO a odsouzenými, mezi personálem navzájem a odsouzenými mezi sebou, kteří jsou tímto způsobem vedeni k aktivnímu podílu na:
  - rozhodování týkající se organizačních opatření, tematickém zaměření volných aktivit, výběru programu oceňujícího úspěšnost v hodnocení apod. Konkrétní rozhodnutí přijímá daný funkcionář oddělení z řad zaměstnanců až po projednání v komunitě nebo v dané skupině odsouzených;
  - hodnocení stavu pořádku, kázně, plnění organizačních opatření a podílu jednotlivých odsouzených na dosahované kvalitě;
  - hodnocení konkrétních projevů chování, dodržování stanovených zásad (pravidel společenského chování, zákazu používání vulgarismu, projevů agresivity, hostility, negativismu, norem apod.);
  - hodnocení přístupu odsouzených k aktivitám v programu zacházení;
  - hodnocení charakteru interpersonálních vztahů ve skupině a v oddělení jako celku;

Komunitní systém poskytuje prostor pro kvalitnější diferencovanější volnočasové aktivity; kdy je důraz kladen na vlastní aktivitu odsouzených a na přímé využívání jejich podnětů a návrhů při tvorbě plánů a obsahového zaměření volných aktivit.

Organickou a nedílnou součástí jsou režimová opatření se všemi právy a povinnostmi odsouzených, zásadami dodržování pořádku a kázně. Kontrolou dodržování stanovených pravidel a požadavků komunitního systému jsou pověřeni nejen zaměstnanci, ale i sami odsouzení. Porušení stanoveného režimu je sankcionováno, a to nejen kázeňskou pravomocí, udělováním negativních bodů v hodnocení, ale i vlastními opatřeními ze strany skupiny vězňů – kritikou, nesouhlasem, averzí apod., formujícími skupinovou atmosféru (klíma)

v dané skupině a oddělení jako celku. Dodržování stanoveného režimu se tak stává záležitostí všech zúčastněných – odsouzených i personálu. Veřejné projednávání i drobných přestupků a nedostatků dává možnost k přímému vyjádření odsouzených a snižuje na minimum vznik a upevňování nežádoucích, antisociálních norem v neformálních skupinách odsouzených. Uplatňování komunitního systému vyžaduje dodržování všech ustanovení režimu v oddělení i ze strany personálu SpO a dalších zaměstnanců věznice. Znamená to důsledné dodržování časového rozvrhu dne, který je stanoven ve vnitřním řádu věznice, plánů akcí a aktivit, zásad společenského chování, důslednost, jednotnost a systematičnost ve své činnosti.

Komunita oddělení se schází denně v pracovních dnech, ve stanoveném čase.

Realizace komunitního systému vyžaduje:

- a) pečlivou přípravu na stanovené akce a aktivity;
- b) průběžnou kontrolu a hodnocení odsouzených;
- c) kontrolu příprav na stanovené akce určené vězněným, jde zejména o služby v oddělení vedoucích zájmových kroužků, autorů soutěží, kvízů aj.;
- d) zveřejňování stavu plnění poslání specializovaného oddělení;
- e) oceňování odsouzených za úspěšnost při plnění poslání oddělení;
- f) stanovování dalších úkolů a opatření směřujících k dosažení poslání SpO.

Obsahová náplň metod zacházení je rozpracována na období šesti měsíců a tvoří základní cyklus redukce projevů duševní poruchy nebo poruchy chování odsouzených.

Metodika hodnocení odsouzených zařazených v SpO je uvedena v příloze č.8.

2.8.2 Aktivity programů zacházení s odsouzenými ve specializovaném oddělení s poruchou duševní a poruchou chování (dále jen „SpO“)

Ve specializovaném oddělení s poruchou duševní a poruchou chování jsou akce realizovány v době stanovené časovým rozvrhem aktivit programu zacházení, který je pravidelně zpracováván.

Aktuální nabídka aktivit se člení na:

- a) pracovní aktivity – šití panenek, rukodělná činnost, úklid ve prospěch věznice, práce na zahradě;

- b) vzdělávací aktivity – český jazyk, naučná videoprodukce, práce s knihou, společenská výchova, kurz práce na PC, zeměpisný kroužek;
- c) speciálně-výchovné aktivity – sociálně psychologický výcvik, protidrogová prevence, skupinová setkání, sociálně - právní poradenství, relaxace;
- d) zájmové aktivity – výtvarná výchova, teraristika, samoobslužné činnosti, poslech hudby, anglický a německý jazyk u externích učitelů, sportovní a truhlářský kroužek.

Cílem pracovních aktivit je vytvářet a posilovat pracovní návyky v různých činnostech dle individuální fyzické zdatnosti odsouzeného, zároveň formovat sociální citění např: výrobou hraček, které se poté předávají nemocným dětem prostřednictvím charitativního klubu Kiwanis.

Smyslem vzdělávacích aktivit, např. výuky českého jazyka, je zopakovat si a utvrdit základní znalost v oblasti pravopisu i verbálního projevu v rámci resocializační přípravy na postpenitenciární život. Naučná videoprodukce probíhá prostřednictvím dokumentárních filmů zaměřených na poznávání světových kulturních památek a přírodních krás z oblasti botaniky a zoologie, filmů zabývajících se různými vědními i společenskými obory. To umožňuje vězněným osobám získávat nové poznatky rozšiřující jejich všeobecný rozhled a usnadnit jim aplikaci těchto vědomostí v praxi po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Smyslem společenské nauky je naučit odsouzené správnému společenskému chování a jednání, které je potřebné při řešení konfliktních situací v rámci resocializačního procesu. Vzdělávací činnosti jsou realizovány pod vedením speciálního pedagoga.

Prostřednictvím kurzu práce na PC napomáhá pedagog volného času odsouzeným vytvářet předpoklady k uvědomování si nutnosti rozšiřování všeobecných znalostí i samostudiem, vhodnosti sebevzdělávání a získávání nových informací pro komplexně pozitivní rozvoj osobnosti, sloužící jako tzv. odrazový můstek pro zvládnutí dalších aplikací spojených s PC.

Protidrogovou osvětu v sobě zahrnují speciálně výchovné aktivity, v nichž psycholog oddělení vede odsouzené ke kritickému náhledu na zneužívání drog.

Vychovatel-terapeut spolu s psychologem napomáhají na základě autogenního tréninku a dalších relaxačních technik uvolňovat napětí u odsouzených a pomocí skupinových sebezkušenostních setkání rozvíjejí jejich kreativitu, týmovou spolupráci, komunikační dovednosti, sociální citění a další vlastnosti a dovednosti využitelné v každodenním životě. Sociální pracovník prostřednictvím sociálně-právního poradenství vede vězněné osoby k samostatnosti a odpovědnosti za sebe sama, a to tím způsobem, že je prvotně informuje o

změnách ve společnosti a prohlubuje jejich znalosti o právech a povinnostech zakotvených v zákonech a vyhláškách občanů České republiky.

Do zájmových aktivit spadá výtvarná výchova, při níž mají odsouzení možnost vyjádřit své emoce, rozvíjet tvořivost prostřednictvím různých výtvarných technik a účelně tak využít volný čas. Další činností je poslech hudby, při němž dochází k uvolňování napětí za použití receptivní muzikoterapie. Využitím sportovního kroužku a posilovny si odsouzení udržují fyzickou zdatnost, v rámci kolektivních her posilují sebeovládání v napjatých situacích apod. Prostřednictvím teraristického kroužku si vytvářejí kladný vztah k danému oboru a k přírodě vůbec, pěstují v sobě pocit odpovědnosti ve vztahu k životu chovaných zvířat, k hlubšímu poznání přírody a zákonitostí, které se v ní odehrávají. V truhlářském a modelářském kroužku se učí zručnosti, dovednosti a trpělivosti při výrobě modelů z různých materiálů. Zhotovené výrobky poté darují pro radost dětem do dětských domovů a do nemocnic.

2.9 Shrnutí teoretické části

Zákon o výkonu trestu odnětí svobody a řád výkonu trestu odnětí svobody upravuje způsob výkonu trestu odnětí svobody odsouzených s poruchou duševní a poruchou chování. Tato ustanovení jsou realizována v oddělení pro odsouzené s poruchou duševní a poruchou chování. Jde o specifickou kategorii vězněných osob, která se svým chováním, mírou společenské nepřizpůsobivosti, opakovanou kriminální činností, nedostatečnou socializací a nedostačivostí v interpersonálních vztazích odlišuje od jiných osobnostně méně narušených vězňů. Proto je potřebné pro tuto skupinu osob volit specifičtější způsoby zacházení.

Ve specializovaném oddělení pro poruchu duševní a poruchu chování je realizován komplex organizačních zásad programů zacházení a hodnocení projevů chování, kázně a aktivity, které směřují u odsouzených k naplňování účelu trestu odnětí svobody.

3 PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 Cíl praktické části a účel průzkumu

Praktická část je zaměřena na dva cíle. Prvním cílem je zjistit, zda je přímá souvislost mezi typem poruchy osobnosti a charakterem spáchané trestné činnosti v návaznosti na zaměřenost individuálních programů zacházení u vězněných osob.

Druhým cílem je ověřit případné rozdíly v některých osobnostních vlastnostech, postojích a hodnocení výkonu trestu odnětí svobody mezi odsouzenými s výraznou poruchou osobnosti a vězněnými s poruchou duševní a poruchou chování zařazenými do specializovaného oddělení.

Průzkum má za účel zjištění efektivity specifického zacházení s odsouzenými s poruchou duševní a poruchou chování a navrhnout vhodná opatření pro optimalizaci zacházení s těmito osobami ve specializovaném oddělení a v dalších oddílech věznice.

3.1.1 Stanovení předpokladů

1. I přesto, že spáchaná trestná činnost odsouzených s diagnostikovanou poruchou osobnosti přímo souvisí s disociální poruchou osobnosti, lze předpokládat, že i další typy (případně rysy) poruch osobnosti souvisí s charakterem páchané trestné činnosti vězněných osob (ověřováno pomocí studia dokumentace – např.: osobní spisy, znalecké posudky o duševním stavu odsouzených).

2. Lze předpokládat, že mezi odsouzenými s výraznými poruchami osobnosti zařazenými ve standardních oddílech a mezi odsouzenými s poruchami duševními a poruchami chování zařazenými ve specializovaném oddělení není rozdíl v charakteru sebeposuzování (ověřováno pomocí názorového inventáře – položkou č.1-16).

3. Lze předpokládat, že mezi odsouzenými s výraznými poruchami osobnosti zařazenými ve standardních oddílech a mezi odsouzenými s poruchami duševními a

poruchami chování zařazenými ve specializovaném oddělení není rozdíl v postoji k uloženému trestu odnětí svobody

(ověřováno pomocí názorového inventáře – položkou č. 17-20).

4. Lze předpokládat, že mezi odsouzenými s výraznými poruchami osobnosti zařazenými ve standardních oddílech a mezi odsouzenými s poruchou duševní a poruchou chování zařazenými ve specializovaném oddělení není rozdíl v postoji k účelu výkonu trestu odnětí svobody (ověřováno pomocí názorového inventáře položkou č. 21-31).

5. Lze předpokládat, že mezi odsouzenými s výraznými poruchami osobnosti zařazenými ve standardních oddílech a mezi odsouzenými s poruchou duševní a poruchou chování zařazenými ve specializovaném oddělení není rozdíl v posuzování hierarchie negativních faktorů ve výkonu trestu odnětí svobody (ověřováno pomocí názorového inventáře položkou č. 32).

Případné potvrzení uvedených předpokladů vyžaduje:

- a) aktualizovat systém zařazování odsouzených do specializovaného oddělení s preferováním osobnostně méně narušených jedinců,
- b) modifikovat realizované programy zacházení s důrazem na redukci projevů znaků poruch chování a poruch osobnosti odsouzených.

Těmito opatřeními pozitivně ovlivnit predikci úspěšnosti naplňování účelu specializovaného oddělení ve věznici.

3.2 Použité metody k průzkumu

K ověření stanovených předpokladů k dosažení cíle praktické části jsme využívali studium dokumentace u náhodně vybraných odsouzených a metodu názorového inventáře.

STUDIUM DOKUMENTACE

Studium dostupné dokumentace bylo realizováno u odsouzených zařazených do srovnávací skupiny z řad respondentů, u nichž byla znaleckým psychiatrickým vyšetřením stanovena diagnóza poruchy osobnosti. U vybraného zkoumaného vzorku ze specializovaného oddělení nebyly zpracovány znalecké psychiatrické posudky. Studium dokumentace spočívalo ve zjištění charakteru trestné činnosti uvedené v rozsudku příslušného

soudu a v porovnání se znaleckým psychiatrickým vyšetřením za účelem získání případných souvislostí. Z komplexních zpráv o odsouzených obsahujících individuální programy zacházení bylo zjišťováno, do jaké míry jsou orientovány na redukci znaků (rysů) dané poruchy osobnosti. Z dotazníků založených v osobních spisech respondentů byl ověřován postoj k uloženému trestu za účelem míry převzetí viny a odpovědnosti odsouzených zařazených do průzkumu.

NÁZOROVÝ INVENTÁŘ

K ověřování stanovených předpokladů pro dosažení cíle praktické části jsme použili metodu názorového inventáře. Jednalo se o sebehodnotící metodu nestandardizovaného typu, která je založena na introspektivní výpovědi zkoumaných osob. (Vícerozměrný – snažící se zachytit co nejkomplexněji osobnost).

Názorový inventář byl tvořen ze 32 položek. U 31 položek respondenti vyjádřili své vlastní názory mírou souhlasu a nesouhlasu s daným výrokem ve čtyřbodové škále. 32. položka postihovala hierarchii negativních faktorů, které podmiňují adaptaci odsouzených na výkon trestu odnětí svobody.

16 položek názorového inventáře směřovalo k charakteru sebeuposuzování, 4 položky k hodnocení uloženého trestu odnětí svobody, 11 položek postihovalo postoje k účelu výkonu trestu odnětí svobody, 1 položka-členěná na 12 faktorů-zahrnovala negativa výkonu trestu odnětí svobody, kterým se musí odsouzení přizpůsobovat.

Cílem použití námi vypracovaného názorového inventáře bylo zjistit porovnáním dvou skupin respondentů rozdíly ve sledovaných osobnostních faktorech. První-srovnávací skupinu tvořili odsouzení s výraznými poruchami osobnosti (diagnostikovanými znaleckými psychiatrickými posudky) a druhou - průzkumnou skupinu respondenti z řad vězňů, kteří jsou umístěni ve specializovaném oddělení. Ověřovanými faktory byly jejich vlastní názory zaměřené na charakteristické osobnostní rysy, základní postoje ke svému odsouzení, charakter interpersonálních vztahů mezi odsouzenými ve věznici, hodnocení účelu trestu a hierarchie negativních faktorů ve výkonu trestu.

Využití této metody umožnilo oslovit optimální vzorek respondentů v jednotlivých skupinách. Získané údaje se mohly kvantifikovat a počítačově zpracovat.

Názorový inventář je uveden v příloze č.9.

3.2.1 Předvýzkum a jeho výsledky

Při sestavování názorového inventáře bylo využito předvýzkumu (pilotáže) pro zjištění srozumitelnosti položek v připraveném nestandardizovaném názorovém inventáři.

Pro potřeby bakalářské práce byl zpracovaný názorový inventář předložen pěti odsouzeným k ověření, zda jejich osobní sebezpozování a prezentované postoje umožňují postihnout míru poruch chování, případně i osobnosti, a jejich postoj k účelu a podmínkám výkonu trestu odnětí svobody. U těchto respondentů byla psychiatrickým vyšetřením diagnostikována porucha osobnosti.

Výsledkem bylo zjištění, že názorový inventář postihuje sledované faktory a lze ho použít k získání stanovených předpokladů. Na základě provedeného ověření byla upravena srozumitelnost některých položek. Poznatky byly využity pro seminární práci.

3.3 Popis zkoumaného vzorku

Zkoumaným vzorkem realizovaného průzkumu byli odsouzení muži, kteří si odpykávají trest odnětí svobody ve Věznici Horní Slavkov. Z celkového průměrného počtu 720 vězňených osob bylo náhodně vybráno 64 respondentů.

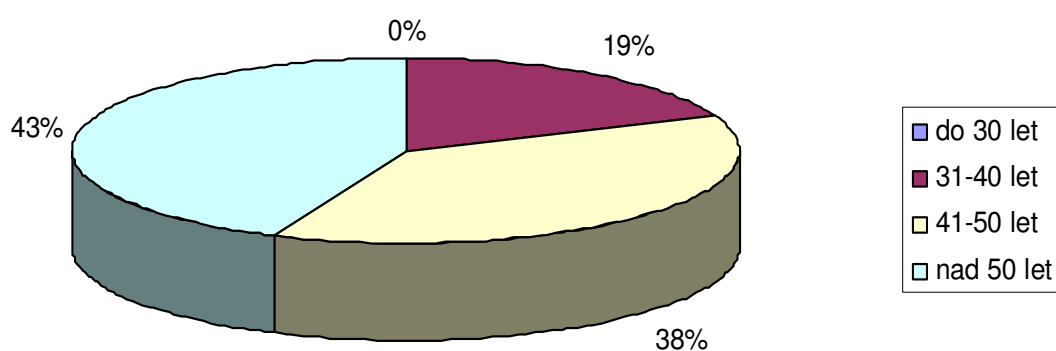
První skupinu zkoumaného vzorku v počtu 32 respondentů tvořili odsouzení s výraznými poruchami osobnosti, u nichž bylo realizováno znalecké psychiatrické vyšetření stanovující tuto diagnózu. Uvedená skupina zkoumaných osob s bohatou kriminální minulostí byla ve věkovém rozpětí od 32 let – 61 let. Devět odsouzených vykonávalo trest odnětí svobody 5x, 5 respondentů 6x, 4 z nich 7x, 2 odsouzení 8x, 3 respondenti 9x, 4 vězňené osoby 10x, 1 respondent 13x, 1 odsouzený 14x, 1 respondent 15x, 1 z nich 16x a 1 osoba 23x. (Ve věkové kategorii do 30 let nebyl žádný respondent, 6 osob bylo ve věku do 40 let, 12 respondentů do 50 let a 14 z nich nad 50 let.). Tito odsouzení byli zařazeni ve standardních oddílech výkonu trestu).

Druhou skupinu zkoumaného vzorku v počtu 32 tvořili respondenti z řad odsouzených zařazených do specializovaného oddělení pro odsouzené s poruchou duševní a poruchou chování. Minimální doba jejich umístění v tomto oddělení byla šest a více měsíců. Věkové rozpětí této skupiny se pohybovalo od 23 do 54 let. Z těchto zkoumaných osob byli 4 v minulosti 1x ve výkonu trestu odnětí svobody, 9 respondentů 2x, 6 odsouzených 3x, 4 respondenti 4x, 5 vězňených osob 5x, 2 respondenti 6x, 1 z nich 9x a 1 odsouzený 12x.

(11 zkoumaných osob spadalo do věkové kategorie do 30 let, 16 respondentů do 40 let, 4 z nich do 50 let a 1 respondent nad 50 let).

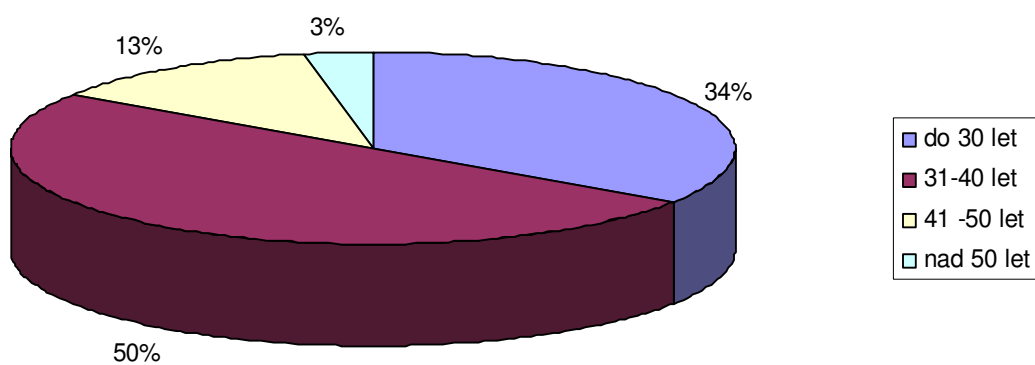
Graf č.1

Věkové rozpětí respondentů s výraznými poruchami osobnosti

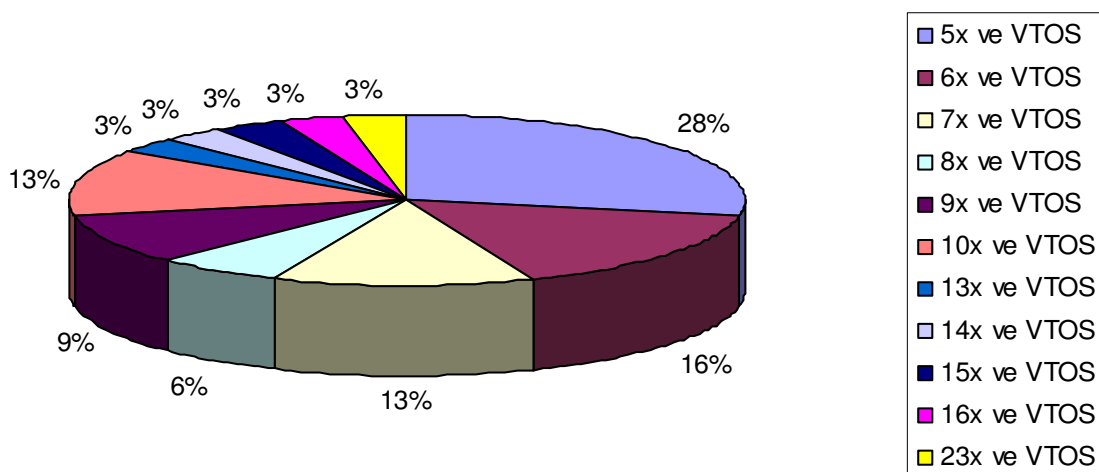
Graf č. 2

Věkové rozpětí respondentů zařazených do specializovaného oddělení

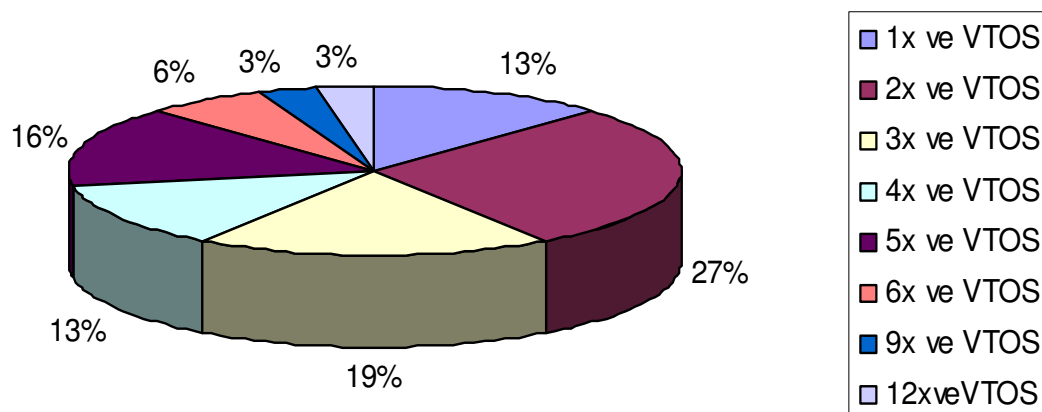
Graf č. 3

Míra kriminálního zatížení respondentů s výraznými poruchami osobnosti

Graf č.4

Míra kriminálního zatížení respondentů zařazených do specializovaného oddělení

3.4 Průběh průzkumu

Průběh průzkumu spočíval v analýze dostupné dokumentace, a to studia osobních spisů respondentů, které má věznice k dispozici a jsou uloženy na správním oddělení věznice. Důraz byl kladen na charakter aktuálně páchané trestné činnosti, rejstřík trestných činů a informace obsažené v dotazníku, které odsouzení vyplňují při nástupu do výkonu trestu odnětí svobody. Dotazník obsahuje základní anamnestická data a postoj k uloženému trestu. Skutečností je, že značná část respondentů svůj postoj k uloženému trestu v dotazníku neuvedla. Dále byla ve spolupráci s psychologem věznice a na základě souhlasu příslušných respondentů analyzována psychiatrická znalecká vyšetření za účelem zjištění diagnostikované poruchy osobnosti s cílem výběru odsouzených do srovnávací skupiny respondentů.

Vyplňování názorového inventáře bylo realizováno ve víceúčelové místnosti mimo ubytovací objekty odsouzených k zajištění klidného a nerušeného prostředí, a to v malých

skupinách (3-6 osob) z důvodu zamezení jejich vzájemného ovlivňování, operativního reagování na případné nejasnosti a motivování k objektivnosti. Po objasnění účelu vypracování názorového inventáře ve smyslu zjištění osobních názorů na sebe sama, na trestnou činnost, účelnost uloženého trestu a podmínek výkonu trestu odnětí svobody respondenti vcelku ochotně odpovídali na jednotlivé položky inventáře. Průzkum probíhal v časovém rozpětí od měsíce října 2006 do druhé poloviny ledna 2007.

3.5 *Výsledky průzkumu a jejich interpretace*

3.5.1 Souvislost mezi charakterem spáchané trestné činnosti a poruchou osobnosti, orientace individuálních programů zacházení

Studiem dostupné dokumentace byla zjištěna přímá souvislost mezi charakterem spáchané trestné činnosti, diagnostikovanou disociální poruchou osobnosti a některými rysy poruch osobnosti, zejména nezdrženlivosti a nestálosti. U polymorfních poruch osobnosti s převažujícím rysem disociality do určité míry ovlivňovaly spáchanou trestnou činnost i další méně výrazné rysy u emočně nestabilní a histrionské poruchy osobnosti. Charakter předchozích trestných činů respondentů srovnávací skupiny nebylo možné zjistit, příslušné rozsudky nebyly k dispozici. Z rejstříku trestů nelze důvěryhodně tuto souvislost vyvodit. Zjištění případných souvislostí bylo značně ztíženo i tím, že znaleckými psychiatrickými posudky byla stanovena buď disociální porucha osobnosti s rysy jiných poruch, nebo polymorfní porucha osobnosti s rysy příslušných poruch.

Do individuálních programů zacházení s odsouzenými s diagnostikovanou poruchou osobnosti se redukce znaků (vlastností, projevů chování) poruch osobnosti promítá pouze do určité míry. V těchto programech bylo u odsouzených ve srovnávací skupině zpravidla doporučeno psychology věznice formovat rozvážnost, motivovat k sebevýchově, tj. k posilování vůle, trpělivosti, cílesměrnosti a nabádat je k morálnímu sebeposuzování.

Závěr

Do individuálních programů zacházení u odsouzených ve srovnávací skupině zařazených do standardních oddílů ve věznici a pravděpodobně i u odsouzených umístěných ve specializovaném oddělení se redukce znaků (vlastností, projevů a chování) poruchy osobnosti promítá pouze částečně. Příslušní odborní pracovníci zřejmě více spoléhají na vliv

organizace činnosti a aktivity programů zacházení s odsouzenými než na zaměřenost individuálních programů zacházení a motivaci odsouzených k jejich naplňování.

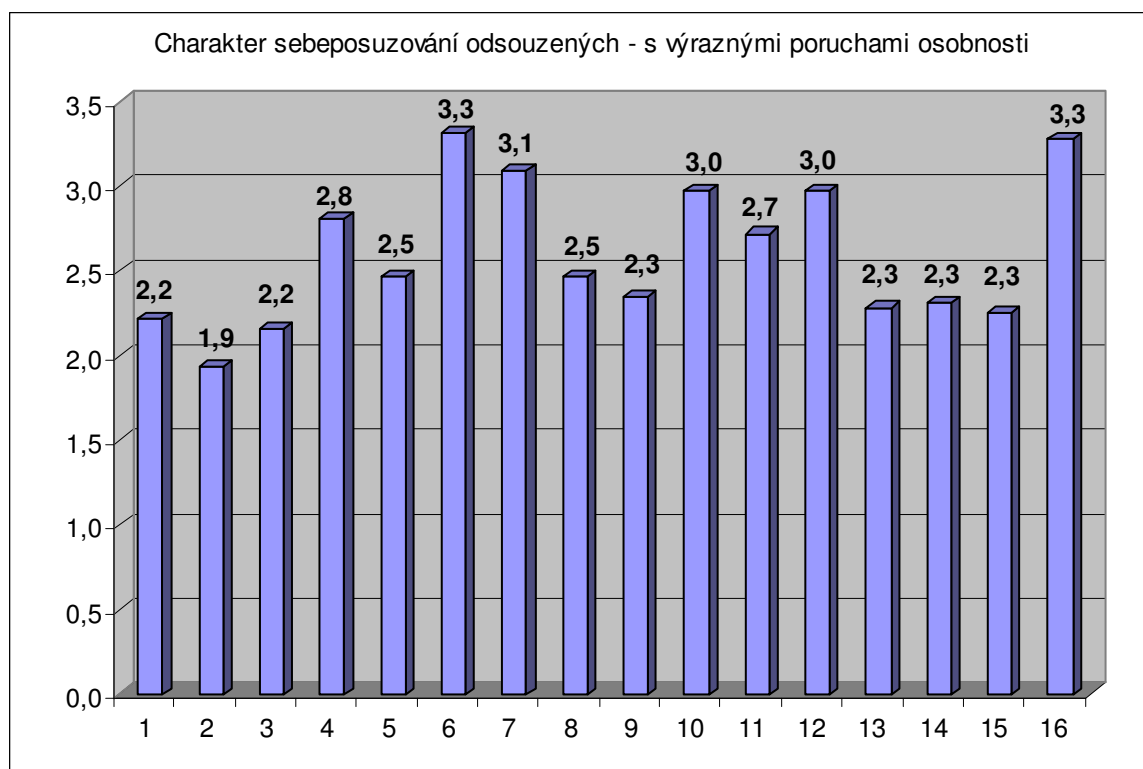
První stanovený předpoklad byl potvrzen.

3.5.2 Sebeuposuzování odsouzených

Na zjištění charakteru sebeuposuzování odsouzených obou skupin bylo zaměřeno 16 položek inventáře. Respondenti své osobnostní vlastnosti posuzovali na škále od nejméně výrazných vlastností (1 bod) po nejvýraznější vlastnosti (4 body).

Sebeuposuzování odsouzených s výraznými poruchami osobnosti

Graf č.5

Legenda

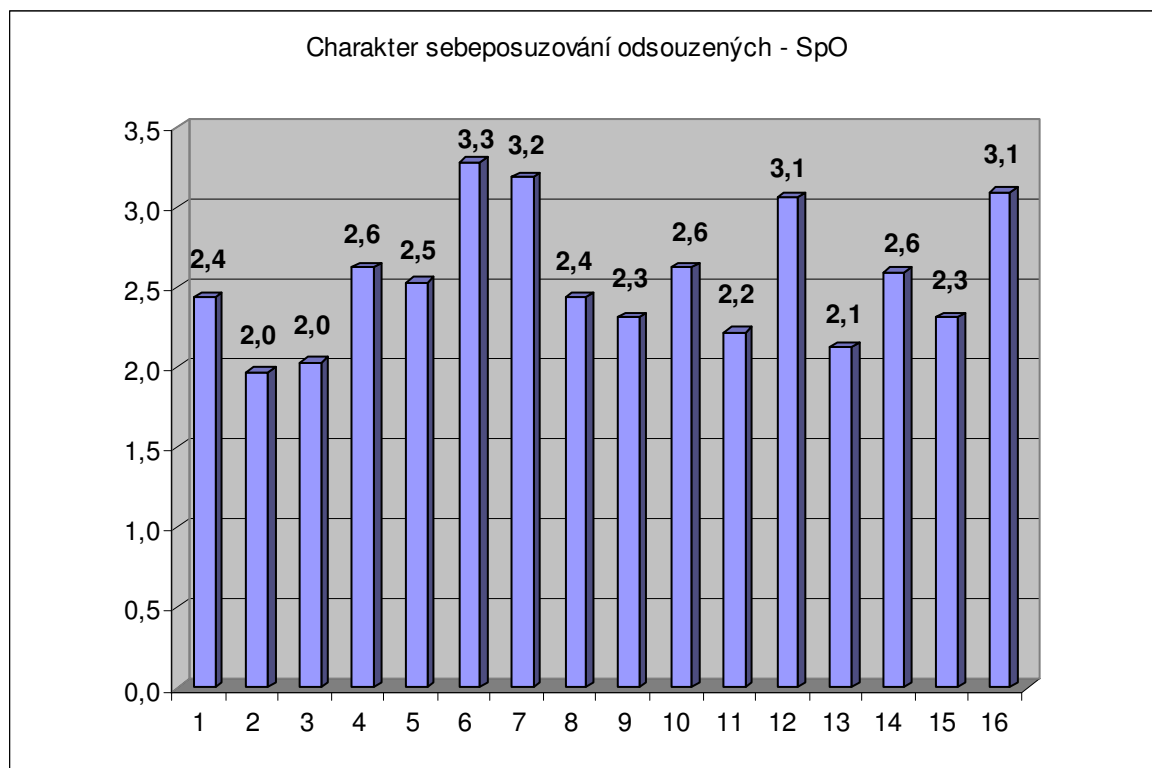
1 - Jsem citlivý, nesouhlasím s kritikou druhých	10 - Jednám dle svého uvážení, než podle předpisů
2 - Snadno podlehnu názorům druhých	11 - Mám pocit, že jsem byl trestán bez závažnějších důvodů
3 - Ve svém životě jsem dosáhl cíle	12 - Činnost neplánuji, řídím se okamžitým nápadem nebo náladou
4 - Nevadí mi pouštět se do riskantních podniků	13 - Zdá se mi, že druzí mají víc štěstí než já
5 - Řídím se názorem „nějak bylo, nějak bude“	14 - Mám pocit, že je osud nespravedlivý
6 - Druhým nelze věřit, často toho zneužiji	15 - Mám respekt z policajtů
7 - Dělán, co považuji za správné, bez ohledu na druhé	16 - Nevylácí se angažovat pro druhé
8 - Často jsem znuděný nebo podrážděný	
9 - Na ochranu svých práv použiji i násilí	

Interpretace ke grafu č.5 – charakter sebeposuzování odsouzených s výraznými poruchami osobnosti

Nejtypičtější v osobnostních vlastnostech respondentů je nedůvěra vůči okolnímu světu, zejména vůči ostatním lidem a neangažovanost pro druhé, kam se zřejmě promítá i egocentrický obraz světa, orientace na vlastní nezávislost, nenechat si nic „vnucovat“ a dělat pouze to, co sami považují za důležité. Zřejmá je jejich neplánovitost, jednání řídicí se okamžitou náladou nebo nápadem, převážně dle vlastního uvážení, bez ohledu na názory druhých, na dodržování norem nebo různých ustanovení. Nečiní jim problémy pouštět se do riskantních podniků. Mají pocit, že byli v životě často trestáni bez závažnějších důvodů. Nepřemýšlejí o budoucnosti. Často se cítí znudění a podráždění, mají potřebu neustálého vzrušení. Méně typické dle jejich výroků je to, že na ochranu svých práv použijí i násilí. Spíše nesouhlasí s tvrzením, že je k nim osud nespravedlivý a že nemají výraznější respekt z „policajtů“. Dost často se řídí názorem „nějak bylo, nějak bude“. Nemají pocit, že druzí mají více štěstí než oni sami. Nepovažují se za citlivé a zranitelné nesouhlasem nebo kritikou druhých. Ve svém životě dle jejich vyjádření - spíše nedosáhli stanovených cílů. Nepodléhají názorům a doporučení druhých.

Sebeposuzování odsouzených zařazených do specializovaného oddělení

Graf č. 6

Legenda

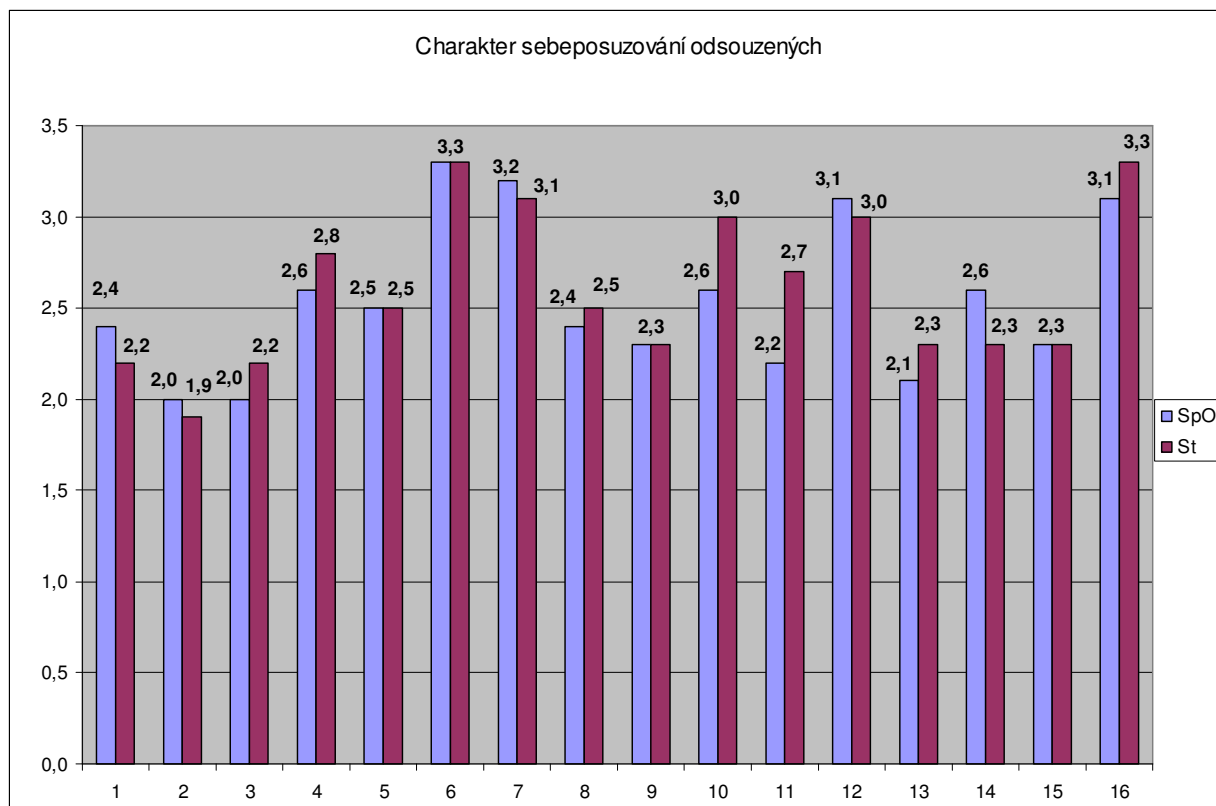
1 - Jsem citlivý, nesouhlasím s kritikou druhých	10 - Jednám dle svého uvážení, než podle předpisů
2 - Snadno podlehnu názorům druhých	11 - Mám pocit, že jsem byl trestán bez závažnějších důvodů
3 - Ve svém životě jsem dosáhl cíle	12 - Činnost neplánuji, řídím se okamžitým nápadem nebo náladou
4 - Nevadí mi pouštět se do riskantních podniků	13 - Zdá se mi, že druzí mají víc štěstí než já
5 - Řídím se názorem „nějak bylo, nějak bude“	14 - Mám pocit, že osud je ke mně nespravedlivý
6 - Druhým nelze věřit, často toho zneužijí	15 - Mám respekt z policajtů
7 - Dělán, co považuji za správné, bez ohledu na druhé	16 - Nevylácí se angažovat pro druhé
8 - Často jsem znuděný nebo podrážděn	
9 - Na ochranu svých práv použiji i násilí	

Interpretace ke grafu č.6 – charakter sebeuposuzování odsouzených zařazených do specializovaného oddělení

Je pro ně také charakteristická nedůvěra vůči ostatním lidem. Jejich chování a jednání probíhá převážně podle toho, co sami považují za správné bez ohledu na názory druhých. Dle jejich názoru se nevyplácí angažovat se pro druhé. Zvýšeny jsou u nich pocity resentimentu (nedůvodného trestání a zřejmě i nedocenění, neuznání). Svou činnost neplánují, řídí se okamžitým nápadem nebo náladou. Nevadí jim pouštět se do riskantních podniků, často mívají pocit, že osud je k nim nespravedlivý. Spíše se přiklání k tomu, že „nějak bylo, nějak bude.“.Považují se za necitlivější a nezranitelnější. Nepřiklání se k tvrzení, že se cítí znudění nebo podráždění a že mají „všeho po krk“.Nesouhlasí s tím, že na ochranu svých práv jsou ochotni použít i násilí. Nemají výraznější respekt z „policajtů“ ani pocit, že by byli častěji trestáni bez závažnějších důvodů. Nesouhlasí s tím, že druzí mají víc štěstí než oni, nepodléhají snadno názorům a doporučením ostatních. Dle jejich tvrzení nedosáhli v dosavadním životě cílů, které si stanovili.

Porovnání charakteru sebeposuzování obou skupin odsouzených

Graf č.7

Pozn: SpO –specializované oddělení odsouzených s poruchou duševní a poruchou chování
 St - standardní oddělení – odsouzení s výraznými poruchami osobnosti

Legenda

1 - Jsem citlivý, nesouhlasím s kritikou druhých	10 - Jednám dle svého uvážení, než podle předpisů
2 - Snadno podlehnu názorům druhých	11 - Mám pocit, že jsem byl trestán bez závažnějších důvodů
3 - Ve svém životě jsem dosáhl cíle	12 - Činnost neplánuji, řídím se okamžitým nápadem nebo náladou
4 - Nevadí mi pouštět se do riskantních podniků	13 - Zdá se mi, že druzí mají víc štěstí než já
5 - Řídím se názorem „nějak bylo, nějak bude“	14 - Mám pocit, že osud je ke mně nespravedlivý
6 - Druhým nelze věřit, často toho zneužijí	15 - Mám respekt z policajtů
7 - Dělán, co považuji za správné, bez ohledu na druhé	16 - Nevyplácí se angažovat pro druhé
8 - Často jsem znuděný nebo podrážděn	
9 - Na ochranu svých práv použiji i násilí	

Interpretace grafu č.7 – porovnávání charakteru sebesuzování odsouzených s výraznými poruchami osobnosti a odsouzených s poruchou duševní a poruchou chování (dále jen „SpO“)

Odsouzení zařazení do specializovaného oddělení s poruchou duševní a poruchou chování se od odsouzených s poruchou osobnosti v sebesuzování nevýrazně liší v tom, že mají poněkud silnější pocit, že byli trestáni bez závažnějších důvodů - pravděpodobně se sem ve větší míře promítají i pocity resentimentu (ublíženosti, nedocenění, neakceptace, pro skutečné nebo domnělé špatné zacházení) a méně často jednájí dle vlastního uvážení než podle daných norem. V ostatních osobnostních charakteristikách nebyly zjištěny výraznější rozdíly.

Závěr

Porovnáním charakteru sebesuzování obou srovnávacích skupin respondentů lze konstatovat, že druhý předpoklad, stanovující, že mezi respondenty zařazenými do specializovaného oddělení pro odsouzené s duševní poruchou a poruchou chování a odsouzenými s výraznými poruchami osobnosti nejsou v postihovaných osobnostních vlastnostech výraznější rozdíly, byl potvrzen. Z toho lze usuzovat, že míra disharmonie osobnostní struktury odsouzených zařazených do specializovaného oddělení se spíše přibližuje k výraznější poruše osobnosti než k osobnostním anomáliím méně podmiňujících kriminální selhávání.

3.5.3 Postoj odsouzených k uloženému trestu

Postoj k uloženému trestu byl u respondentů obou skupin zjišťován 4 položkami inventáře (17-20) prostřednictvím čtyřstupňové škály od akceptace trestu (4 body) po odmítání akceptovat uložený trest (1 bod).

Postoj odsouzených s výraznými poruchami osobnosti k uloženému trestu

Graf č. 8

Legenda

- 17 -Akceptace soudem uloženého trestu
- 18 -Užitečnost trestného činu
- 19 -Přiměřenost soudem uloženého trestu
- 20 -Společenská nebezpečnost trestného činu

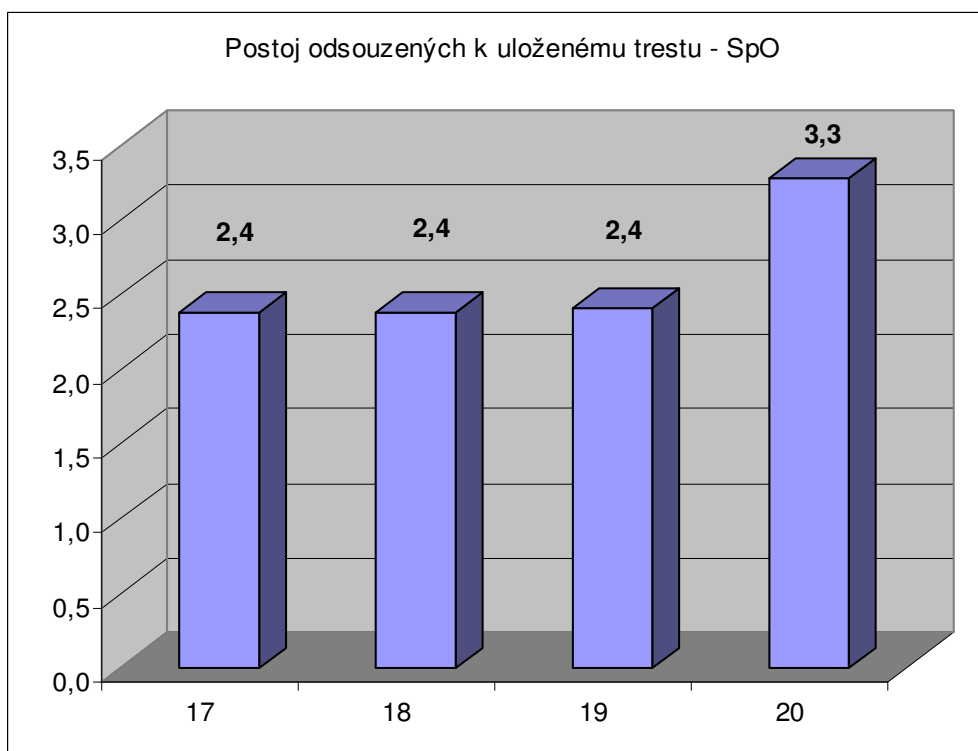

Interpretace grafu č.8 – postoj odsouzených s výraznými poruchami osobnosti k uloženému trestu

Postoje těchto respondentů k uloženému trestu odnětí svobody jsou charakterizovány přesvědčením, že jejich trestná činnost nepoškozuje výrazněji společnost, pouze konkrétního člověka. Zřejmě si nepřipouštějí společenskou nebezpečnost páchané trestné činnosti. Uložený trest považují za spíše spravedlivý a spíše přiměřený trestnému činu. Určitá nerozhodnost je zřejmá v posouzení osobní užitečnosti trestného činu, i když se lehce přiklání k jeho užitečnosti. Je možné, že tento poznatek souvisí s rysy nestálosti, vyznačující se kromě jiného i podléháním snahám po pohodlí a požitcích na úkor druhých.

Postoj odsouzených zařazených do specializovaného oddělení k uloženému trestu

Graf č.9

Legenda

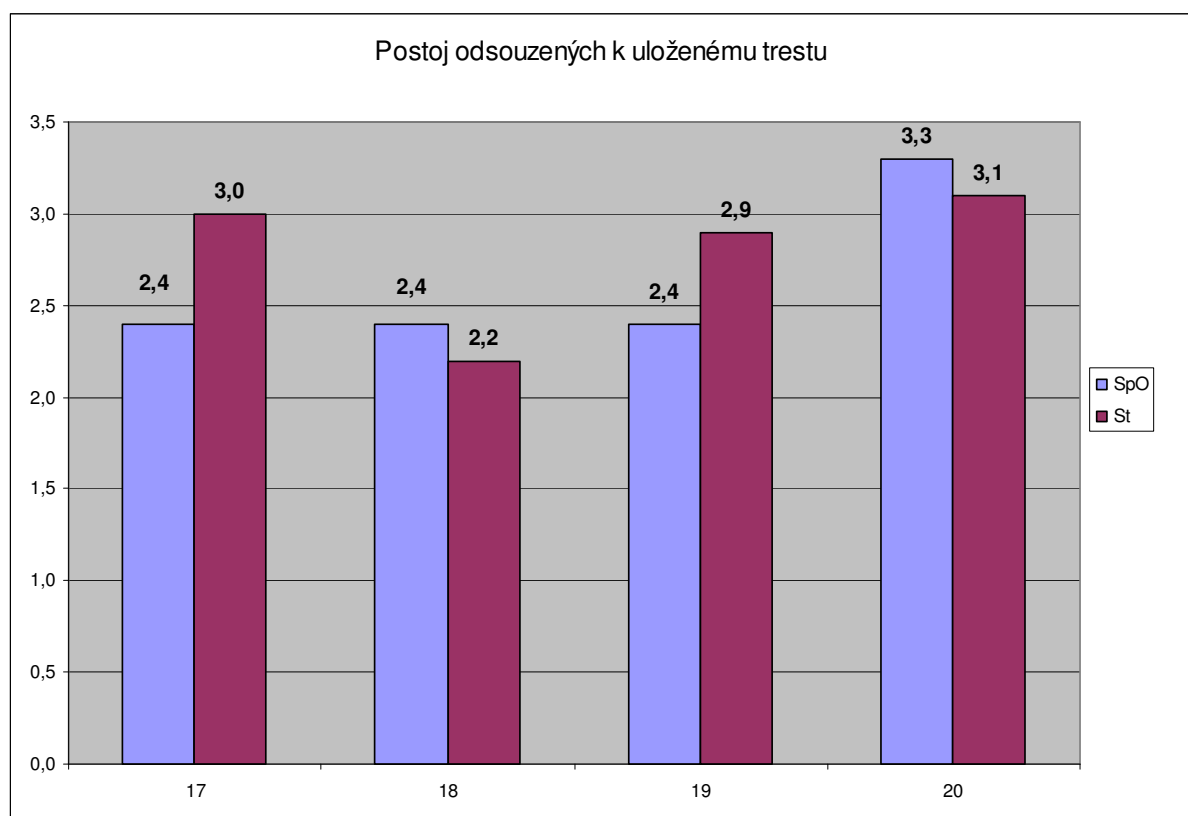
- 17 - Akceptace soudem uloženého trestu
- 18 - Užitečnost trestného činu
- 19 - Přiměřenost soudem uloženého trestu
- 20 - Společenská nebezpečnost trestného činu

Interpretace grafu č. 9 – postoj odsouzených zařazených do specializovaného oddělení k uloženému trestu

Obdobně jako srovnávací skupina respondentů, nevnímají svojí trestnou činnost za společensky nebezpečnější (poškozující společnost). Uložený trest považují za spravedlivější a přiměřenější. Zřejmější je jejich nerozhodnost v posouzení osobní užitečnosti své trestné činnosti.

Porovnání postojů obou skupin odsouzených k uloženému trestu

Graf č.10

Pozn.: SpO – specializované oddělení s poruchou duševní a poruchou chování
St - standardní oddělení - odsouzení s výraznými poruchami osobnosti

Legenda

- 17 -Akceptace soudem uloženého trestu
- 18 -Užitečnost trestného činu
- 19 -Přiměřenost soudem uloženého trestu
- 20 -Společenská nebezpečnost trestného činu

Interpretace grafu č.10 – porovnávání postoje odsouzených s výraznými poruchami osobnosti a odsouzených s poruchou duševní a poruchou chování (dále jen „SpO“) k uloženému trestu

Odsouzení zařazení v SpO považují uložený trest za méně spravedlivý než odsouzení s poruchou osobnosti a uložený trest i za méně přiměřený.

Závěr

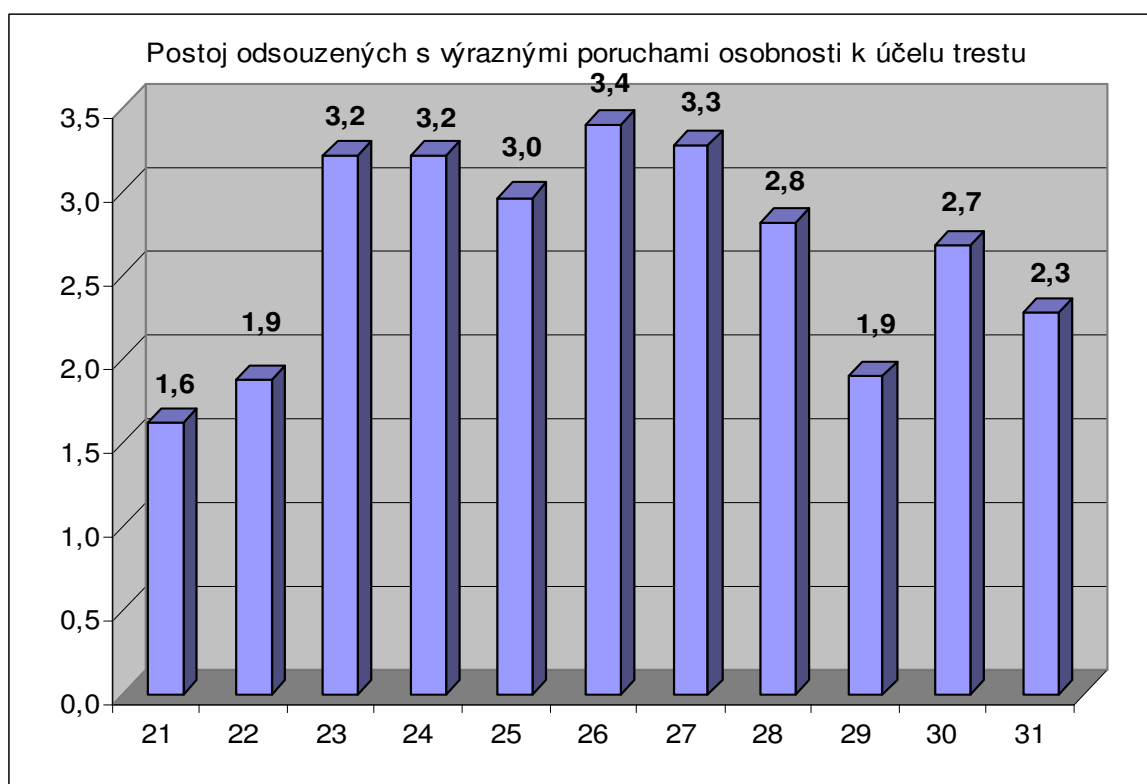
Třetí stanovený předpoklad se plně nepotvrdil. Zajímavým zjištěním je poznatek, že respondenti zařazení do SpO považují uložený trest za méně spravedlivý a méně přiměřený než respondenti s výraznými poruchami osobnosti. Lze usuzovat na to, že odsouzení zařazení do SpO mají negativnější postoj ke svému uvěznění než odsouzení ve srovnávací skupině. Tento poznatek ve své podstatě signalizuje spíše nepřijetí, než přijetí viny za své kriminální selhání a tím ztěžuje naplňování účelu výkonu trestu odnětí svobody.

3.5.4 Postoj odsouzených k účelu trestu odnětí svobody

Postoj k účelu trestu odnětí svobody byl u obou skupin respondentů zjišťován 11 položkami inventáře (21-31) prostřednictvím 4 stupňové škály od akceptace výkonu trestu jako: "faktorů umožňujících změnu životního stylu" (4 body) po přesvědčení, že podmínky výkonu trestu odnětí svobody více „desocializují“ než socializují odsouzené (1 bod).

Postoj odsouzených s výraznými poruchami osobnosti k účelu trestu

Graf č. 11

Legenda

- 21 - Výkon trestu odnětí svobody vede u značného počtu odsouzených k nápravě
- 22 - Vztahy mezi odsouzenými
- 23 - Postoj k požadavkům kázně a pořádku
- 24 - Charakter vztahů mezi odsouzenými
- 25 - Prostředí ve věznici provokuje k násilnému chování
- 26 - Mezi vězni převládají intriky, nedůvěra apod.
- 27 - Odsouzení mají převážně podrážděnou náladu, a to vede ke sporům apod.

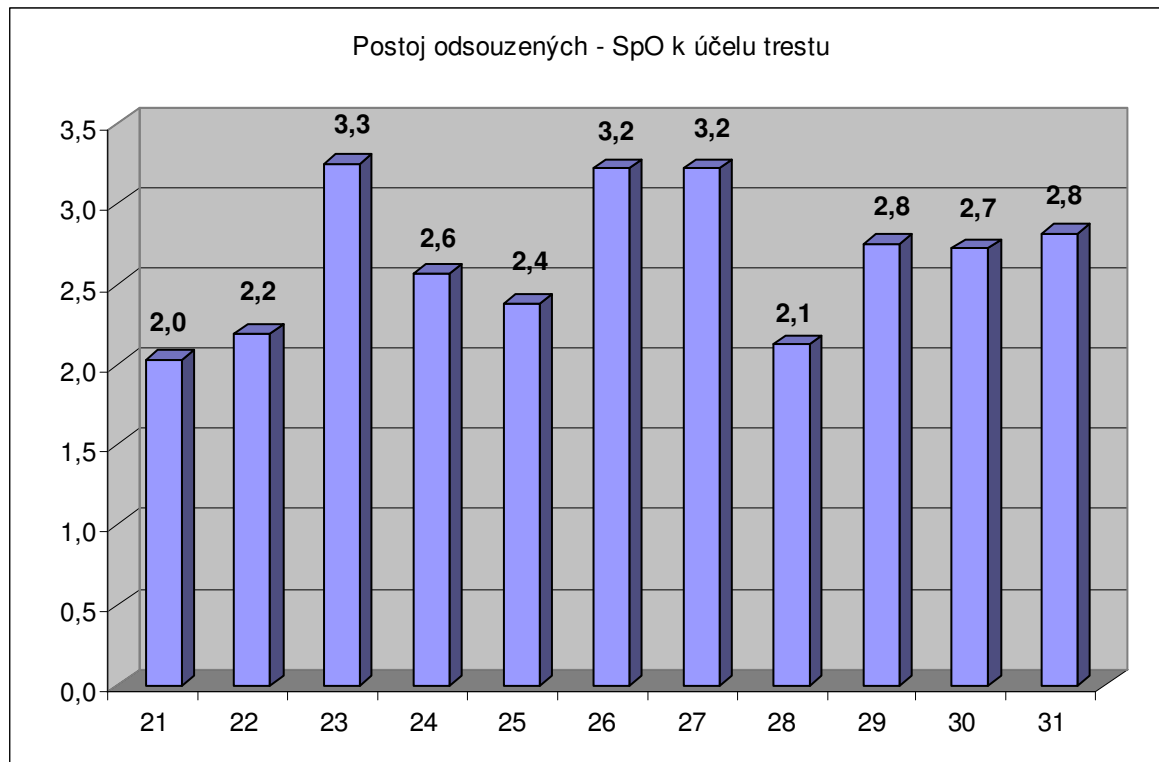
- 28 - Je důležité, aby odsouzený jednal ve věznici tvrdě, jinak neobstojí
- 29 - V průběhu výkonu trestu odnětí svobody je věnována pozornost, aby se naučili odsouzení zvládat náročné situace
- 30 - Činnost odsouzených je ve věznici dobře organizována a kontrola chování je důsledná
- 31 - Většina odsouzených usiluje o svou nápravu a k tomu jim napomáhají programy zacházení

Interpretace grafu č.11 - postoj odsouzených s výraznými poruchami osobnosti k účelu trestu

Odsouzení jsou toho názoru, že ve vztazích mezi vězni ve věznici převládají intriky, nedůvěra mezi sebou se sklony ke vzájemnému zneužívání, a to významně omezuje možnosti jejich nápravy. Většina vězněných má dle jejich tvrzení ve věznici stále podrážděnou náladu, a to vede k častějším hádkám a sporům mezi nimi. Domnívají se, že ve vzájemných vztazích mezi vězni převládá násilí a dost odsouzených se snaží ovládat druhé. Přísné a nekompromisní dodržování stanovených zásad pořádku a kázně u vězněných považují za důležité, nemá se to však přehánět. Mají za to, že prostředí, ve kterém ve věznici žijí, provokuje k násilnému chování. Považují za důležité, aby vězeň ve věznici jednal tvrdě, jinak mezi ostatními neobstojí. Činnost odsouzených je -dle jejich názoru -ve věznici převážně dobře organizována a kontrola jejich chování a jednání důsledná a to je nutí k tomu, aby plnili své povinnosti a dodržovali dané normy a požadavky. Nejsou výrazněji přesvědčeni, že většina z nich usiluje o svoji nápravu, a k tomu jim ani nenapomáhají programy zacházení. Vztahy mezi vězni jsou - dle jejich zkušeností - spíše špatné a jejich chování je neohleduplné. Spíše nesouhlasí s tím, že v průběhu výkonu trestu je ve věznici věnována dostatečná pozornost tomu, aby se odsouzení naučili zvládat náročné životní situace související s výkonem trestu, nebo ty, které bude před odsouzené klást život na svobodě.

Postoj odsouzených zařazených do specializovaného oddělení k účelu trestu

Graf č.12

Legenda

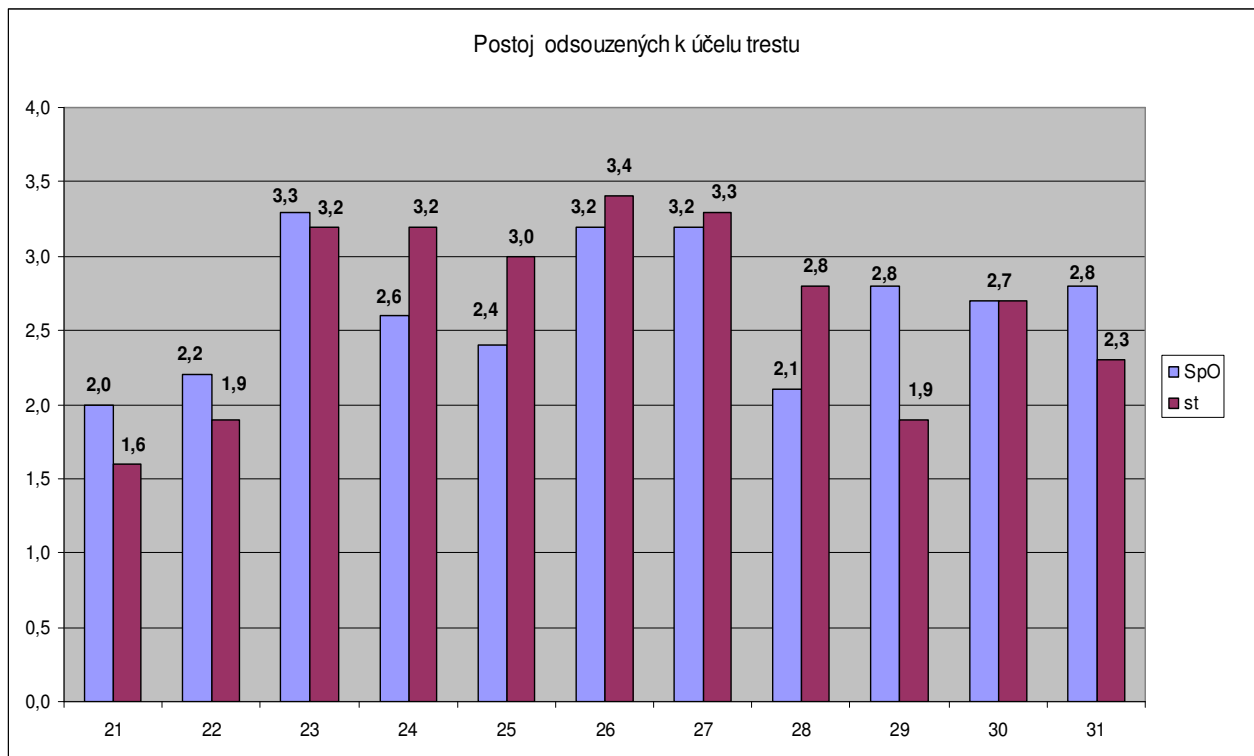
21 - Výkon trestu odnětí svobody vede u značného počtu odsouzených k nápravě	28 - Je důležité, aby odsouzený jednal ve věznici tvrdě, jinak neobstojí
22 - Vztahy mezi odsouzenými	29 - V průběhu výkonu trestu odnětí svobody je věnována pozornost, aby se naučili odsouzení zvládat náročné situace
23 - Postoj k požadavkům kázně a pořádku	30 - Činnost odsouzených je ve věznici dobře organizována a kontrola chování je důsledná
24 - Charakter vztahů mezi odsouzenými	31 - Většina odsouzených usiluje o svou nápravu a k tomu jim napomáhají programy zacházení
25 - Prostředí ve věznici provokuje k násilnému chování	
26 - Mezi vězni převládají intriky, nedůvěra apod.	
27 - Odsouzení mají převážně podrážděnou náladu, a to vede ke sporům apod.	

Interpretace grafu č. 12 – postoj odsouzených zařazených do specializovaného oddělení k účelu trestu

Přísné a nekompromisní dodržování stanovených zásad kázně a pořádku mezi odsouzenými ve věznici považují respondenti za důležité, ale nesmí se to přehánět. Spíše souhlasí s tím, že ve vztazích mezi vězni převládají intriky, vzájemná nedůvěra se sklony ke vzájemnému zneužívání, a to významně narušuje interpersonální vztahy. Konstatují, že většina odsouzených ve věznici má stále podrážděnou náladu, což vede k častějším hádkám a sporům mezi nimi. Přiklání se k názoru, že ve vzájemných vztazích mezi odsouzenými ve věznici převládá násilí a dost vězňů se snaží ovládat druhé. Spíše souhlasí s tvrzením, že v průběhu výkonu trestu je ve věznici věnována dostatečná pozornost tomu, aby se odsouzení naučili zvládat náročné životní situace související s výkonem trestu, nebo ty, které bude před odsouzené klást život na svobodě. Přiklání se k názoru, že převážně je tomu tak, že většina odsouzených ve věznici usiluje o svou nápravu a k tomu jim napomáhají programy zacházení realizované ve věznici. Činnost odsouzených je ve věznici dobře organizována a kontrola jejich chování a jednání je nutí k tomu, aby plnili své povinnosti a dodržovali dané normy. Podle jejich zkušeností jsou vztahy mezi odsouzenými spíše špatné, chování vězňů je neohleduplné. Spíše se nepřiklání k tvrzení, že prostředí, ve kterém odsouzení ve věznici žijí, provokuje k násilnému chování. Nesouhlasí s tím, že je důležité, aby odsouzený jednal ve věznici tvrdě, jinak mezi vězni neobstojí.

Porovnání obou skupin odsouzených postojů k účelu trestu

Graf č.13

pozn.: SpO – specializované oddělení odsouzených s poruchou duševní a poruchou chování

St - standardní oddělení – odsouzení s výraznými poruchami osobnosti

Legenda

21 - Výkon trestu odnětí svobody vede u značného počtu odsouzených k nápravě	28 - Je důležité, aby odsouzený jednal ve věznici tvrdě, jinak neobstojí
22 - Vztahy mezi odsouzenými	29 - V průběhu výkonu trestu odnětí svobody je věnována pozornost, aby se naučili odsouzení zvládat náročné situace
23 - Postoj k požadavkům kázně a pořádku	30 - Činnost odsouzených je ve věznici dobře organizována a kontrola chování je důsledná
24 - Charakter vztahů mezi odsouzenými	31 - Většina odsouzených usiluje o svou nápravu a k tomu jim napomáhají programy zacházení
25 - Prostředí ve věznici provokuje k násilnému chování	
26 - Mezi vězni převládají intriky, nedůvěra apod.	
27 - Odsouzení mají převážně podrážděnou náladu, a to vede ke sporům apod.	

Interpretace grafu č.13 – porovnávání odsouzených s výraznými poruchami osobnosti a odsouzených s poruchou duševní a poruchou chování (dále jen „SpO“)postoje k účelu trestu

Čtvrtý předpoklad postoje zkoumaných osob k účelu výkonu trestu byl vyhodnocen následovně:

Nejmarkantnější rozdíly v postojích odsouzených k účelu výkonu trestu odnětí svobody se mezi skupinami projevily v hodnocení pozornosti věnované ve věznici formování odolnosti vůči zátěžím, kde respondenti zařazení do specializovaného hodnocení konstatují, že této problematice je věnována vcelku přiměřená pozornost, kdežto respondenti z řad odsouzených s výraznými poruchami osobnosti mají za to, že formování odolnosti vůči zátěžím není věnována patřičná pozornost. Toto hodnocení je zřejmě ovlivněno zaměřeností aktivit programů zacházení ve specializovaném oddělení, kdežto ve standardních oddílech nejsou na tuto problematiku aktivity programů zacházení zaměřeny. Patrný je i rozdíl v posuzování důležitosti jednat tvrdě, aby jedinec mezi vězni obstál. Respondenti z řad odsouzených zařazených do specializovaného oddělení se spíše přiklání k názoru, že to není tak důležité, za jaké to považují respondenti z řad odsouzených s výraznými poruchami osobnosti. Zřejmě i tato rozdílnost názorů je podmiňována charakterem sociálního klimatu ve specializovaném oddělení, kde projevy chování odsouzených jsou personálem průběžně hodnoceny. Méně výrazné rozdíly se projevily i v hodnocení míry „provokačnosti“ vězeňského prostředí podmiňujícího násilné chování vězňů a míry převládajícího násilí mezi vězni ve věznici. Je pravděpodobné, že i tento jev souvisí se specifickými podmínkami ve specializovaném oddělení, které mají charakter určité uzavřenosti, samostatnosti, větší bohatosti aktivit a zájmové činnosti. V dalších faktorech ovlivňujících postoj odsouzených k účelu výkonu trestu nebyly zjištěny výraznější rozdíly.

Závěr

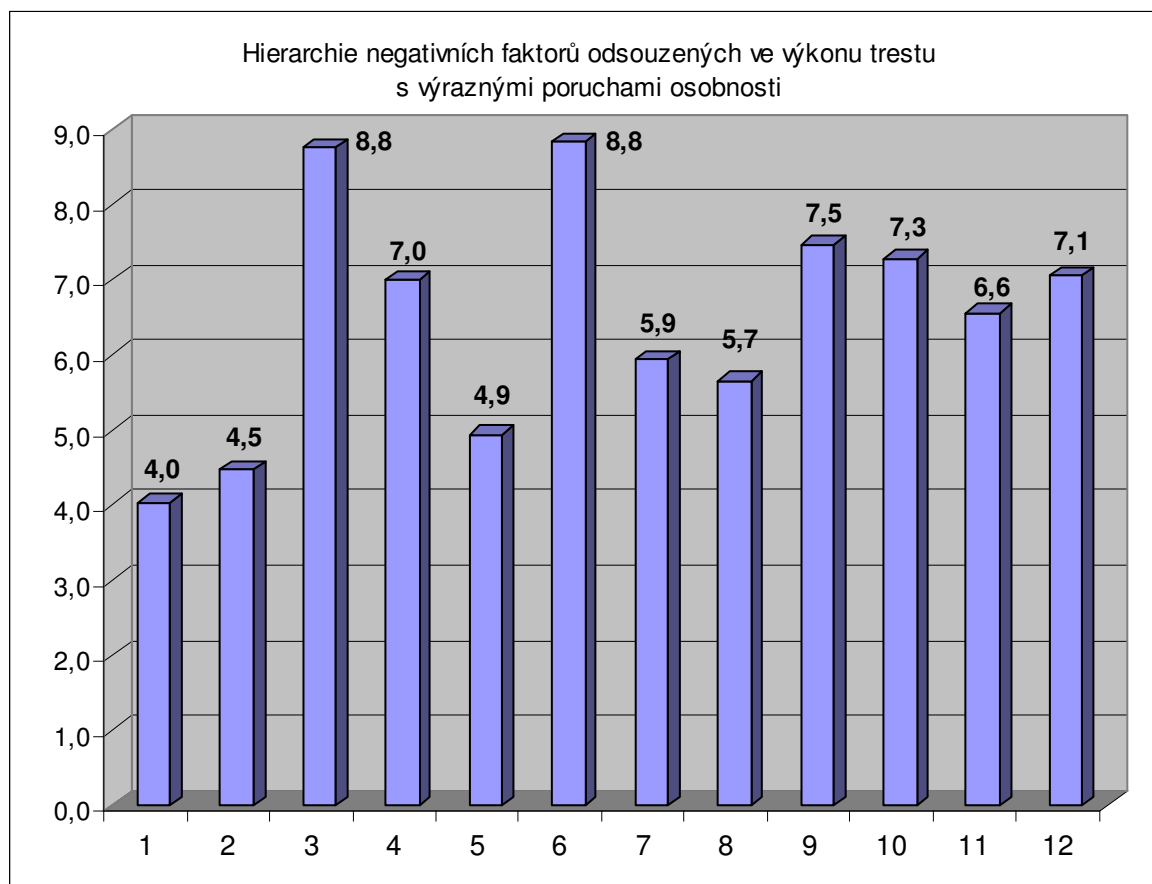
Z uvedených stanovených předpokladů se čtvrtý předpoklad plně nepotvrdil. Odsouzení zařazení ve specializovaném oddělení hodnotí některé podmínky výkonu trestu odnětí svobody pozitivněji než odsouzení s výraznými poruchami osobnosti a to jim zřejmě umožňuje lepší adaptaci na konkrétní podmínky, které jsou vytvořeny ve specializovaném oddělení. Toto poznání lze využít pro účelnější motivaci odsouzených ve věznici k jejich žádostem o přijetí do SpO.

3.5.5 Hierarchie negativních faktorů výkonu trestu odnětí svobody

Hierarchie negativních faktorů výkonu trestu odnětí svobody byla zjišťována prostřednictvím stanovení pořadí 12 charakteristik podmínek výkonu trestu, které jsou odsouzenými negativně prožívány. Nejméně negativnímu faktoru byl přidělen 1 bod, nejvíce negativně prožívanému faktoru 12 bodů (položka č. 32).

Hierarchie negativních faktorů výkonu trestu odsouzených s výraznými poruchami osobnosti

Graf č.14

Legenda

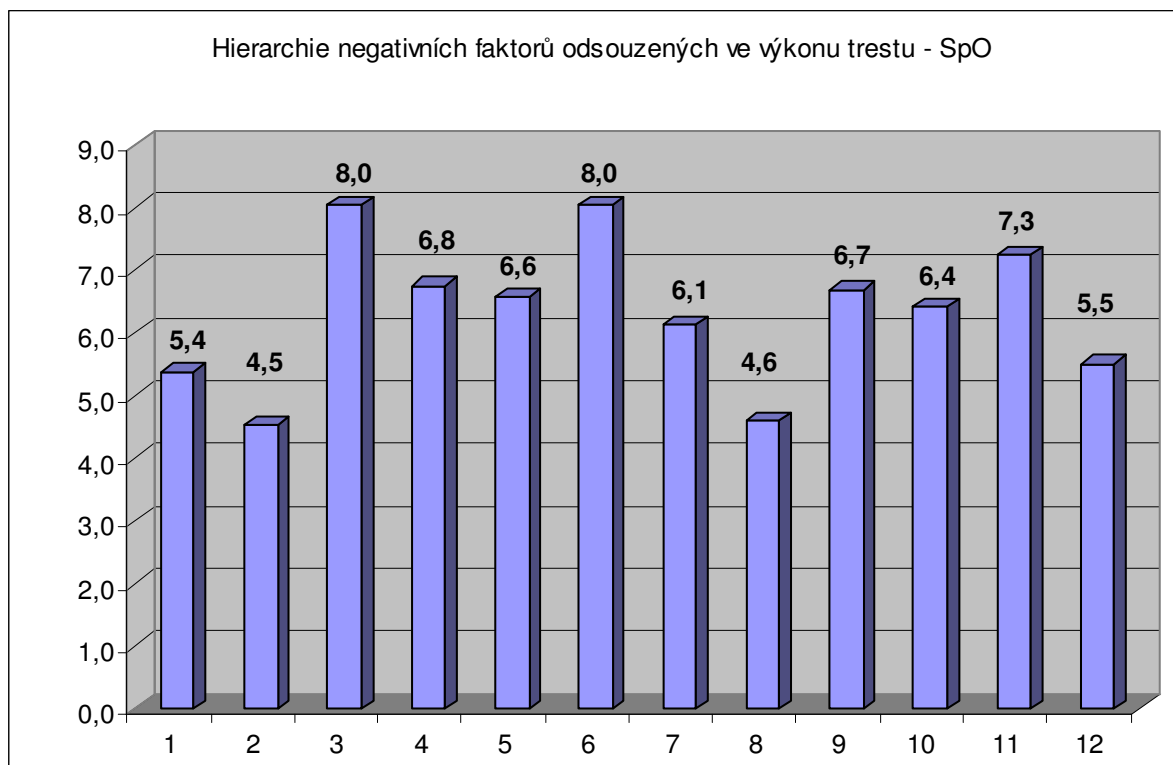
1- Povinnost podřizovat organizovanému způsobu života nad chováním odsouzených	7- Nedostatek aktivit organizovaných pro odsouzené
2- Chování a přístup zaměstnanců věznice k odsouzeným	8- Neochota personálu věznice napomáhat odsouzeným v řešení jejich problémů
3- Nedostatek pracovních příležitostí	9- Převládající nuda a stereotypie činností ve věznici
4- Nutnost být v nepřetržitém kontaktu se skupinou odsouzených	10- Sebeprosazování některých vězňů na úkor druhých
5- Riziko být kázeňsky potrestán i za drobné přestupky	11- Omezení na svobodě znemožňující věnovat se svým zájmům
6- Sobecké, intrikující a často i nepřátelské chování odsouzených	12- Zbytečně strávený čas

Interpretace grafu č.14 – hierarchie negativních faktorů ve výkonu trestu odnětí svobody odsouzených s výraznými poruchami osobnosti

Odsouzení ve srovnávací skupině považují za nejvíce zatěžující faktory výkonu trestu odnětí svobody nedostatek pracovních příležitostí, hostilní interpersonální vztahy, neuspokojivé sociální klima mezi odsouzenými a nedostatek aktivit programů zacházení, do kterých by se mohli zapojovat. Zjevný je i jejich názor považující výkon trestu odnětí svobody za zbytečně strávený čas. Jako nejméně zatěžující hodnotí povinnost podřizovat se daným normám a požadavkům i dozoru nad jejich chováním, dále přístup personálu věznice k odsouzeným a riziko být kázeňsky potrestán i za drobné přestupky. Z posledně uvedeného faktoru lze usuzovat na to, že ze strany dozorců i dalšího personálu věznice jsou drobnější přestupky přehlíženy, a tím je narušována důslednost ve formování akceptace povinnosti podřizovat se požadavkům kázně s cílem pěstovat u odsouzených ukázněnost jako osobnostní vlastnost.

Hierarchie negativních faktorů ve výkonu trestu odsouzených zařazených do specializovaného oddělení

Graf č.15

Legenda

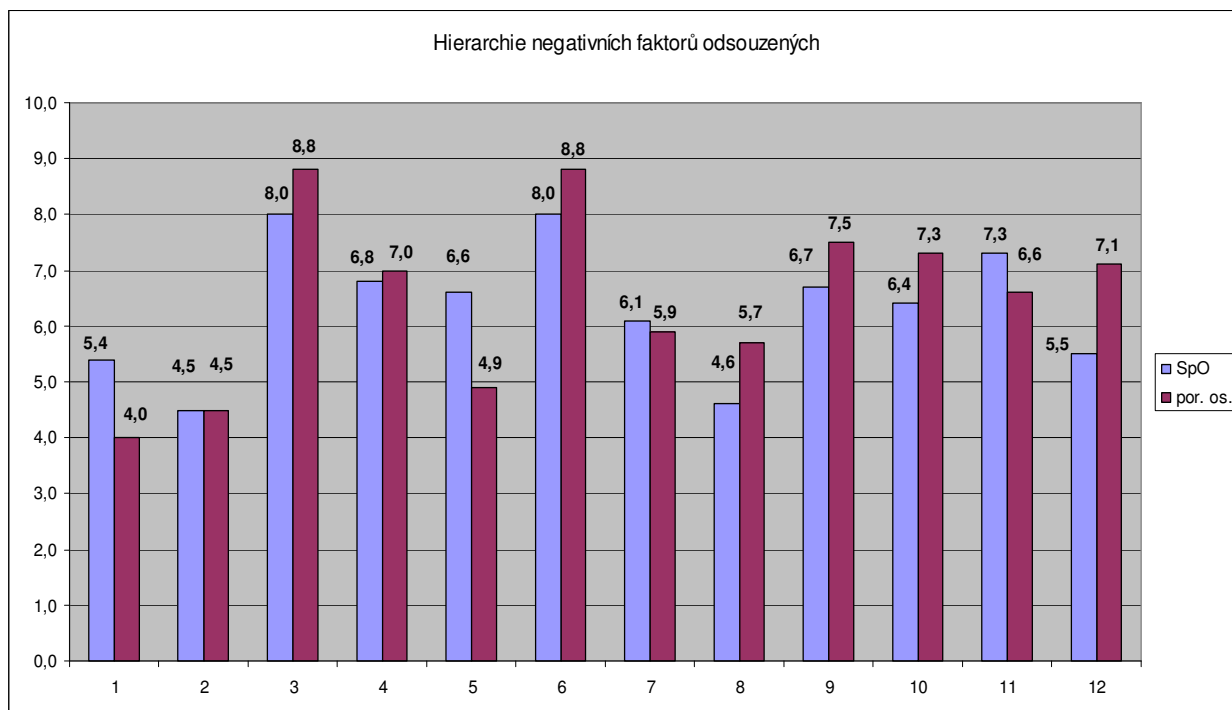
1 - Povinnost podřizovat se organizovanému způsobu života nad chováním odsouzených	7 - Nedostatek aktivit organizovaných pro odsouzené
2 - Chování a přístup zaměstnanců věznice k odsouzeným	8 - Neochota personálu věznice napomáhat odsouzeným v řešení jejich problémů
3 - Nedostatek pracovních příležitostí	9 - Převládající nuda a stereotypie činností ve věznici
4 - Nutnost být v nepřetržitém kontaktu se skupinou odsouzených	10 - Sebeprosazování některých vězňů na úkor druhých
5 - Riziko být kázeňsky potrestán i za drobné přestupky	11 - Omezení na svobodě znemožňující věnovat se svým zájmům
6 - Sobecké, intrikující a často i nepřátelské chování odsouzených	12 - Zbytečně strávený čas

Interpretace grafu č.15 – hierarchie negativních faktorů odsouzených s poruchou duševní a poruchou chování

Odsouzení zařazení do specializovaného oddělení obdobně jako odsouzení ve srovnávací skupině považují za nezatěžující faktory výkonu trestu odnětí svobody nedostatek pracovních příležitostí (i přesto, že nejsou do práce zařazováni) a hostilní interpersonální vztahy mezi odsouzenými. Jako více zatěžující považují i omezenost na svobodě, za nejméně zatěžující hodnotí chování a přístup personálu věznice i úroveň ochoty personálu napomáhat jim v řešení jejich problémů. Tento názor je zřejmě podmíněn personálním obsazením specializovaného oddělení, kde na jednoho zaměstnance připadá v průměru cca 10 vězněných osob.

Porovnání hierarchie negativních faktorů ve výkonu trestu obou skupin odsouzených

Graf č.16

pozn.: SpO – specializované oddělení odsouzených s poruchou duševní a poruchou chování

St - standardní oddělení – odsouzení s výraznými poruchami osobnosti

Legenda

- 1 - Povinnost podřizovat se organizovanému způsobu života nad chováním odsouzených
- 2 - Chování a přístup zaměstnanců věznice k odsouzeným
- 3 - Nedostatek pracovních příležitostí
- 4 - Nutnost být v nepřetržitém kontaktu se skupinou odsouzených
- 5 - Riziko být kázeňsky potrestán i za drobné přestupky
- 6 - Sobecké, intrikující a často i nepřátelské chování odsouzených

- 7 - Nedostatek aktivit organizovaných pro odsouzené
- 8 - Neochota personálu věznice napomáhat odsouzeným v řešení jejich problémů
- 9 - Převládající nuda a stereotypie činností ve věznici
- 10 - Sebeprosazování některých vězňů na úkor druhých
- 11 - Omezení na svobodě znemožňující věnovat se svým zájmům
- 12 - Zbytečně strávený čas

Interpretace grafu č.16 – porovnávání hierarchie negativních faktorů ve výkonu trestu odsouzených s výraznými poruchami osobnosti a odsouzených s poruchou duševní a poruchou chování

Nejvýraznější rozdíly v hodnocení zatěžujících (negativních) faktorů výkonu trestu odnětí svobody mezi srovnávací skupinou odsouzených s výraznými poruchami osobnosti a odsouzených zařazených do specializovaného oddělení se projevily v hodnocení míry rizika být kázeňsky trestán i za drobné přestupky, kdy respondenti zařazení do specializovaného oddělení tomuto riziku přisuzují větší význam než respondenti ze srovnávací skupiny. Do tohoto mínění se zřejmě promítá systém hodnocení odsouzených ve specializovaném oddělení (uvedený v teoretické části).

Respondenti, kteří jsou umístěni ve specializovaném oddělení, hodnotí méně negativně čas strávený ve výkonu trestu odnětí svobody. Tento názor je zřejmě podmíněn denně realizovanými aktivitami programů zacházení s odsouzenými ve specializovaném oddělení. Do této podmíněnosti se pravděpodobně promítá i jejich méně negativní hodnocení času stráveného ve výkonu trestu odnětí svobody. Tito respondenti pozitivněji hodnotí i ochotu personálu věznice poskytovat jim pomoc, méně jim vadí sobecké sebeprosazování spoluvězňů i nedostatek pracovních příležitostí. Zajímavý je poznatek, že odsouzení zařazení do specializovaného oddělení přisuzují větší váhu povinnosti podřizovat se organizovanosti, normám a požadavkům i doзору nad svým chováním než respondenti ze srovnávací skupiny. Tento jev je pravděpodobně spojen s větší náročností na ukázněnost odsouzených umístěných ve specializovaném oddělení.

Závěr

Pátý předpoklad se plně nepotvrdil. Řadu stěžejních negativních faktorů ovlivňujících efektivitu naplňování účelu výkonu trestu odnětí svobody hodnotí odsouzení zařazení do specializovaného oddělení pozitivněji než odsouzení s výraznými poruchami osobnosti ve srovnávací skupině. Jde zejména o účelné využití času stráveného ve výkonu trestu odnětí svobody, postoje k personálu věznice a charakter interpersonálních vztahů i sociálního klimatu v oddělení. A naopak několik faktorů, které ovlivňují efektivitu naplňování účelu výkonu trestu, posuzují uvedení odsouzení za více zatěžující než odsouzení ve srovnávací skupině. Jde zejména o povinnost podřizovat se, riziko být kázeňsky potrestán i za drobné přestupky i omezenost na svobodě. Z toho lze usuzovat na to, že v resocializačním působení na odsouzené má jejich vhodné zařazení do specializovaného oddělení svůj pozitivní význam.

3.6 Shrnutí výsledků praktické části a diskuse

Z poznatků získaných z realizovaného průzkumu lze vyvodit výsledky praktické části:

- Individuální programy zacházení s odsouzenými ve věznici nejsou výrazněji zaměřeny na redukci projevů těch osobnostních vlastností, které podmiňují kriminální selhávání odsouzených.
- Do specializovaného oddělení pro odsouzené s poruchou duševní a poruchou chování jsou zařazováni i odsouzení s výraznými poruchami osobnosti, u nichž je pozitivní změna struktury osobnosti obtížně dosažitelná.
- Krátkodobé (cca šest měsíců) výchovné působení na odsouzené ve specializovaném oddělení zřejmě nevede k výraznějším změnám v jejich osobnostních vlastnostech, postojích k uloženému trestu i k účelu trestu a tím i k převzetí odpovědnosti za svá kriminální (i jiná disociální) selhávání.
- Výchovné prostředí ve specializovaném oddělení (ve smyslu množství a zaměřenosti aktivit programů zacházení, dozor nad chováním odsouzených i jejich systematické hodnocení, přístup personálu k vězněným osobám i ovlivňování interpersonálních vztahů a formování sociálního klimatu u odsouzených) má na naplňování účelu výkonu trestu odnětí svobody pozitivnější vliv než výchovné prostředí ve standardních oddílech ve věznici.
- Efektivita výchovného působení na odsouzené umístěné do specializovaného oddělení se nepromítá do výraznějších změn v jejich postojích k uloženému trestu ani k jeho účelu. Z toho lze usuzovat, že tito odsouzení v plné míře nepřijali osobní odpovědnost za své kriminální selhání. Tento předpoklad je zřejmě nevede ke snaze o sebevýchovu. Jejich aktivita, projevována na akcích programu zacházení má pravděpodobně formální charakter a je podmiňována jejich průběžným hodnocením i nebezpečím vyloučení ze specializovaného oddělení a zařazení do standardního oddílu ve věznici. Ve standardních oddílech je charakter interpersonálních vztahů a sociální klima u vězněných osob podstatně horší, omezenější je i nabídka aktivit programů zacházení. Navíc - s ohledem na možnosti věznice v zařazování do práce je vysoký předpoklad, že po vyloučení ze specializovaného oddělení nebudou odsouzení po dlouhou dobu pracovně zařazeni.

4 ZÁVĚR

Koncepce rozvoje Českého vězeňství do roku 2015 pro výkon trestu odnětí svobody stanoví pokračovat v atomizaci organizace výkonu trestu odnětí svobody prostřednictvím specializovaných oddělení a potvrdit tak tendenci k individualizaci výkonu trestu s cílem naplňování potřeb specifických skupin vězněných osob.

Na problematiku zacházení se specifickou kategorií odsouzených vyznačující se poruchami chování i poruchami osobnosti byla zaměřena bakalářská práce. Stanoveného cíle zjistit vztah mezi typem poruchy osobnosti a spáchanou trestnou činností, rozdíly v osobnostních vlastnostech, v postojích a v hodnocení podmínek výkonu trestu mezi odsouzenými s výraznými poruchami chování značně kriminálně zatíženými a odsouzenými s poruchami chování zařazenými do specializovaného oddělení, bylo dosaženo pouze částečně. Přímý vztah mezi poruchou osobnosti a spáchanou trestnou činností kromě disociální poruchy zjištěn nebyl. Vzhledem k tomu, že u naprosté většiny psychiatricky posuzovaných vězňů byla diagnostikována polymorfní porucha osobnosti, byly shledány určité souvislosti mezi rysy některých poruch osobnosti a spáchanou trestnou činností. Nebyly zjištěny ani výraznější rozdíly v postojích odsouzených ke své trestné činnosti a uloženému trestu mezi srovnávacími skupinami. Účelem bakalářské práce bylo na základě rozdílů v pěti stanovených předpokladech mezi srovnávacími skupinami zjistit, zda se efektivita specializovaného oddělení promítne do osobnostně méně výrazných anomálií i přijetí viny za svá kriminální selhání u odsouzených zařazených do specializovaného oddělení. Tento předpoklad se ve své podstatě nenaplnil. Mezi uvedenými srovnávacími skupinami nebyly shledány výraznější rozdíly v sebeposuzování. Lze konstatovat, že do specializovaného oddělení jsou zařazovány vězněné osoby osobnostně značně narušené, zřejmě i s výraznými poruchami osobnosti a tento poznatek snižuje možnost pozitivních změn v jejich osobnostních rysech i redukce příslušných znaků poruch chování a osobnosti v průběhu relativně krátkodobém pobytu v tomto oddělení. Výraznější rozdíly nebyly zjištěny ani v postojích k trestné činnosti a k účelu uloženého trestu u odsouzených ve srovnávacích skupinách. Tato skutečnost signalizuje, že odsouzení obou skupin ve své podstatě nepřijali vinu za svoji kriminální činnost a v uloženém trestu nespátřují zákonem stanovený účel, tj. vést řádný život v občanské společnosti. Pozitivní rozdíly byly shledány v posuzování interpersonálních vztahů a celkového sociálního klimatu mezi srovnávacími skupinami ve

prospěch specializovaného oddělení. Z toho vyplývá, že koncepce vězeňství stanovující atomizaci výkonu trestu odnětí svobody prostřednictvím specializovaných oddělení má své plné opodstatnění, neboť komplex realizovaných principů, metod i zaměřenost programů zacházení vytváří optimálnější podmínky pro ovlivňování odsouzených zařazených do specializovaného oddělení než odsouzených zařazených do standardních oddílů výkonu trestu odnětí svobody.

Poznatky získané z bakalářské práce upozorňují z hlediska zvyšování efektivity specializovaného oddělení ve Věznici Horní Slavkov na nutnost změnit systém zařazování odsouzených do specializovaného oddělení, optimalizovat zaměřenost aktivit programů zacházení, a zřejmě i aktualizovat individuální programy zacházení i přesto, že tato problematika nebyla praktickou částí ověřována.

5 NÁVRH OPATŘENÍ (DOPORUČENÍ)

Z uvedené profilace věznice je zřejmé, že zde v převážné míře vykonávají trest odsouzení osobnostně výrazně narušení s masivnější poruchou chování, případně i relativně stabilizovanou poruchou osobnosti. Tato kategorie vězňů vyžaduje důslednější a komplexnější výchovný přístup. Proto, vycházející ze získaných poznatků z praktické části bakalářské práce pro zvýšení efektivity a naplňování účelu výkonu trestu u odsouzených ve věznici, doporučujeme tato opatření:

- Zvýšit zejména u standardních oddílů náročnost personálu věznice na stav kázně, organizace činnosti i na interpersonální vztahy a eliminovat tzv. “druhý život” odsouzených. Vysoká úroveň kázně formující smysl pro povinnost a ukázněnost jako osobnostní vlastnost a společensky přijatelné interpersonální vztahy jsou jednou ze základních podmínek, jak redukovat znaky (rysy) poruch chování a osobnosti.
- Optimalizovat individuální programy zacházení, v nich zohlednit znaky a rysy poruch chování i osobnosti uváděných v psychologických posouzeních a znaleckých posudcích s důrazem na redukci uvedených znaků (rysů) příslušných poruch.

- Zkvalitnit individuálně výchovnou práci s odsouzenými jejím zaměřením na motivaci k postupnému (etapovému) naplňování individuálních programů zacházení, na aktivnost v realizovaných aktivitách a dosahovanou efektivitu systematicky hodnotit.
- V přímé výchovné práci s odsouzenými ovlivňovat a posilovat jejich schopnost přijmout odpovědnost za svou kriminální činnost jako základní předpoklad možnosti nápravy.
- V umístování odsouzených do specializovaného oddělení upřednostňovat osobnostně méně narušené jedince.
- Aktivitu programů zacházení s odsouzenými zařazenými do specializovaného oddělení ve větší míře orientovat na ty speciálně výchovné formy, které obsahují modelové situace vhodných způsobů chování a jednání a dále na ty, v nichž lze využívat skupinovou dynamiku k formování postojů a objektivitu sebepoznání u zařazených vězňů.
- Prodloužit dobu umístění odsouzeného do specializovaného oddělení nejméně na 1 rok. Stávající šestiměsíční doba je evidentně nedostačující pro dosažení optimálního efektu výchovné práce s nimi.

6 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. 3.vyd. Praha:Portál, 2000. 254 s. ISBN 80-7178-475-3.

HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. 774 s. ISBN 80-7178-303-X.

HORVÁI, I. *Psychopatie*. 1.vyd. Praha 1: SZN. 1968. 254 s.

PRAŠKO, J. a kol. *Poruchy osobnosti*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 466s. ISBN 80-7178-737-X.

RAHN, E., MAHNKOPF, A. *Psychiatrie. Učebnice pro studium i praxi*. 1.vyd. Praha 7: Grada Publishing, 2000. 328 s. ISBN 80-7169-964-0.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3.vyd. Praha: Portál, 2004. 870 s. ISBN 80-7178-802-3.

ZVOLSKÝ, P. a kol. *Speciální psychiatrie*. Praha: Karolinum, 1996. 206 s. ISBN 80-7184-203-6.

Časopisy, vnitřní předpisy, zákony

České vězeňství. 2004, 2006. GŘ VS ČR Praha.

Koncepce Českého vězeňství do roku 2015. 2005. GŘ VS ČR Praha.

Metodika – denní, průběžné a týdenní hodnocení odsouzených zařazených ve specializovaném oddělení s poruchou duševní a poruchou chování Věznice Horní Slavkov. 2006.

Nářízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č.26/2006, kterým se stanoví úkoly občanských zaměstnanců a příslušníků Vězeňské služby České republiky při zabezpečování výkonu trestu odnětí svobody. 2006.

Řád specializovaného oddělení pro odsouzené s poruchou duševní a poruchou chování ve Věznici Horní Slavkov. (v platnosti od 20.12.2004).

Vnitřní řád pro odsouzené Věznice Horní Slavkov (v platnosti od 20.12. 2004).

Vyhláška MS č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody (v platném znění).

Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody (v platném znění).

7 SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č.1*   *Kazuistika (viz text – s.14,15)*
Příloha č.2   *Kazuistika (viz text – s.15,16)*
Příloha č.3   *Kazuistika (viz text s.16,17)*
Příloha č.4   *Kazuistika (viz text s.17,18)*
Příloha č.5   *Kazuistika (viz text s.18)*
Příloha č.6   *Kazuistika (viz text s.19)*
Příloha č.7   *Kazuistika (viz text s.19)*
Příloha č.8   *Metodika k hodnocení (viz text s.26-30)*
Příloha č.9   *Názorový inventář (viz text s.35)*
Příloha č.10   *Tabulka č.5 (viz graf s.41)*
Příloha č.11   *Tabulka č.6 (viz graf s.43)*
Příloha č.12   *Tabulka č. 8,9 (viz graf s.47,48)*
Příloha č.13   *Tabulka č.11 (viz graf s.51)*
Příloha č.14   *Tabulka č.12 (viz graf s.53)*
Příloha č.15   *Tabulka č.14 (viz graf s.57)*
Příloha č.16   *Tabulka č.15 (viz text s.59)*

Pozn.: Tabulky č.7,10,13,16 – nejsou uvedeny v příloze z níže uvedeného důvodu:

- Tabulka č.7:*   - údaje dvou srovnávacích skupin *St + SpO* vycházejí z hodnot, které jsou uvedeny v sloupci průměr – viz tabulka č.5,6
Tabulka č.10: - údaje dvou srovnávacích skupin *St + SpO* vycházejí z hodnot, které jsou uvedeny v sloupci průměr – viz tabulka č. 8,9
Tabulka č.13: - údaje dvou srovnávacích skupin *St + SpO* vycházejí z hodnot, které jsou uvedeny v sloupci průměr – viz tabulka č. 11, 12
Tabulka č.16: - údaje dvou srovnávacích skupin *St + SpO* vycházejí z hodnot, které jsou uvedeny v sloupci průměr – viz tabulka č. 14,15

Stručná kazuistika k poruše osobnosti nestálého typu zpracovaná ze znaleckého psychiatrického vyšetření odsouzeného

26 letý J.R. vykonává trest odnětí svobody pro trestné činy – pokus krádeže dle § 8/1 k 247/1 písm.a),b) tr.z., krádeže dle § 247/1 písm.a),b),e) tr.z. a dále porušování domovní svobody dle § 238/1 tr.z. a neoprávněného držení platební karty dle § 249 písm.b) tr.z.

Porušování domovní svobody a krádeže se dopustil v dubnu 2004 kolem osmé hodiny ranní po vypáčení vstupních dveří a vniknutím do zahradní chatky v Aši. Zde odcizil maticové klíče, kleště, poškodil vstupní dveře a zámek dveří, tím způsobil škodu ve výši nejméně 1.300 Kč. Následně se vloupal do další zahradní chatky, kde poškodil zámek a dveře chatky a způsobil škodu ve výši nejméně 1.000 Kč. Dále se pokusil vloupat do objektu čističky odpadních vod, čímž způsobil škodu ve výši nejméně 2.000 Kč. Při tomto pokusu byl zadržen hlídkou PČR. Neoprávněného držení platební karty se dopustil tím, že od počátku měsíce dubna 2002 do 14. dubna 2002 měl neoprávněně v držení platební kartu na jméno Dr.E.P. K tomu při výslechu uvedl, že kartu dostal od svého přítele a měl jí pouze jako ozdobu v peněženke.

V minulosti byl J.R. trestán v roce 2001 výkonem veřejně prospěšných prací v rozsahu 100 hodin, který mu byl přeměněn na nepodmíněný trest v délce devatenácti dnů, v roce 2003 byl odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody s dohledem v délce osmi měsíců, ve zkušební době se neosvědčil.

Vlastní psychiatrické vyšetření:

Relevantní anamnestické údaje :

Matce je 46 let, je zdravá, léky neužívá, nebyla léčena na psychiatrii. Alkohol konzumuje jen občas, drogy neužívá ani neužívala, nekouří. Nebyla trestána ani soudně projednávána. Povahově jí charakterizuje jako klidnou, hodnou. Pracuje jako pomocnice v restauraci, s jejímž majitelem žije. Před tím pracovala jako barmanka, servírka a kuchařka v herně.

Otci je asi 49 let, je vyučen strojním mechanikem, nyní pracuje ve sklárně. Neléčil se na psychiatrii, povahově ho hodnotí jako náladového. Alkohol dříve konzumoval v nadměrném množství, byl projednáván za zavinění autonehody v opilosti, nyní pije jen občas, v opilosti je však agresivní. Nekouří.

Rodiče se v pěti letech posuzovaného rozvedli, on zůstal u matky, která žije s druhem. Vlastní otec se znovu neoženil, žije s přítelkyní, stýká se s ním pouze sporadicky.

Má o dva roky mladší sestru, je svobodná matka, nevyučená, nemá problémy s alkoholem, drogy nikdy neužívala, nebyla trestána ani soudně projednávána, pracuje jako pomocná síla v restauraci spolu s matkou.

Neví o žádných problémech souvisejících s jeho narozením, v dětství měl prý alergické potíže. Asi v deseti letech měl zlomeninu pravého předloktí po pádu, nikdy neměl další úrazy a nebyl ani v bezvědomí, žádné léky neužívá. Na základní školu začal chodit ve svých šesti letech, vychodil osm tříd, neopakoval, z prospěchu měl většinou čtyřky, nešla mu matematika a čeština, z chování míval sníženou známku pro absence (záškoláctví). Dva roky se učil v oboru zedník, učení ukončil pro absence, prý „se chytil špatné party“. Pracoval asi tři měsíce jako pomocný dělník, byl vyhozen za pracovní nekázeň (prý pro zaspávání a porušování zákazu kouření). Dále pracoval pouze brigádně, poslední dobou nebyl ani hlášen na úřadu práce, bydlel u matky, tato ho živila. Vojenskou základní službu nevykonal. Je svobodný, bezdětný.

Kriminální kariéra :

Poprvé byl soudně trestán ve svých osmnácti letech za vloupání výkonem veřejně prospěšných prací, podruhé byl šest měsíců ve vazbě za krádež a následně dostal podmíněný trest, který mu byl pro nesplnění podmínky přeměněn na trest odnětí svobody.

Abúzus :

Alkohol – poprvé se prý napil ve svých čtrnácti letech,opil se až ve svých patnácti letech, od šestnácti do sedmnácti let navštěvoval restaurační zařízení asi 4 – 5x týdně, kde pravidelněji pil pivo, na posezení vypil asi osm piv, dvě až tři odlivky tvrdého alkoholu, na záchytné stanici nebyl, nemá prý problémy s alkoholem.

Drogy – v sedmnácti letech začal poprvé šňupat pervitin s frekvencí asi jednou za měsíc „dvě čáry“. Kolem devatenáctého roku s užíváním pervitinu přestal na půl roku, pak s jeho aplikací pokračoval nepravidelně asi jednou za měsíc. Poté byl asi dva roky

v Praze, kde neměl žádnou drogu. Nikdy si pervitin neaplikoval injekčně. Jiné drogy neužíval. Nemyslí si, že by měl problémy s užíváním drog.

Kouření – Kouří od patnácti let, nyní asi 20 cigaret denně.

Zájmy : Dříve se zajímal o bojové sporty, posilování a cvičení, nyní hlubší zájmy nemá, nechte.

K věci : K vloupání do chat: „Před tím, než jsem šel do těch chat, tak jsem doma pil vodu, asi půl lahve, protože jsem se pohádal s bývalou přítelkyní. Pak jsem šel do baru Mexico, tam jsem vypil asi dvě až tři piva. Asi v noci jsem šel do chaty se vyspat, víc si z toho nepamatuji.“

K platební kartě: „Kartu jsem dostal od přítele, chtěl jsem po něm prázdné telefonní karty, dal mi mimo bankovní karty ještě dvě telefonní karty. Neuvedl jsem si, že je to trestné mít tu kartu.“

Duševní stav :

Jmenovaný je správně orientován všemi kvalitami, psychomotorické tempo je přiměřené, odpovědi přiléhavé. V projevech a chování bez nápadností. Poruchy nálady nejsou přítomny, afektivita přiměřená, klidný, známky deprese, úzkosti nejsou přítomny. Poruchy vnímání nezjištěny. Myšlení obsahově správné, bez bludů i paranoidní percepce. Paměťové funkce bez poruch. Intelekt v pásmu normy, logická úvaha dobrá.

Diagnostický závěr :

Osobnost posuzovaného je nevyzrálá, méně strukturovaná, nestálá a nezdrženlivá, jsou přítomny i rysy sociopatické.

Poznámka : J.R. byl v minulosti 3x soudně trestán a 1x byl ve výkonu trestu odnětí svobody pro majetkovou trestnou činnost.

Stručná kazuistika k poruše osobnosti disociálního typu zpracovaná ze znaleckého psychiatrického vyšetření

24 letý J.M. vykonával trest odnětí svobody pro trestný čin loupeže, dle § 234/1 trz.

Trestného činu se dopustil v březnu 2004 ve Vejprtech, a to tím, že fyzicky napadl tehdy 13 letého chlapce, aby mu odcizil peníze. Chlapce poslala matka do večerky s částkou 400 Kč provést nákup. Když chlapec vyšel z obchodu, J.M. uviděl, že má v ruce peníze, přistoupil k němu, udeřil jej do hlavy, podkopl mu nohy a poté, co poškozený spadl na zem, mu se slovy „dej sem peníze“ násilím rozevřel prsty pravé ruky, ve které poškozený držel peníze, tyto zcizil.

J.M. do protokolu vyšetřovateli odmítl vypovídat, byl usvědčen přítomným svědkem. Při soudním jednání trestnou činnost přiznal a zdůvodňoval potřebou peněz na vlak a cigarety. Svou kriminální kariéru zahájil jako mladistvý ve svých 16 letech majetkovou trestnou činností (krádežemi). V trestním rejstříku má 4 záznamy za násilnou a majetkovou trestnou činnost.

Relevantní anamnestické údaje :

Otec 44 let, nevyučen, soudně trestán, prý o něm říkají, že je blázen, byl léčen v psychiatrické léčebně. Zda pracuje, neví, „fotr mě šikanoval, nevinně, von přišel vždycky vožralej a mámu také mlátil“. Matka 43 letá, prý hodná „Já ji moc neznal, já byl doma jen asi 2 nebo 3 měsíce, když mě pustili z basy“. Chodila do zvláštní školy, pracuje jako dělnice. Jaké bylo manželství rodičů, neví. „Já byl od 8 do 16 v dětských domovech a pak v base“. Je nejstarší ze 4 sourozenců, nikdo další nebyl v dětském domově, nestýkají se. J.M. z dětského domova opakovaně utíkal, na útěcích páchal majetkovou trestnou činnost. V 16 letech byl umístěn do výkonu trestu odnětí svobody ve věznici pro mladistvé.

Je nevyučen, dosud nikde nepracoval. „Máma mi dávala peníze na jídlo...vařila“. V roce 2003 v září se vrátil z výkonu trestu odnětí svobody, nějaký čas byl u rodičů, převážně však po kamarádech a s bezdomovci. Je svobodný, bezdětný, nevoják..

Abúzus – kuřák, konzumaci alkoholu neguje, drogy – v 15 letech sniffing toluenu, od 16 let pervitin, heroin – nepravidelně, závislost nepociťuje.

K trestné činnosti : „Já jsem to neudělal, já jsem si od kamaráda vzal prášky...ty roháče, chtěl jsem se otrávit, potom jsem nic nevěděl, probudil jsem se až na vazbě“. Ex post

spontánně sděluje: „Co si o mně myslíte? Jsem blázen nebo chytřej, vězni mi říkají, že prý nemám vypovídat, že mi to jenom zhoršujete“.

Diagnostický souhrn :

Simplexní, lehce intelektově subnormní, nikoliv však hlouběji, defektní osobnost disociální strukturovaná s rysy nezdrženlivosti. Jím uváděný, ne však potvrzený polymorfní abúzus návykových psychotropních látek bez známek závislosti. Duševní onemocnění v užším slova smyslu (psychóza) neprokázáno. Účelová agravace nižšího intelektu a simulace ovlivnění psychotropními látkami do inkriminovaného období.

J.M. byl v minulosti 5x soudně trestán a 4x ve výkonu trestu odnětí svobody, převážně za majetkovou trestnou činnost (krádeže).

Poznámka :

V průběhu výkonu trestu odnětí svobody neukázněnost, opakované dekompenzace s automutilačními aktivitami a následnými hospitalizacemi v psychiatrické léčebně Brno, interpersonální problémy – drzost vůči personálu, neshody s odsouzenými, vyhrožování suicidiem, drobné automutilace manipulativního charakteru, zaměřenost na přizpůsobování si podmínek sobě.

Stručná kazuistika k poruše osobnosti emočně nestabilního typu zpracovaná ze znaleckého psychiatrického vyšetření

22 letý B.M. vykonává trest odnětí svobody za útok na veřejného činitele dle § 155/1a) tr.z., neoprávněné užívání cizí věci dle § 249/1 tr.z., výtržnictví dle § 202/1 tr.z., krádeže dle § 247/1 tr.z., loupeže dle § 234/1 tr.z. a poškození cizí věci dle § 257/1 tr.z..

V únoru 2003 přišel B.M. spolu s dalšími 2 muži do prodejny. Vybavení do přírody v Přerově, kde B.M. odcizil spací pytel a navigátor GPS vše v hodnotě 21.800 Kč. V rozsudku je uvedeno, že si pachatelé před činem rozdělili úkoly, muži zabavili prodavače a B.M. odcizil uvedené věci. Tyto věci chtěli prodat do zastavárny, prodavač je odmítl přijmout s tím, že jsou kradené. B.M. následně ve večerných hodinách kamenem rozbil skleněnou výlohu zastavárny. Výše škody činila 22.300 Kč.

V březnu 2003 v Olomouci vnikl do zaparkovaného osobního automobilu, odjel s ním do Přerova, kde ho zaparkoval a auto vykradl (baterii, nářadí, lékárničku, výstražný trojúhelník atd.), ukradené věci prodal.

B.M. v červnu 2003 v době kolem 22.00 hod. jel na neosvětleném kole, za nímž táhl dvoukolový vozík, rovněž neosvětlen, ani jinak označen. Na vozíku vezl automatickou pračku, která zakrývala „odrazku“ kola. Tím vytvořil neosvětlenou překážku na vozovce a přinutil řidiče osobního automobilu k náhlému vybočení do levé části vozovky. Došlo ke srážce osobního automobilu a protijedoucího nákladního automobilu, která způsobila smrtelné zranění 2 osob. Po srážce automobilů B.M. utekl do pole, řidič nákladního automobilu na něj zavolał, aby se vrátil zpět. B.M. tak učinil a u vozovky se psychicky zhroutil. Lékař rychlé záchranné pomoci mu dal injekci na uklidnění. Tímto psychickým selháním a následnou posttraumatickou poruchou B.M. následně zdůvodňoval svá další kriminální selhávání. Soudem konstatováno, že B.M. mohl střetu aut zabránit, pokud by se pohyboval osvětlený a co nejblíže pravého okraje vozovky.

V listopadu 2003 byl zadržen hlídkou Policie ČR pro bezohlednou jízdu osobním automobilem, které nemělo SPZ, řídil bez řidičského průkazu a bez vědomí vlastníka osobního automobilu. Toto vozidlo chtěl prodat do sběrných surovin. Na výzvu k prokázání totožnosti přítomnými policisty reagoval „Vy debilové, já takovým idiotům nic ukazovat nebudu. Policajťům nikdy nic neřeknu a neukážu“. Prohlašoval, že má policajty v“ prdeli“ a že mu takoví idioti nemůžou nic udělat. Chlubil se tím, že zabil 3 lidi při dopravní nehodě. Při

odvádění policistou ke služebnímu vozidlu byl arogantní, verbálně agresivní a následně policistu fyzicky napadl.

V prosinci 2003 byl v restauraci, do níž vstoupil poškozený, o kterém se domníval, že ho „práskl“ za to, že prodával kradené zboží. Počkal si na něj v průjezdu, kde ho fyzicky napadl a zcizil mu mobilní telefon.

Za několik dní poté odtáhl staršího muže ke skupině 4 mladíků, kteří na něj začali pokřikovat, že jim dluží peníze a požadovali po něm částku 500 Kč. B.M. muže udeřil do obličeje a srazil na zem, následně mu ze zadní kapsy kalhot vytáhl peněženku s částkou 1.400 Kč, peníze odcizil.

Za několik dní na to, převážel známé ženě nábytek na vozíku, tento rozprodal známým „romům“, u kterých dočasně bydlel a peníze si nechal. Po návratu klíče od nového bytu položil ženě na kuchyňskou linku a utekl, byl zadržen hlídkou policistů. Škoda činila 2.600 Kč.

Uvedených jednání se dopustil ve zkušební době.

Relevantní anamnestické údaje :

Otec 48 let, dělník, potátor, opakovaně bez efektu absolvoval protialkoholní léčbu. Otec ho bil, přivazoval, tělesně a duševně týral, nesnáší se s nim. Matka 38 let – dělnice, hodná, měl jí rád. Má mladší sestru, která byla opakovaně léčena v psychiatrické léčebně pro poruchy chování. V jeho 8 letech matka otce opustila, vzala si s sebou jeho sestru, on zůstal u otce. V 9 letech pro poruchy chování byl umístěn v dětském domově a později v různých výchovných ústavech pro mládež (přemísťován pro masivní poruchy chování a agresivitu), odkud byl epizodicky hospitalizován v psychiatrické léčebně. Diagnostikována citová deprivace, neukázněnost, agresivita. Učení mu šlo, ale nechtělo se mu, nebavilo ho. Šaškoval, snažil se výstřelky a neukázněným chováním upoutávat pozornost vrstevníků, vyvolával hádky a bitky mezi dětmi, opoziční chování vůči personálu. Negativní sankce u něho vyvolávaly vzdor a agresi, jejichž podstatou byla lehká mozková dysfunkce. Byl neustále přemísťován – nejprve z dětského domova do výchovného ústavu, z diagnostických ústavů do psychiatrické léčebny, v každém zařízení masivní poruchy chování. Nedoučil se oboru kuchař. Po dovršení 18 let byl z výchovného ústavu pro mládež propuštěn a měl pro přechodnou dobu pro nutnou pracovní a sociální adaptaci vyřízen invalidní důchod. Střídal různá krátkodobá zaměstnání v pomocných profesích, nikde nebyl spokojen, byl přesvědčen, že ho okrádají. Před zatčením nepracoval, byl evidován na úřadu práce, opakovaně projednáván v přestupkových komisích pro nepřístojné chování.

Rád se vnímá jako silný, nebojácný, z hrozící izolace utíká do světa pseudokontaktů přes svou negativní popularitu. Kuřák, konzument alkoholu i drog bez závislosti.

Osobnost nevyzrálá, sociálně selhává, nedokáže navázat a udržet trvalejší vztahy a zapojit se do pracovního procesu. Hledá omluvy nebo výmluvy, nedokáže v praxi realizovat dlouhodobější cíle. Vzhledem ke své impulzivitě může reagovat zkratkovitě. Jeho chování často nese známky zloby a agrese, při impulzivním jednání jakoby přestal brát v úvahu důsledky svého chování nebo společenské konvence. Ve stavu tenze může být vznětlivý, hůře se ovládá, snižují se jeho zábrany a dostává se do konfliktů jak s druhými lidmi, tak i se zákonem.

Diagnostický závěr : Smíšená porucha osobnosti s rysy emoční nestability, vznětlivosti, impulzivity a disociality. Zneužívání návykových látek polymorfní (alkohol, marihuana, pervitin) bez závislosti.

Stručná kazuistika k poruše osobnosti paranoidního typu zpracovaná ze znaleckého psychiatrického vyšetření odsouzeného

46 letý L.H. je ve výkonu trestu odnětí svobody pro pokus o znásilnění dle § 8/1 k 241/1 tr.z.

V měsíci listopadu 2004 v přesně nezjištěné době od 21.00 do 23.00 hod. násilím přinutil 32 letou ženu, která odcházela z vlakového nádraží, aby s ním šla na travnaté prostranství, tam ji povalil na zem a přes oděv a proti její vůli osahával, násilím ji obnažil, když ji vyhrnoval šaty, stáhnul podprsenku, roztrhal punčochové kalhoty a poté zasouval prsty do přirození. Pak si svlékl kalhoty, avšak k pohlavnímu styku nedošlo, neboť poškozená neznámého pachatele přemluvila, že bude lépe, když půjdou k ní do bytu. Věděla, že v bytě je její přítel. L.H. s tím souhlasil, doprovodil jí k bytu, poškozená odemkla, zavolala na přítele a ten pachatele vystrčil na chodbu a byt zamkl. Svému příteli sdělila, co se stalo, chtěla volat policii, ale protože požila alkohol, tak si myslela, že jí policisté nebudou věřit. Vše oznámila až druhý den a podrobila se gynekologickému vyšetření.

L.H. při výslechu uvedl, že během toho dne vypil 2 piva, nebyl podnapilý, vše si dobře pamatuje. K seznámení došlo tak, že žena je pravděpodobně neslyšící a on má schopnost těmto lidem pomáhat, předávat jim energii. Když ta žena vyšla z budovy České dráhy, tak cítil, že mezi nimi proběhl kontakt a že se k němu připojila, a proto jí oslovil a řekl jí, že jí předá energii, ale že spolu půjdou za to souložit. Ona s tím souhlasila, ale byla zjevně podnapilá, což bylo zřejmé z jejich očí a způsobu mluvení. Vlakem přijelo více lidí, tzn. „že si nahazovali slyšení“ a jeho to ruší, tak se s poškozenou dal do řeči. Řekl jí, ať to na něj nezkouší to „nahazování slyšení“. Ona mu řekla, že jde za přítelem do města a on jí, že jde z lochu a nemá kde spát a ona ho pozvala do bytu. Myslel si, že u jejího přítele přespí. Přítel ženy ho však vystrčil na chodbu, proto šel zpět na nádraží. Dále uvedl, že je proti němu vedeno další trestní stíhání za loupežné přepadení.

Znalci pověřeného zpracováním psychiatrického posudku sdělil, že prý ve věznici nastoupil „na léčbu ve vědecko-výzkumném ústavu mozkových vědění. „Nevěděl jsem, čím su. Mozek je pak přikrytej neviditelnýma šňůrkama. Policajti a vězni chystají na mě pastičky...,je to v myšlení, jsem obětí jejich výzkumu .... Neslyšící na mě zkoušejí variabilní stavy... (?) ..., voni se na mě napojujou šňůrama, zachytí mozek. Navedou mě na nějaký bod, kde provedou věc, kterou potřebujou. (Co se s tím dá dělat?) Nic. (Kdy to začalo?) Ve

Znojmě ve vazbě, to se se mnou táhne... (Nevadilo mu to při vyřizování podpory, ubytování?) ... ne to nevadilo..“.

L.H. byl v minulosti 17x soudně trestán, zejména pro majetkovou a násilnou trestnou činnost, 14 dní před inkriminovanou dobou byl propuštěn z posledního výkonu trestu odnětí svobody.

Psychopatologický rozbor a psychický stav : O psychopatologické zátěži v rodině není informován. Matka zemřela v 52 letech na cukrovku a vysoký tlak. Sourozence nemá, byl vychováván matkou, po rozvodu rodičů v jeho útlém dětství. Vyšel základní školu s horším prospěchem, míval sníženou známku z chování. Do učení nešel, pracoval mezi výkonem trestu odnětí svobody jako nekvalifikovaný dělník. Je svobodný, bezdětný, bydlí po azylových domech. Opět uvádí poruchy myšlení ve smyslu pocitů sledovanosti, pronásledování či ovládání, které však na dobu inkriminované trestné činnosti neudává. Tyto pocity lze označit za vztahovačnost, nedůvěřivost, podezíravost a jsou zřejmě paranoidními rysy jeho osobnosti a nemají charakter bludů. Kvalitativní poruchy vnímání nebyly zjištěny. Intelektové schopnosti jsou v dolním pásmu průměru a nedosahují stupně mentální retardace. Emotivita je nevyzrálá, zejména v oblasti vyšších citů sociálních a etických. Je patrně snížena schopnost k vytváření trvalejších a hlubších citových vztahů, zvýšena citlivost k odstrkování a odbývání. Afektivita je nevyvážená se sklonem k výraznějším afektivním reakcím zejména pod vlivem alkoholu. Subjektivně udává poruchu paměti, ale dokáže souvisle a poměrně detailně popisovat průběh projednávané trestné činnosti, i když tuto interpretuje po svém.

Psychiatrická diagnóza : Polymorfní (smíšená) porucha osobnosti (emočně nezralá, nestálá, nezdrženlivá, paranoidní, disociální).

Stručná kazusitika k poruše osobnosti schizoidního typu zpracována ze znaleckého psychiatrického vyšetření

28 letý J.S. je ve výkonu trestu odnětí svobody pro trestné činy výtržnictví (§ 202/1 tr.z.), pokus ublížení na zdraví (§§ 8/1-221/1 tr.z.), spolupachatelství krádeže (§§ 9/2-247/1 tr.z.) a porušování domovní svobody (§§ 9/2-238/1,2 tr.z.).

Dne 2.11.2004 až 22.3.2005 spolu s přítelkyní V.K. se vloupal do zahradní chatky v zahradní kolonii tak, že vypáčil visací zámek vrátek oplocení pozemku chatky, vnikl na pozemek a následně vyháčkoval okenice a okno chatky, vykopl vstupní dveře a v chatě neoprávněně pobýval, postupně kradl různé náradí, kamna „Petra“, železnou traverzu a tři sudy, vše prodal ve sběrných surovinách.(s přítelkyní). Způsobená škoda cca 1.600 Kč.

J.S. dne 22.3.2005 spolu s přítelkyní V.K. po utržení visacího zámku branky oplocení zahradní chatky v zahrádkářské kolonii vnikl na pozemek, po vyražení vstupních dveří do chatky, tuto neoprávněně obýval a následně vykradl. Způsobená škoda cca 2.500 Kč.

Dne 23.3.2005 J.S. v Teplicích odcizil plastovou popelnicí o obsahu 120 l na komunální odpad, čímž způsobil komunálním službám škodu ve výši 714 Kč.

V blíže nezjištěné době od počátku měsíce do 26.4.2005 spolu s přítelkyní V.K. v zahradní kolonii za pomoci krumpáče vypáčil dřevěné dveře kuchyňky zahradní chatky, poté vnikl dovnitř a zde neoprávněně pobýval a následně vykrádal, čímž způsobil škodu 3. 820 Kč.

Dne 9.4.2005 J.S.v Teplicích před vchodem do bytovky na veřejném místě napadl muže ve věku 59 let poté, co jej vyzval, aby uklidil nepořádek v parku, který způsobil. J.S. přistoupil k poškozenému, napadl jej úderem do obličeje a požádal svou přítelkyni V.K., aby mu podala kovovou tyč s vidlicí v délce 70 – 80 cm (sloužící k vytahování věcí z kontejnerů) a touto uvedeného muže 2x udeřil do tváře a hlavy (levé oko a levé ucho). Poškozený následně upadl na zem, J.S. jej i nadále kopal do zad. Po tomto činu utekl, neboť se k místu střetu blížila 30 letá svědkyně se svým druhem, která útočníka pronásledovala a dostihla, přičemž jí tento kopl do břicha, v důsledku čeho padla na zem. Následně byl J.S. zadržen hlídkou policistů, kterou někdo z účastníků přivolal telefonicky.

V minulosti byl J.S. 1x soudně trestán za majetkovou trestnou činnost (krádež auta a jízda s ním) podmíněným trestem odnětí svobody.

Matka soudnímu znalci sdělila, že J.S. byl v r. 2000 jednorázově vyšetřen psychologem a na psychiatrii se závěrem paranoidní schizofrenie. Podle ní je syn v poslední době vyhořelý, žije se sběru odpadků, pro rodiče se stal neúnosný, opakovaně je fyzicky napadal. Znalec – psychiatr proto nevyloučil, že se u J.S. jedná o postpsychotickou poruchu osobnosti a navrhl pozorování duševního stavu ve vězeňské nemocnici na psychiatrickém oddělení.

Vlastní vyšetření J.S. se uskutečnilo ve Vazební nemocnici v Brně. Po celou dobu jeho umístění bylo jeho chování bez nápadností, byl klidný, občas usměvavý přiměřeně k situaci, několikrát i žertoval. Náladu měl dobrou, spontánně udržoval povrchní kontakty s druhými, bez výraznější vlastní aktivity kontaktů s druhými.

K anamnéze na dotazy znalkyně vypovídal :

Narodil se v Teplicích, oba rodiče žijí. Otec pracoval jako horník, nyní v důchodu, alkohol nepije, je dobrý chlap. Matka také pracovala jako sklářka, také v důchodu, povahově skvělá žena. S rodiči si v poslední době moc nerozumí, nepřispíval jí na domácnost a navíc ukradl jí asi 7.000 Kč a pro neshody s otcem - tohoto fyzicky napadl (prý mu otec vyčítal, že nevede spořádaný způsob života, fetuje, žije jako bezdomovec). Má staršího bratra, ví, že byl ženatý, toho času ve výkonu trestu odnětí svobody za nějaké krádeže, ve vězení je opakovaně, není informován, zda se v průběhu trestu nerozvedl. S bratrem se moc nestýkal. Dětství hodnotí jako dobré, rodiče byli hodní, možná ho trochu rozmazlovali, nevzpomíná si, že by byl bitý. Vzhledem k datu narození šel do základní školy o rok později, do 5. třídy to šlo, na druhém stupni to bylo špatné. V 7. třídě propadl z fyziky a češtiny a vzdělání 7. třídou ukončil. Z chování měl v 6. a 7. třídě sníženou známku pro záškoláctví a neukázněnost. Necelé dva školní roky se učil prodavačem, obor si vybral sám, učil se průměrně, do školy moc nechodil a pak přestal chodit, proto byl vyloučen.

Prý si šáněl práci, nějaký čas byl na úřadu práce, pak si sehnal hlídání objektu u bezpečnostní agentury. Po třech měsících odešel, protože se mu nevyplatilo cestovat, dostával 35 Kč na hodinu. Pak uklízel v nemocnici, na přeskáčku tam prý pracoval asi půl roku. Z práce byl propuštěn, neví prý proč. Pak byl na úřadu práce, tam mu sehnali opět hlídání, kdy byl prý devět měsíců, po zkušební době mu pracovní poměr neprodloužili, do dvou měsíců po jeho odchodu bezpečnostní agentura přestala fungovat. Od té doby se prý živí

sběrem druhotných surovin (kovů) a snažil se vyžít. Nic dalšího ho nelákalo, má za to, že vystačí s tím sběrem. Někdy si vydělal i 600 Kč za den.

Přes rok se potuloval venku, v lese měl ve skryši schované náhradní oblečení, jídlo si kupoval za výdělek za sběr. Když si nevydělal, tak chodil do popelnic, někdy v popelnících našel i oblečení, něco z toho prodal, něco používal, v létě spával, kde se dalo, v zimě v zahradních chatkách nebo o u rodičů, zejména tehdy, když byli na chatě.

K trestné činnosti :

Do zahradních chatek se prý spolu s přítelkyní vloupával proto, aby měl kde v nepříznivém počasí přespávat a navíc tam byla i možnost vzít nějaké železné předměty do šrotu. K ublížení na zdraví uvedl, že se nepohodl s nějakým pánem kvůli „bordelu“, asi seděl na jeho trávníku a dá se říct, že tam udělal trochu nepořádek. Ten pán mu řekl, ať tam nedělá nepořádek a začal se ohánět, tak se vrátil, vzal vidličku na sběr a udeřil ho. Asi do tváře, ten pán spadl, ještě ho kopnul do zad. Lidé začali křičet, tak toho nechal, pak začal na něho někdo vyskakovat, co to udělal. Pak se na něho začala sápat nějaká ženská, docela na něho byla sprostá a nadávala mu: „grázle, hajzle“, tak se bránil a nějak ji také kopnul do břicha. Ona se složila na zem, on se snažil utéct pryč a pak se vrátil zpátky, viděl, že přijela policie, že to nemá smysl.

Byla tam s ním jeho přítelkyně slečna V.K., ta má 38 let, je bezdomovkyně, svobodná, fajn ženská. Moc z jejího života neví. Byla jeho partnerkou, teď si myslí, že už není, nemá o ní žádné zprávy. Oba prý trochu drogovali – píchali si pervitin, stříkačky si kupovali, týdně utratili 500 Kč Kč dohromady. Píchali si ho málokdy, jednou měsíčně určitě. Peníze si vydělali sběrem, ona dostávala podporu 3 000 Kč.

Alkohol moc nepil, celkem byl v životě asi 5x hodně opilý, na záchytné stanici nebyl, kouří asi 10 cigaret denně.

Subjektivní hodnocení :

Povahově se hodnotí jako klidný, spíše samotář, nepocítuje potřebu se s lidmi častěji stýkat, vystačí si sám, případně s přítelkyní. Také je někdy náladový. Na sebevraždu nikdy nepomýšlel.

V životě je celkem spokojený, nemůže si stěžovat. Psychické potíže nemá žádné. Asi před 5 – 6 lety byl s matkou u psychiatra a psychologa, kvůli práci – tenkrát někdy četl o práci, že by bylo vhodné psychologické vyšetření. V testech tehdy selhal. Dodatečně přiznává, že psychiatra navštívil proto, že v klidném prostředí slýchal hlasy, ty mu vyhrožovaly, že ho zabijí. Léky tenkrát neměl ordinované žádné, hlasy spontánně po dvou měsících odezněly.

Povahově se nezměnil. Na přímý dotaz přiznává, že maminka rok před jeho vzetím do vazby a ještě pár let předtím chtěla, aby dostal invalidní důchod.

Závěr vyšetření :

Intelektové schopnosti v pásmu mírného podprůměru (slaboduchosti). Zjištěný výkon je v souladu s kvalitou dosaženého vzdělání a vedeným životním stylem, nelze předpokládat, že by jeho inteligence byla v minulosti zásadně vyšší. Myšlení logické na jednoduché úrovni, fantazie málo produktivní, výrazně stereotypního obsahu, bez kvalitativních poruch typu perseverování a konfabulací. Kontakt s věcnou realitou je zachován na přiměřené úrovni, v sociální oblasti oslabený, jak tomu odpovídá i jeho osobnostní založení. Nejsou přítomny žádné známky, které by svědčily pro duševní onemocnění typu psychózy v současnosti, ani proběhlé v minulosti.

Ve vývoji osobnosti lze spatřovat projevy disharmonického vývoje, které se stabilizovaly do smíšené poruchy osobnosti. Osobnostní struktura je simplexní (jednoduchá), s absencí vyšších citů (morálních, sociálních i estetických), i nižší city jsou omezeně rozvinuty, postoje jsou povrchní, egoisticky orientované, převažují sklony ke stenickým, impulzivním reakcím.

K výrazným povahovým charakteristikám patří rysy sociální uzavřenosti (schizoidie), maladaptace, disociality a nestálosti.

Stručná kazuistika k poruše osobnosti histrionského typu zpracovaná ze znaleckého psychiatrického vyšetření

J.M., 30 let - vykonává trest odnětí svobody pro trestné činy vydírání § 235/1,2e) tr.z.

V únoru 2005 nejméně ve dvou případech v místě TB vydíral poškozenou S.M. ve věku 31 let, a to tím, že jí nutil, aby na policii nevypovídala v rozporu s jeho výpovědí nic o tom, že po jeho pokusu o sebevraždu našla jím napsaný dopis na rozloučenou. Vyhrožoval jí tím, že se její děti nemusí vrátit ze školy domů, že se mu líbí její syn, že by jej mohl vzít k sobě domů a jí poslat pouze jeho prst v balíčku, dále že má seznam lidí, kterým se bude mstít a na tom seznamu bude také. Pokud se bude do věcí míchat, tak na jejího manžela pošle „rusáky“ a ti si ho naservírují po kouskách. Jeho výhrůžky v poškozené vzbudily důvodnou obavu o bezpečí především svých dětí. Poškozená ví o tom, že J.M. byl v minulosti pro pohlavní zneužívání chlapců soudně trestán.

V květnu a červnu 2005 nejméně ve třech případech v místě TB poškozenou S.M. vydíral tím, že jí nutil, aby na policii vypovídala shodně s jeho trestním oznámením, které učinil na svého přítele 32 letého P.K. Vyhrožoval jí tím, že na ni pošle „teplouše a ti jí vymrdaří pěstí“, že sám si za to klidně odsedí 8 let, ale ona na něj nezapomene. Dále, že jí klidně může i zabít, že se mu stejně nic nestane, protože se léčí na psychiatrii. Nebo, že se jí děti mohou vrátit domů po kouskách.

V únoru 2005 se J.M. pokusil o sebevraždu po hádce se svým přítelem P.V., poškozená našla v jeho bytě dopis na rozloučenou, loučil se v něm s matkou s tím, že P.V. má rád. J.M. prý tvrdil, že P.V. jej k sebevraždě naváděl, ale nebyla to pravda, ona ten večer u J.M. v bytě byla, J.M. dopis ukryl a jí zakázal mluvit a děsil jí uvedenými hrozbami. J.M. pak měl dalšího přítele P.K., na kterého podal trestní oznámení za to, že mu přikládal nůž na krk, nebyla to pravda a chtěl, aby poškozená byla kvůli jeho špatnému zdravotnímu stavu přítomna u jeho výslechu a aby vypovídala tak, aby spolu P.K. „utopili“. Věděla, že J.M. nevypovídal pravdu, ale měla strach, a tak i ona při výslechu ze strachu neřekla pravdu. J.M. se jí potom ptal, co vypovídala, nechtěla mu to říci, řekl jí, že jako poškozený si to stejně přečte a podle toho se k ní bude chovat.

Výhrůžky J.M. poškozené slyšel její známý M.H., který je ve své výpovědi potvrdil.

P.K. byl stíhán pro trestný čin vydírání, loupeže, ublížení na zdraví, násilí proti skupině obyvatel a jednotlivci, omezování osobní svobody, kterého se měl dopustit tím, že v měsíci dubnu 2005 v bytě J.M. po slovní rozeprě měl přiložit svému příteli J.M. kuchyňský nůž na krk a říkal mu , že se nebude s nikým pelešit, že jej raději podřeže, než by patřil jinému. K poranění J.M. nedošlo. Požadoval na J.M. peníze a ten mu dal 800 Kč. Vyhrožoval J.M., že se s ním nesmí rozejít, že jej raději zabije, že není problém jej předávkovat drogami, dále, že mu vypálí byt a zamkl J.M. v jeho bytě a znemožňoval mu byt opustit.

P.K. při výslechu uvedl, že se s J.M. seznámil v psychiatrické léčebně Opava, po propuštění se k němu nastěhoval. Po týdnu prý poznal, že J.M. je blázen a chtěl odejít, J.M. spolykal prášky. Odstěhoval se od něj, nic mu nevzal.

J.M. k trestným činům uvedl:
poškozenou S.M. prý zná asi 3 – 4 roky, měl k ní kamarádský vztah, ona se o něj zajímala jako o muže, on však je homosexuál, a proto se intimně seznámila s jeho přítelem P.K. To ho prý rozrušilo, napsal dopis na rozloučenou a spolykal prášky v úmyslu se zabít. Probral se až na jednotce intenzivní péče. Dopis na rozloučenou se ztratil, důvod jeho sebevraždy se netýkal poškozené S.M. Po návratu z hospitalizace mu matka řekla, že se žádný dopis nenašel, avšak S.M. prý jeho matce řekla, že o tom dopise ví. Rozhodně prý poškozenou ničím nevydíral a nenutil ji, jak má vypovídat a ani nijak jí nevyhrožoval a nečinil žádný nátlak

S P.K. se seznámil v psychiatrické léčebně Opava, kde se léčil po tom pokuse o sebevraždu. Po svém propuštění P.K. z psychiatrické léčebny utekl a bydlel u něj v bytě, byl jeho druhem. P.K. pak od něj odešel, a proto se sám znovu pokusil o sebevraždu pomocí prášků. Zjistil prý, že mu v bytě nějaké věci chyběly. Proto se domluvil se S.M., které měl P.K. prodat mobilní telefon a peníze si nechat a společně šli podat trestní oznámení na P.K.,

M.H. je také homosexuál, chtěl mít s ním i jeho přítelem P.K. sex a proto, že jej odmítl se mu mstí.

Poškozená S.M. se mu mstí proto, že odmítl potvrdit její verzi o tom, že P.K. jí mobil ukradl a i proto, že když měla o něj zájem jako o chlapa, jí odmítl. Má za to, že S.M. se snažila nabourávat jeho vztahy s muži, žárlila na něj, pohrozil jí, že jí vyškrábe oči, pokud mu poleze do zelí.

P.K., se kterým žil, mu vyhrožoval zabitím, že mu vypálí byt, zamykal ho, přikládal mu nůž na krk, vše ze žárlivosti, poté, co mu sdělil, že mu ubližuje tím, že hodně pije a nepomáhá v domácnosti, že už mu nebude dávat žádné peníze a bude lépe když se vystěhuje.

Po opakovaném vyhrožování a odchodu P.K. z bytu se mu udělalo špatně, vzal si asi 20 tablet Prothazinu a 60 tablet Ramilu, probral se až v nemocnici. Radili mu, aby na svého přítele podal trestní oznámení. On tak učinil a policii oznámil, že P.K. mu z bytu odcizil sbírku protektorátních mincí – 5 kusů, dále mince ze stříbra, 3.000 Kč, stříbrný řetízek, hodinky, prsten a telefon Nokia.

J.M. byl v minulosti 2x soudně trestán – pro tr.č. pohlavního zneužívání k trestu odnětí svobody v trvání 3 roků a tr.č. ohrožování mravní výchovy mládeže a tr.č. podávání alkoholických nápojů mládeži k trestu odnětí svobody v trvání 18 měsíců a zároveň mu byla uložena ambulantní sexuologické léčba. Z výkonu trestu odnětí svobody byl podmíněně propuštěn.

V rámci vyšetřování prvního deliktu byl J.M. znalecky psychiatricky a sexuologicky vyšetřen, znalec nezjistil u něj duševní chorobu, zjistil histrionskou poruchu osobnosti a sexuální deviaci. V rámci vyšetřování druhého deliktu byl opět znalecky psychiatricky vyšetřen, znalcem byla konstatována výrazná nevyvážená osobnost, snížena disciplinovanost s možnými skluzy do disociality. Egocentrismus, histrionské rysy, nevyzrálост, sklon k předjatosti, potřeba uznání a pozornosti, sklon k sebestylizaci, k pózám a rozehrávání rolí, jež uspokojují jeho potřebu exkluzivity a vyššího sociálního statutu. Je disponován k jednání manipulativního typu a také k sofistikovanému, rafinovanému jednání včetně účelových strategií zkreslování. Nezjištěn sklon k fyzickému násilí, spíše k agresii nepřímé verbálního typu. V psychosexuální oblasti znaky nevyzrálости v kombinaci s dychtivostí a vzrušivostí.

Ze zdravotnické dokumentace : (Z psychiatrické ambulance)

Babička z matčiny strany léčena na psychiatrii, matka v péči psychiatrické ambulance, otec ve vzteku nepřiměřeně děti bije, strýc – drogová závislost, sestra v ambulantní psychiatrické péči pro úzkosti, synovec v psychiatrické péči pro poruchy chování.

Sám v dětství prodělal zánět mozkových blan, pneumonii, polyvalentní alergii. V péči dětské psychiatrické ambulanci od roku 1987 pro anxiózně-depresivní stav a psydoneurastenii. V roce 1990 zjištěn disharmonický vývoj. Byl náladový, podváděl, nadměrná fantazie, sebevražedné tendence. V roce 1992 hospitalizován v psychiatrické léčebně Opava pro poruchy chování u pubertálního chlapce, disharmonický vývoj osobnosti, sexuální zvědavost a experimentování s homosexuálním vývojem. V roce 1993 zhoršení stavu, výraznější poruchy chování, nerespektuje matku, je brachiálně agresivní, napadl matku, jindy napaden vrstevníky když „vyjížděl po mladých chlapcích“, byly i sadistické tendence (utýral

k smrti štěně), hysterické i schizoidní projevy, kverulace, manipulace, sebepoškozování, homosexuální experimentování. Zvažována ústavní výchova. Diagnostikována porucha vývoje osobnosti – disociální, histrionské a anetické rysy, porucha sexuálního vývoje.

V roce 2004 nařízen výkon ochranného ambulantního sexuologického léčení v psychiatrické léčebně. Plánovanou psychoterapii a navedení na perenterální útlumovou hormonální terapii odmítl, souhlasil jen s perorální léčbou, rozhodl se však léčbu ukončit z důvodu zájmu spolupacienta o svou osobu. V roce 2004 a 2005 suicidální pokus požitím léků.

Vlastní psychiatrické vyšetření :

Relevantní anamnestické údaje :

Narodil se krátce před uzavřením druhého manželství matky. Z prvního manželství matky má nevlastní sestru. Tato spolu s matkou se léčí pro psychické potíže. Otce viděl naposledy před 10 lety, otec si po rozvodu nepřál, aby s ním udržoval kontakt. Otec jej nepřiměřeně trestal, bil jej hadicí, nechával jej jíst na WC, spávat ve sklepě. Z otcova druhého manželství má taktéž nevlastní sestru. Matčina matka se opakovaně demonstrativně pokoušela o sebevraždu, matčin bratr zneužíval marihuanu i jiné drogy, bratranec čichal toulén a na intoxikaci zemřel.

Do školy nastoupil ve svých 7 letech, do kolektivu nezapadl, 7. třídu 3x opakoval ze zdravotních důvodů. V 8. třídě měl velké problémy s kázní, upozorňoval na sebe krádežemi, vulgárně se vyjadřoval o učitelce, býval agresivní, měl asi 4x sníženou známku z chování. Začal studovat gymnázium, z 1. ročníku byl pro neprospěch vyřazen, pak měl individuální výuku, gymnázium neukončil.

Byl veden v evidenci úřadu práce, později opakovaně ve výkonu trestu odnětí svobody, na černo pracoval v baru a ve videopůjčovně, od 18 let má přiznán částečný invalidní důchod.

V roce 1996 ho zavřeli za pohlavní zneužití dítěte své sestry i když to neudělal, měl to snad udělat sestřin tchán. Během výkonu trestu odnětí svobody navázal partnerský vztah, s partnerem žili asi 2 roky v jedné domácnosti, matka mu koupila 1 pokojový byt, přítel pak začal krást a dostal se znovu do výkonu trestu odnětí svobody. Nyní má nový vztah, s přítelem bydleli společně, je mu 18 let, byl v pěstounské péči. Mrzí jej, že je zavřený za něco, co neudělal.

Abúzus – nekouří, alkohol nepije, drogy nezneužívá, hazardní hry nehraje.

K věci :

Cítí se být bezradný a bezmocný, mrzí jej, že jej kamarádka křivě obvinila, že kvůli tomu byl ve výkonu trestu odnětí svobody, blíží se vánoce, a tak to na něj vše více doléhá.

Mnohmluvně se snaží popsat svou životní situaci, údaje subjektivizuje, snaží se přesně formulovat své myšlenky, zjevné jsou tendence odbíhat od tématu, je hůře usměrnitelný.

V únoru 2005 byl podmíněně propuštěn z výkonu trestu odnětí svobody, kontaktovali ho lidé z jeho party, kteří byli mezi těmi, kterým měl podávat alkohol a narušovat jejich výchovu, po jeho propuštění však již byli plnoletí. Z jedním z nich měl intimní vztah, pak se ale zapletl s P.V., který byl bisexuál, měl přítelkyni. P.V. si od něj půjčoval peníze. V té době ještě P.K. neznal. Kamarádi P.V. přemlouvali, aby se s ním rozešel a on proto spolykal prášky, protože nechtěl zůstat sám. Dopis na rozloučku napsal, ten se nenašel.

S.M. rozhodně nevyhrožoval, není agresivní a tato nic podstatného nemohla k jeho pokusu o sebevraždu vypovídat proto, že u toho nebyla a nemohla ani vzít dopis, protože neměla klíče od jeho bytu.

Po tomto pokusu o sebevraždu byl hospitalizován v psychiatrické léčebně, kde po něm pokukoval nějaký muž P.K., bavili se spolu, P.K. o něj jevil zájem, vzal si jej i na svůj pokoj. Vztah mezi ním a P.K. se prohluboval, na žádost P.K. se nechal propustit z léčebny, podepsal reverz. Následně se nechal propustit i P.K., kterého si nastěhoval do svého bytu. P.K. půjčoval peníze, které převážně utrácel za alkohol. Trestní oznámení na P.K. podal po hádce, kdy P.K. přišel do bytu a on mu vyčetl, že jej pouze využívá. Poté spolykal všechny prášky, které měl. Opět byl na vlastní žádost z psychiatrické léčebny propuštěn, po návratu mu S.M. řekla, že P.K. dal její mobil do zastavárny, aby se podíval, zda mu také něco nechybí. Zjistil, že mu z bytu zmizely nějaké věci. Matka požádala S.M., aby s ním k výslechu zašla, že to doporučuje psychiatr a protože matka nemohla jít, tak na její žádost tam šla S.M.

Rozhodně S.M. nehrozil, aby nevypovídala v rozporu s jeho výpovědí. To, že mu P.K. dával nůž na krk, nemohla potvrdit ani vyvrátit, protože u toho nebyla.

Myslí si, že S.M. jej obviňuje proto, že se stýkal s mladými dívkami a měl s nimi i sex a s ní ne, že má i jiné vztahy. Vadilo jí, že , aby se mu pletla do života. Ona chodila na zálety a málem došlo k něčemu mezi ním a jejím manželem. Argumentuje tím, že pokud měla takový strach z něho, proč tak dlouho čekala, než podala trestní oznámení.

Diagnostický závěr :

Nezjištěny aktuálně ani v minulosti známky duševní choroby. Jeho intelektové schopnosti jsou v pásmu normy. Jde o egocentrickou osobnost s výraznými histrionskými a disociálními

rysy. Nezjištěna nadměrná konzumace ani projevy závislosti na alkoholu, ani jiných návykových látkách. Sexuologickým vyšetřením byla v minulosti zjištěna sexuální deviace – efebofilie.

Stručná kazuistika k poruše osobnosti narcistického typu zpracovaná ze znaleckého psychiatrického vyšetření odsouzeného

M.Š. vykonává trest odnětí svobody pro opakované loupežné přepadení dle § 234/1,2 písm.b) tr.z. (V době spáchané trestné činnosti byl ve věku 23 let.) Jeho trestná činnost spočívala v tom, že se společníkem :

V polovině listopadu 2004 přepadli strážného objektu firmy BS Auto V Brně, který prodával osobní a užitkové automobily. K tomu použili kukly a střelné zbraně. Pod záminkou dotazu vylákali uvedeného strážného z objektu, spoutali jej a uzamkli na WC. Následně se do vloupali dovnitř, odcizili trezor o hmotnosti cca 80 kg s částkou 1. 320 000 Kč a dvě auta. (Z toho jedno osobní a jedno užitkové). Do jednoho z nich naložili zcizený trezor, který otevřeli tak, že jej shodili z dálničního mostu za Brnem na méně frekventované místo. Celková škoda, kterou způsobili, činila 1.606 515 Kč.

V polovině ledna 2005 kolem půlnoci přepadli v kuklách a se střelnými zbraněmi obsluhu čerpací benzinové stanice v Náměstí nad Oslavou. Ženu ve věku 45 let donutili otevřít pokladnu, spoutali ji a zavřeli na WC. Zcizili částku 10 000,- Kč.

Dne 22. ledna 2005 opět v kuklách a se střelnými zbraněmi přepadli strážného objektu BS Auto v Brně. Nedokonale jej spoutali a uzamkli na WC. Neprohledali jej, takže mu zůstal mobilní telefon v kapse. Pomocí jeho čipové karty se dostali do objektu, strážný se uvolnil z pout v době, kdy pachatelé prohledávali objekt prodejny aut telefonicky oznámil přepadení PČR. Do objektu byla vyslána policejní hlídka. Pachatelé při zjištění přítomnosti policejního vozidla před objektem prodejny stačili zcizit pouze několik klíčů a dokumentace k osobním automobilům, poté uprchli, aniž by byli zadrženi.

Základní anamnestické údaje :

Matka ve věku 45 let, vyučená zahradnice, zaměstnána jako dělnice ve firmě na výrobu plastových výrobků. M.Š. ji hodnotí jako pohodovou, správnou ženskou, která má pochopení a je trpělivá. Její současný manžel (otčím M.Š.) je automechanik, z předchozího manželství má 1 dítě. Jedná jako tvrdý chlap, pokud žil s ním, moc si nerozuměli. Posuzovaný má dvě starší vlastní sestry. Rodiče se rozvedli, když mu bylo 11 let. Vlastní otec byl o dva roky

mladší než matka, obchodoval se vším možným, pořád někde „lítal“ o rodinu se nestaral, alimenty neplatil. Byl sedm let ve výkonu trestu odnětí svobody za loupežné přepadení. Před krachem svých podnikatelských aktivit utekl do Uzbekistánu, kde podniká s linkou na „šampusy“, žije s přítelkyní. Babička matky, matka a obě sestry jsou jehovisti, sám je nevěřící. S otčímem vychází od té doby, co se od něj odstěhoval, celkem dobře. Ten je výbušný, potřebuje se vyřvat, hledá pro to záminky, např., že po sobě neuklidil. Vůči sestrám nejedná tak podrážděně, vůči nim si to nedovolí. Od rodičů se odstěhoval jednak kvůli neshodám s otčímem, a proto, že ho otčím doma nechtěl kvůli exekutorům pro dluhy, které měl. Bydlel v podnájmu v paneláku spolu se svým známým, se kterým byl obviněn.

Vychodil devět tříd základní školy, učení mu kromě matematiky moc nešlo, je těžký dyslektik a dysgrafik. Vysvětlili mu to rizikovým těhotenstvím matky a předčasným porodem. Chtěl jít po škole pracovat k lesům, ale otčím jej přesvědčil, aby se vyučil automechanikem. Učil se tři roky ve středním odborném učilišti, chtěl pracoval v oboru, jenže neměl známé a ani si nemohl zařídit praxi. Pracoval u bezpečnostní služby, hlídal objekty JZD a pivovar, odešel proto, že za tři sta hodin služby dostal jen 9.000 Kč. Několik měsíců byl veden na úřadu práce, pak nastoupil u firmy BS Auto, kde umýval a připravoval auta k předvádění, staral se o sklad oleje. Dostával 8.000 Kč měsíčně, chodil na brigády, aby si přilepšil. U firmy AB Auto v Brně pracoval asi dva roky, zde se ztrácel olej ze skladu, firma chtěla, aby ztrátu hradili skladníci, proto dal výpověď. Naposledy pracoval tři dny před svým zatčením u firmy vyrábějící trezory.

Povaha – je spíše uzavřený i když se společnosti nevyhýbá, nemusí být středem pozornosti, nemá přátele, neměl by se s nimi o čem bavit. Otčím o něm tvrdí, že nic nedokáže, chtěl mu dokázat, že se umí o sebe postarat, ale bohužel, je zavřený.

Zájmy - měl o hasičství. Od patnácti let byl členem hasičského sboru a od osmnácti let výjezdové skupiny dobrovolných hasičů. Od dětství rybařil, přestal poté, co si našel přítelkyni (sestru spoluobviněného). Ve škole rekreačně sportoval, na učilišti vyhrál krajský přebor v běhu na 1.500 metrů.

Závislost – problémy s alkoholem ani s jinými návykovými látkami neměl. V roce 2000 se opil, bylo mu špatně a od té doby si dává pozor. Preferuje míchané nápoje, zejména semtex s vodkou a griotkou. Na záchytce nebyl. Drogy ani ze zvědavosti nezkoušel. Párkrát hrál automaty, celkem prý vyhrál 80.000 Kč. Hrát chodil tak 1x za měsíc, když hned zpočátku nic nevyhrál, hned přestal. Protože hra je naprogramovaná tak, aby po delší dobu nikdo nevyhrál.

Sexualita – měl dvě krátkodobé známosti před tím, než se seznámil se stávající přítelkyní. S ní se opakovaně rozešel, v této době navštěvoval noční podniky s děvčaty a zase se dal

dohromady s bývalou přítelkyní. Plánovali uzavření manželství. Pohlavně nakažen nebyl, homosexuální kontakty neměl.

Vojenskou službu nevykonával kvůli poranění páteře, které si způsobil v učilišti pádem ze schodů.

Crimina – nebyl dosud soudně trestán.

K trestné činnosti :

K obvinění z uvedených trestných činů uvedl, že se nedopustil žádného trestného jednání. Jeho chybou bylo, že se dostal do společností špatných lidí. Prostudoval si všechny výpovědi a překvapilo ho, že lidé, které považovat za přátele, jej křivě obvinili, zejména bratr jeho přítelkyně. On sám by se ničeho takového, jak to stojí v obvinění, nedopustil. Vozidlo Mitsubishi si koupil z půjčky od Komerční banky a Money bank a splácel 2.600 Kč měsíčně. Měl i další příjmy z brigád.

Je pravda, že si kupoval značkové oblečení a kvalitní technické věci jako mobilní telefon za asi 13.000 Kč, chodil do restaurací, kde se stravoval a často i poseděl se známými i v nočních podnicích, hrál automaty, ale jen proto, že na automatech vyhrál 80.000 Kč, a z toho to vše hradil.

Současný stav psychický :

Orientován je správně všemi směry. Odpovídá spontánně, zabíhavě. Jedná stenicky, má snížený respekt k autoritám a snížený společenský odstup. Reaguje pohotově, dobře se ovládá. Je emočně plochý, vůči sobě bolestínský a obezřetný. Emotivita je spíše nadnesena a bagatelizující. Z anamnézy vyplývá citová deprivace a nezakořeněnost v nukleární rodině. Myšlení je logicky skloubené (bez bludů), vnímání je bez nápadností (halucinací). Má vysoké sebevědomí, cení si své osoby, obsah hovoru směřuje na sebe, své úspěchy, snaží se jevit v co nejlepším světle. Vůči sobě nekritický, zvýšeně kritizuje své okolí. Ke svým potřebám je přecitlivělý, majetnický a při neuspokojení ukřivděný. Rád se stylizuje a předvádí. Má zvýšený pocit vlastní důležitosti a vyžaduje obdiv okolí. Rozumové schopnosti má normální, průměrné. Paměťové funkce jsou v normě, nic nnesvědčí pro organické poškození mozku. Popírá abúzus alkoholu i jiných návykových látek, gambling je příležitostní, své jednání ovládá.

Diagnostický závěr :

M.Š. v minulosti netrpěl ani v době znaleckého zkoumání netrpí duševní poruchou ve smyslu psychózy. Trpí narcistickou poruchou osobnosti. Je zaměřený na vlastní zájmy a vlastní prospěch. Osobnost je dále charakterizovaná sebeláskou, pocitem nadřazenosti, přesvědčením o vlastních schopnostech. V zátěži je výbušný, v dlouhodobém stresu reaguje sníženou náladou. V běžném životě je málo stálý, neklidný, požívačný. Nejvyšší hodnotou v jeho životě je on sám. Má tendenci podle potřeby zkreslovat informace. Má normální rozumové schopnosti. Netrpí závislostí na alkoholu, ani jiných návykových látkách. Zvýrazněny jsou jeho značné nároky pro vlastní osobu – kvalita oblečení, utrácení v restauracích vyšších cenových skupin, v nočních klubech, pořizování si drahých technických prostředků. Pokud se prokáže obvinění posuzovaného, potom motiv jeho jednání byl čistě ziskový.

METODIKA

Denní, průběžné a týdenní hodnocení odsouzených zařazených ve specializovaném oddělení s poruchou duševní a poruchou chování (dále jen „SpO“)

- **Denní hodnocení**

Účelem denního hodnocení odsouzených je formování dovedností a návyků, udržování životního prostředí v náležité čistotě a estetické úpravě prostřednictvím motivace odsouzených realizované formou soutěže a bodového systému:

- a) denní hodnocení stavu pořádku na ložnicích a přidělených prostorech , uložení výstrojních součástek a osobních věcí odsouzených,
- b) hodnocení estetické úpravy ložnice a přidělených prostorů.

Kontrolu a hodnocení provádí zpravidla vychovatel oddělení, v jeho nepřítomnosti určený člen výchovného týmu dbá, aby hodnocení bylo transparentní a objektivní. Důležité je, aby kontrola ložnic v této oblasti byla prováděna nepravidelně a několikrát denně.

Postup při udělování bodů: v závislosti na kvalitě se udělují 2 body (úrovní)

- 2 kladné body za vzorný pořádek a uložení věcí na ložnici,
- 1 kladný bod za estetickou úpravu ložnice, dojde-li k pozitivní změně v této úpravě,
- 2 kladné body za vzorný pořádek a uložení věcí na přidělených prostorech,
- 1 kladný bod za estetickou úpravu přiděleného prostoru , došlo-li k pozitivní změně v této úpravě,
- 1 kladný bod při zjištění 1-2 drobných nedostatků v pořádku a uložení věcí na ložnici,
- 1 kladný bod při zjištění 1-2 drobných nedostatků v pořádku a uložení věcí v přidělených prostorech,
- 0 bodů při zjištění 3-4 drobných nedostatků v pořádku a uložení věcí na ložnici,
- 0 bodů při zjištění 3-4 drobných nedostatků v pořádku a uložení věcí v přidělených prostorech,
- 1 záporný bod při zjištění 5 a více drobných nedostatků v pořádku a uložení věcí na ložnici,

- 1 záporný bod při zjištění 5 a více drobných nedostatků v pořádku a uložení věcí v přidělených prostorech,
- 2 záporné body při zjištění 6 a více drobných nedostatků, tj. nepořádku na ložnici,
- 2 záporné body při zjištění 6 a více drobných nedostatků, tj. nepořádku v přidělených prostorech.

Přehled o stavu bodového hodnocení je veden denně po jednotlivých týdnech a je zveřejňován při jednání komunity na místě odsouzeným přístupném.

Na základě sumarizace denního hodnocení jednotlivých ložnic, případně skupin odsouzených, tj. 2 a více ložnic, je stanoveno týdenní bodové hodnocení a nejúspěšnější ložnice je oceněna nadstandardními výhodami: vhodnou relaxační aktivitou (např.: shlédnutím videofilmu, pořadu televizního vysílání mimo rozpis, sportovní akcí aj.) Výslednost denního a týdenního hodnocení je využívána v komunitním systému k motivaci a aktivizaci odsouzených.

• **Průběžné hodnocení**

Účelem průběžného hodnocení (známkování) odsouzených zařazených v SpO je formovat žádoucí způsoby chování a péči o vlastní image s cílem redukovat takové chování, které podmiňuje jejich sociální selhávání. Průběžné hodnocení má charakter individuální korekce s využíváním skupinové dynamiky na změnu způsobů chování. Spočívá v průběžném sledování, zaznamenávání a hodnocení odsouzených. Pravidlem je udělení nejméně dvou známek každému odsouzenému v průběhu 1. týdne.

Důraz je kladen na:

- dodržování zásad společenského chování, zákazu používání vulgarizmů,
- schopnost sebeovládání – potlačování nevhodného, impulzivního reagování,
- dodržování ústrojové kázně, osobního vzhledu a péče o přidělené výstrojní součástky i osobní věci,
- aktivitu v řízených i volných metodách programu zacházení, jednání komunity, ve formování sociálního klimatu oddělení apod.
- aktivita v údržbě zařízení oddělení, úspora energií, vodou apod.

- **Hodnocení (známkování) odsouzených:**

1. Vzorné, příkladné chování, důsledné dodržování ústrojové kázně, osobního vzhledu a péče o výstrojní součástky i osobní věci, příkladná aktivita v programu zacházení. Aktivita v údržbě a v šetření.
2. Průměrné, nenarušující vzájemné vztahy chování, drobné nedostatky v ústrojové kázni, osobním vzhledu a v péči o výstrojní součástky, převažující aktivita nad pasivitou v programu zacházení.
3. Lehce (méně výrazné) poruchové způsoby chování, např. použití vulgarizmů, impulzivní reagování, projevy negativizmu, hrubší nedostatky v ústrojové kázni, osobním vzhledu, v péči o výstroj a převaha pasivity nad aktivitou v programu zacházení.
4. Výrazné poruchové chování, např. agresivní verbální výpady, zesměšňování nebo znevažování druhých, nesplnění uložených úkolů, nedodržení ústrojové kázně, hrubé nedostatky v osobním vzhledu, pasivita v programu zacházení.
5. Chování naplňující znaky k uložení kázeňského trestu.

Stav známkování je u každého odsouzeného sumarizován a měsíční souhrn známek průměrován:

- při průměrné známce 1-1,5 je vězněné osobě veřejně při jednání komunity udělena kázeňská odměna,
- při průměrné známce 2-3,5 je odsouzený motivován k výraznější aktivitě,
- při průměrné známce 3,5-5 je upozorněn na neplnění svého závazku. Nedojde-li

v následujícím hodnoceném období k nápravě, přistupuje se k jeho vyřazení z oddělení v souladu s vnitřními předpisy.

- **Týdenní hodnocení**

Je součástí skupinových výchovných metod. Jeho účelem je aktivizovat skupinovou dynamiku prostřednictvím soutěže mezi skupinami v oddělení, případně mezi jednotlivými ložnicemi. Hodnocení je zpravidla prováděno při jednání komunity následující den po dni pracovního klidu a spočívá zejména:

- a) ve zveřejnění týdenní sumarizace bodového hodnocení kázně a pořádku jednotlivých skupin,
- b) v ocenění vítězné skupiny,

- c) ve využívání kázeňské pravomoci,
- d) ve stručném zhodnocení z předchozího týdne,
- e) ve stanovení organizačních opatření a úkolů na následující týden.

Výhody odsouzených s kladným hodnocením

- 👍 Udělení kázeňské odměny za vzorné plnění programu SpO
- 👍 Uskutečnění návštěvy odsouzeného bez zrakové a sluchové kontroly zaměstnanců VS (zák.169/199 Sb. §19 odst.5)
- 👍 Možnost darování či zaslání výrobků vyrobených v rámci zájmových kroužků
- 👍 Sledování videoprojekce mimo rozpis
- 👍 Počítačové hry
- 👍 Kondiční cvičení nad rámec rozpisu
- 👍 Další výhody budou vyplývat z aktuálních možností oddělení

Nevýhody odsouzených s negativním hodnocením

- 👎 Při opakovaném neplnění programu SpO vyřazení
- 👎 Zkrácení sledování televizního vysílání dle rozpisu
- 👎 Pozastavena možnost návštěvy posilovny na následující hodnocený kalendářní měsíc

V případě neúčasti zaměstnanců SpO dle rozpisu bude po domluvě pedagogické rady SpO zvolen náhradní program.

NÁZOROVÝ INVENTÁŘ

V tomto inventáři je několik tvrzení , kterými lze vystihnout Váš názor na sebe, své odsouzení, účel a podmínky výkonu trestu odnětí svobody. Inventář je anonymní , slouží pouze ke studijním účelům, proto k uvedeným tvrzením zaujměte svůj opravdový postoj. U jednotlivých tvrzení zakroužkujte to písmeno, které nejvíce odpovídá Vašemu názoru. U každého tvrzení zakroužkujte jen jeden svůj názor z daných možností. U poslední položky dejte do pořadí uvedená tvrzení, případně doplňte další.

1. Jsem citlivý, snadno zranitelný nesouhlasem nebo kritikou druhých
  - a) ano, je to tak
  - b) spíše s tím souhlasím
  - c) spíše s tím nesouhlasím
  - d) ne, není tomu tak
2. Snadno podlehnu názorům a doporučením druhých
  - a) ano, je to tak
  - b) spíše s tím souhlasím
  - c) spíše s tím nesouhlasím
  - d) ne, není tomu tak
3. Ve svém dosavadním životě jsem dosáhl cíle, které jsem si stanovil
  - a) ano, je tomu tak
  - b) spíše tomu tak je, podařilo se mi dosáhnout většinu svých cílů
  - c) spíše tomu tak není
  - d) d) ne není tomu tak, nepodařilo se mi dosáhnout svých cílů

4. Nevadí mi pouštět se do riskantních podniků
- a) souhlasím s tím
  - b) spíše s tím souhlasím
  - c) spíše s tím nesouhlasím
  - d) nesouhlasím s tím
5. Dost často se v životě řídím názorem „nějak bylo, nějak bude“
- a) ano, je to tak
  - b) převážně to platí
  - c) převážně to neplatí
  - d) ne, není tomu tak
6. Mám za to, že druhým lidem nelze věřit, protože toho často zneužijí
- a) souhlasím s tím
  - b) spíše s tím souhlasím
  - c) spíše s tím nesouhlasím
  - d) nesouhlasím s tím
7. Obvykle dělám jen to, co sám považuji za správné , bez ohledu na názory druhých lidí
- a) ano, je tomu tak
  - b) převážně je tomu tak
  - c) převážně tomu tak není
  - d) ne, není tomu tak

8. Často jsem buď znužený nebo podrážděn a mám „všeho po krk“
- a) ano, souhlasím s tím
  - b) převážně tomu tak je
  - c) převážně tomu tak není
  - d) ne, není tomu tak
9. Na ochranu svých práv jsem ochoten použít i násilí
- a) souhlasím s tím
  - b) spíše s tím souhlasím
  - c) spíše s tím nesouhlasím
  - d) nesouhlasím s tím
10. Jednám raději podle vlastního uvážení, než podle nějakých předpisů nebo různých ustanovení
- a) ano, je to tak
  - b) převážně je tomu tak
  - c) převážně tomu tak není
  - d) není tomu tak
11. Mám pocit, že jsem byl v životě často trestán bez závažnějších důvodů
- a) souhlasím s tím
  - b) spíše s tím souhlasím
  - c) spíše s tím nesouhlasím
  - d) nesouhlasím s tím

12. Svoji činnost zpravidla neplánuji, řídím se spíše okamžitou náladou, nebo nápadem
- a) ano, je tomu tak
  - b) často tomu tak je
  - c) až tak často tomu tak není
  - c) ne, není tomu tak
13. Zdá se mi, že druzí mají ve všem větší štěstí než já
- a) souhlasím s tím
  - b) spíše s tím souhlasím
  - c) spíše s tím nesouhlasím
  - d) nesouhlasím s tím
14. Často mám pocit, že je osud ke mně nespravedlivý
- a) ano, je tomu tak. Souhlasím s tím
  - b) spíše s tím souhlasím
  - c) spíše s tím nesouhlasím
  - d) ne, není tomu tak, nesouhlasím s tím
15. Mám respekt z policajtů
- a) souhlasím s tím, je tomu tak
  - b) spíše s tím souhlasím, do určité míry to platí
  - c) spíše s tím nesouhlasím, nemám výraznější respekt
  - d) nesouhlasím s tím, nemám respekt

16. Mám za to, že se nevyplácí angažovat se pro druhé, obvykle to dopadne tak, že je člověk zneužit a nikdo to neocení
- a) souhlasím s tím
  - b) spíše s tím nesouhlasím
  - c) nesouhlasím s tím
17. Trest, který mi byl soudem uložen považuji za:
- a) spravedlivý
  - b) spíše spravedlivý, než nespravedlivý
  - c) spíše nespravedlivý, než spravedlivý
  - d) nespravedlivý
18. Trestný čin , pro který mě odsoudili, považuji pro sebe za:
- a) užitečný
  - b) více užitečný než neužitečný
  - c) více neužitečný, než užitečný
  - d) neužitečný
19. Trest, který mi byl soudem uložen, považuji ve vztahu k trestnému činu za:
- a) přiměřený
  - b) spíše přiměřený než nepřiměřený
  - c) spíše nepřiměřený než přiměřený
  - d) nepřiměřený

20. Mám za to, že můj trestný čin nepoškozuje společnost jako takovou, ale pouze někoho konkrétního
- a) souhlasím s tím
  - b) spíše s tím souhlasím
  - c) spíše s tím nesouhlasím
  - d) nesouhlasím s tím
21. Řekl bych, že výkon trestu odnětí svobody vede u značného počtu odsouzených k nápravě
- a) ano, souhlasím s tím
  - b) spíše s tím souhlasím
  - c) spíše s tím nesouhlasím
  - d) ne, nesouhlasím s tím
22. Podle mých zkušeností mám zato, že vztahy mezi vězni ve věznici jsou
- a) dobré, převládá vzájemné porozumění a podpora
  - b) spíše dobré, chování vězňů je ohleduplné
  - c) spíše špatné, chování vězňů je neohleduplné
  - d) špatné, mezi vězni převládají spory a hádky
23. Přísné a nekompromisní dodržování stanovených zásad kázně a pořádku u odsouzených ve věznici považuji za
- a) velmi důležité
  - b) důležité, nemá se to však přehánět
  - c) málo důležité
  - d) nedůležité, odsouzení by měli mít větší volnost v dodržování svých návyků a zvyklostí

24. Myslím si, že ve vzájemných vztazích mezi odsouzenými ve věznici převládá násilí a dost vězňů se snaží ovládat druhé
- a) souhlasím s tím
  - b) spíše s tím souhlasím
  - c) spíše s tím nesouhlasím
  - d) nesouhlasím s tím
25. Prostředí, ve kterém odsouzení ve věznici žijí, provokuje k násilnému chování
- a) souhlasím s tím
  - b) spíše s tím souhlasím
  - c) spíše s tím nesouhlasím
  - d) nesouhlasím s tím
26. Ve vztazích mezi vězni ve věznici převládají intriky, vzájemná nedůvěra a sklony ke vzájemnému zneužívání , a to významně omezuje možnosti jejich nápravy
- a) souhlasím s tím
  - b) spíše s tím souhlasím
  - c) spíše s tím nesouhlasím
  - d) nesouhlasím s tím
27. Řekl bych, že většina odsouzených ve věznici má stále podrážděnou náladu , a to vede k častějším hádkám a sporům mezi nimi, než je obvyklé
- a) ano, je to tak
  - b) spíše je to tak
  - c) spíše to tak není

d) ne, není tomu tak

28. Důležité je, aby odsouzený ve věznici jednal tvrdě, jinak mezi vězni neobstojí

a) souhlasím s tím

b) spíše s tím souhlasím

c) spíše s tím nesouhlasím

d) nesouhlasím s tím

29. V průběhu výkonu trestu je ve věznici věnována dostatečná pozornost tomu, aby se odsouzení naučili zvládat náročné situace související s výkonem trestu, nebo které bude před odsouzené klást život na svobodě

a) souhlasím s tím

b) spíše s tím souhlasím

c) spíše s tím nesouhlasím

d) nesouhlasím s tím

30. Činnost odsouzených je ve věznici dobře organizována a kontrola jejich chování a jednání důsledná, a to je nutí k tomu, aby plnili své povinnosti a dodržovali dané normy a požadavky

a) souhlasím s tím, je tomu tak

b) převážně tomu tak je

c) převážně tomu tak není

d) nesouhlasím s tím, není tomu tak

31. Mám za to, že většina odsouzených ve věznici usiluje o svojí nápravu a k tomu jim napomáhají programy zacházení realizované ve věznici
- a) ano, je tomu tak
  - b) převážně tomu tak je
  - c) převážně tomu tak není
  - d) ne, není tomu tak
32. Ve výkonu trestu odnětí svobody ve věznici mně nejvíce vadí
(dejte do pořadí 1-12)
- 1 povinnost podřizovat se stanovenému řádu , organizovanému způsobu života dozoru nad chováním a jednáním odsouzených
  - 2 chování a přístup zaměstnanců věznice k odsouzeným
  - 3 nedostatek pracovních příležitostí
  - 4 nutnost být v nepřetržitém kontaktu se skupinou odsouzených
  - 5 riziko být kázeňsky potrestán za drobné přestupky
  - 6 sobecké, intrikující a často nepřátelské chování odsouzených
  - 7 nedostatek aktivit organizovaných pro odsouzené
  - 8 neochota personálu věznice napomáhat odsouzeným v řešení jejich problémů a oprávněných požadavků
  - 9 převládající nuda a stereotypie činností ve věznici
  - 10 sebeprosazování některých vězňů na úkor druhých
  - 11 omezení na svobodě znemožňující věnovat se svým zájmům
  - 12 zbytečně strávený čas.

Děkujeme Vám za otevřenost ve svých názorech i za vynaložený čas, který jste tomuto inventáři věnovali.

Tabulka č. 5 - charakter sebeposuzování odsouzeného s výraznými poruchami osobnosti

Respondenti																																		
Položka	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	SUMA	PRŮMĚR
1	4	1	4	2	1	2	2	3	4	2	3	1	1	1	1	4	1	1	1	3	1	4	4	2	3	3	3	4	1	1	1	2	71	2,2
2	1	4	2	2	1	1	3	1	4	1	3	2	3	1	1	3	2	2	3	2	1	1	2	2	3	3	3	1	1	1	1	1	62	1,9
3	3	3	1	2	1	2	1	1	1	2	1	2	2	3	2	3	2	1	3	4	2	1	4	2	4	1	2	3	2	4	3	1	69	2,2
4	4	4	1	4	4	3	4	4	1	3	4	1	1	1	3	3	4	4	4	3	4	1	3	3	2	3	2	1	1	4	4	2	90	2,8
5	1	3	4	2	3	2	4	3	1	2	3	3	1	1	2	4	2	1	2	2	1	4	4	3	2	3	3	1	2	4	4	2	79	2,5
6	4	4	4	2	4	3	4	4	2	3	4	4	2	4	3	1	1	3	2	2	4	4	4	3	3	4	4	4	4	4	4	4	106	3,3
7	4	4	3	2	4	3	4	3	1	3	3	4	1	4	1	3	4	3	2	4	3	4	4	3	4	3	4	4	1	4	2	3	99	3,1
8	3	3	4	2	2	3	2	2	3	3	1	2	1	1	1	4	2	2	3	4	1	4	4	3	2	2	3	3	2	4	2	1	79	2,5
9	4	4	1	3	2	2	1	3	1	2	2	4	1	1	2	4	2	2	2	2	3	1	4	3	2	2	3	1	1	4	4	2	75	2,3
10	4	1	1	3	3	2	3	3	1	2	4	3	2	4	2	3	3	3	3	3	4	4	4	3	3	3	4	4	1	4	4	4	95	3,0
11	4	3	1	2	3	2	2	3	3	2	4	1	4	4	3	2	2	1	4	3	2	4	4	3	3	3	1	1	4	4	4	1	87	2,7
12	3	4	4	2	4	3	3	3	3	3	4	3	3	4	2	3	1	2	2	3	3	1	4	3	3	2	4	4	2	4	2	4	95	3,0
13	3	4	2	2	2	2	2	2	3	2	4	1	1	1	1	4	2	2	2	4	1	4	1	2	2	2	3	4	1	4	2	1	73	2,3
14	4	3	1	2	2	2	1	3	3	3	2	1	4	4	2	4	3	1	2	2	1	4	1	2	1	2	3	3	2	4	1	1	74	2,3
15	4	1	1	3	2	3	1	3	1	1	3	3	4	2	2	2	3	2	1	2	2	1	2	3	2	2	1	4	2	4	3	2	72	2,3
16	4	4	4	2	1	3	4	3	3	3	3	4	3	4	3	4	1	2	4	3	4	4	4	3	4	3	4	4	4	1	4	4	105	3,3

Legenda

1 - Jsem citlivý, nesouhlasím s kritikou druhých	9 - Na ochranu svých práv použiji i násilí
2 - Snadno podlehnu názorům druhých	10 - Jednám dle svého uvážení, než podle předpisů
3 - Ve svém životě jsem dosáhl cíle	11 - Mám pocit, že jsem byl trestán bez závažnějších důvodů
4 - Nevadí mi pouštět se do riskantních podniků	12 - Činnost neplánuji, řídím se okamžitým nápadem nebo náladou
5 - Řídím se názorem „nějak bylo, nějak bude“	13 - Zdá se mi, že druzí mají víc štěstí než já
6 - Druhým nelze věřit, často toho zneužijí	14 - Mám pocit, že osud je ke mně nespravedlivý
7 - Dělán, co považuji za správné, bez ohledu na druhé	15 - Mám respekt z policajtů
8 - Často jsem znuděný nebo podrážděn	16 - Nevypálí se angažovat pro druhé

Tabulka č.6 - charakter sebezposuzování odsouzených SpO

Respondenti																																		
Položka	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	SUMA	PRŮMĚR
1	3	3	4	1	3	2	2	4	3	3	4	1	2	2	1	1	3	1	1	3	4	2	3	1	2	2	3	1	3	3	4	3	78	2,4
2	2	2	4	1	3	1	2	1	1	3	4	1	1	3	1	2	1	1	1	3	4	1	3	1	2	4	1	1	3	2	1	2	63	2,0
3	2	2	1	4	2	2	1	1	1	1	2	2	2	1	3	2	4	2	2	2	1	4	2	2	3	1	1	3	2	2	4	1	65	2,0
4	4	2	1	1	2	4	3	4	2	1	1	4	3	4	1	3	1	2	4	3	1	2	3	4	3	2	4	4	4	3	1	3	84	2,6
5	4	1	4	1	2	4	3	4	1	1	3	3	1	4	1	1	4	2	3	3	4	4	3	3	1	4	2	1	3	2	1	3	81	2,5
6	3	2	4	2	3	4	2	4	4	3	4	3	3	4	4	4	4	3	3	3	4	4	3	4	2	4	4	2	3	4	1	4	105	3,3
7	3	2	4	4	3	4	3	4	3	1	2	4	2	3	4	3	4	4	4	3	4	4	3	3	2	4	3	3	4	3	4	1	102	3,2
8	2	1	1	2	2	2	2	4	2	4	2	2	2	4	2	1	1	1	2	3	4	4	3	4	2	4	4	1	2	2	2	4	78	2,4
9	4	1	1	1	2	4	3	3	1	4	2	4	2	3	1	2	4	2	3	2	1	2	2	1	2	4	4	2	2	2	1	2	74	2,3
10	2	2	4	4	2	3	3	3	1	2	3	3	2	2	3	1	4	2	2	3	4	3	2	2	2	4	3	3	3	3	1	3	84	2,6
11	2	2	4	4	3	1	1	3	1	2	1	3	1	4	1	3	4	1	1	3	1	4	1	4	1	2	1	3	1	3	3	2	71	2,2
12	4	2	4	4	3	4	3	4	3	1	4	3	2	3	1	4	4	3	2	3	4	3	3	4	2	4	4	3	3	3	1	3	98	3,1
13	2	1	4	1	3	4	2	1	2	3	3	3	2	3	1	1	4	1	1	2	4	1	3	2	1	2	1	1	2	2	1	4	68	2,1
14	4	1	2	1	2	3	1	4	4	2	3	4	2	4	3	1	4	1	2	2	4	4	3	4	2	3	3	1	2	2	1	4	83	2,6
15	2	1	4	4	2	4	4	4	1	2	1	2	2	2	1	2	1	2	2	2	1	2	1	4	3	2	4	3	3	4	1	1	74	2,3
16	4	2	4	4	2	4	3	4	4	4	3	2	4	3	4	4	4	3	4	3	4	4	2	4	1	2	1	4	3	2	2	1	99	3,1

Legenda

1 - Jsem citlivý, nesouhlasím s kritikou druhých	9 - Na ochranu svých práv použiji i násilí
2 - Snadno podlehnu názorům druhých	10 - Jednám dle svého uvážení, než podle předpisů
3 - Ve svém životě jsem dosáhl cíle	11 - Mám pocit, že jsem byl trestán bez závažnějších důvodů
4 - Nevadí mi pouštět se do riskantních podniků	12 - Činnost neplánuji, řídím se okamžitým nápadem nebo náladou
5 - Řídím se názorem „nějak bylo, nějak bude“	13 - Zdá se mi, že druzí mají víc štěstí než já
6 - Druhým nelze věřit, často toho zneužiji	14 - Mám pocit, že osud je ke mně nespravedlivý
7 - Dělán, co považuji za správné, bez ohledu na druhé	15 - Mám respekt z policajtů
8 - Často jsem znuděný nebo podrážděn	16 - Nevypálí se angažovat pro druhé

Tabulka č. 8 - postoj k uloženému trestu odsouzených s výraznými poruchami osobnosti

Respondenti																																		
Položky	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	SUMA	PRŮMĚR
17	1	3	4	4	3	3	4	2	4	4	4	2	1	1	3	4	4	4	2	4	3	4	4	1	4	3	4	1	2	1	4	4	96	3,0
18	1	4	2	4	4	2	2	4	3	2	3	2	2	1	2	2	1	1	1	4	3	1	4	1	4	1	1	1	2	1	4	1	71	2,2
19	1	1	4	3	4	1	4	2	4	4	1	2	1	1	3	4	4	3	2	4	4	4	4	1	4	4	4	4	2	1	4	3	92	2,9
20	4	4	4	2	4	3	4	4	4	1	4	4	2	1	3	3	4	1	4	3	2	4	4	2	4	1	4	1	4	2	4	4	99	3,1

Legenda

- 17 - Akceptace soudem uloženého trestu
- 18 - Užitečnost trestného činu
- 19 - Přiměřenost soudem uloženého trestu
- 20 - Společenská nebezpečnost trestného činu

Tabulka č. 9 - postoj k uloženému trestu odsouzených -SpO

Respondenti																																		
Položky	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	SUMA	PRŮMĚR
17	3	3	1	4	2	1	3	4	1	1	4	1	1	2	4	1	4	3	1	4	4	1	4	2	1	1	1	2	2	2	4	4	76	2,4
18	3	3	1	4	2	2	3	2	3	1	4	1	1	1	3	3	4	2	1	3	4	2	1	2	1	3	2	3	3	3	1	4	76	2,4
19	4	1	1	4	2	1	3	4	1	1	4	1	1	1	4	1	3	4	1	4	4	4	2	2	1	4	2	1	2	2	4	3	77	2,4
20	3	2	4	2	3	4	4	1	4	1	4	4	1	4	3	3	4	4	4	3	4	1	4	4	4	3	4	4	4	4	4	3	105	3,3

Legenda

- 17 - Akceptace soudem uloženého trestu
- 18 - Užitečnost trestného činu
- 19 - Přiměřenost soudem uloženého trestu
- 20 - Společenská nebezpečnost trestného činu

Tabulka č. 11 - postoj k účelu trestu odsouzených s výraznými poruchami osobnosti

Respondenti																																			
Položky	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	SUMA	PRŮMĚR	
21	2	1	1	2	1	1	2	1	1	4	1	2	1	1	2	4	1	1	1	4	1	1	1	1	4	2	1	1	1	1	1	3	52	1,6	
22	1	1	1	2	2	2	2	1	2	2	2	2	3	1	2	3	2	2	1	3	2	1	1	2	3	3	3	2	2	2	1	1	60	1,9	
23	3	4	3	3	3	3	3	3	3	4	3	3	3	3	1	3	4	2	3	4	4	3	4	4	3	4	3	2	4	4	4	3	103	3,2	
24	4	3	4	3	3	3	3	3	3	4	3	4	3	1	4	3	4	2	2	4	4	3	4	4	3	3	3	2	4	4	1	4	4	103	3,2
25	2	3	4	3	2	3	3	2	4	3	4	4	2	4	3	4	1	4	4	2	1	3	4	3	3	2	3	4	4	1	4	2	95	3,0	
26	4	4	4	3	3	3	4	4	4	3	4	4	1	4	3	4	2	4	4	4	3	3	4	3	4	2	3	4	4	1	4	4	109	3,4	
27	3	4	3	3	4	3	4	4	4	3	3	3	3	4	4	4	1	3	4	3	2	4	4	3	4	2	3	4	2	4	4	2	105	3,3	
28	2	1	4	3	3	2	3	3	1	4	1	2	3	4	2	4	1	4	1	3	2	4	4	3	4	2	3	4	4	4	3	2	90	2,8	
29	3	4	1	2	1	1	1	3	2	1	1	2	1	1	2	4	1	1	1	2	2	1	1	2	4	2	2	1	4	1	2	4	61	1,9	
30	2	3	3	3	1	1	1	3	4	4	2	3	2	4	3	2	1	3	4	4	2	1	3	3	4	3	3	2	4	1	4	3	86	2,7	
31	2	4	4	2	1	2	1	1	4	1	2	2	1	1	2	3	2	1	2	4	2	1	2	2	4	2	2	4	4	1	4	3	73	2,3	

Legenda

- 21 - Řekl bych, že VTOS vede u značného počtu odsouzených k nápravě
- 22 - Podle mých zkušeností jsou vztahy mezi vězni
- 23 - Postoj k požadavkům kázně a pořádku
- 24 - Charakter vztahů mezi odsouzenými
- 25 - Prostředí ve věznici provokuje k násilnému chování
- 26 - Mezi vězni převládají intriky, nedůvěra apod.
- 27 - Odsouzení mají převážně podrážděnou náladu, a to vede ke sporům apod.
- 28 - Je důležité, aby odsouzený jednal ve věznici tvrdě, jinak neobstojí
- 29 - V průběhu VTOS je věnována pozornost, aby se ods. naučili zvládat náročné situace
- 30 - Činnost odsouzených je ve věznici dobře organizována a kontrola chování je důsledná
- 31 - Většina odsouzených usiluje o svou nápravu a k tomu jim napomáhají programy zacházení

Tabulka č. 12 - postoj k účelu trestu osouzených - SpO

Respondenti																																		
Položky	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	SUMA	PRŮMĚR
21	2	2	1	4	1	1	2	1	2	3	2	2	2	1	2	2	4	1	1	3	4	1	2	2	3	2	1	2	2	2	1	4	65	2,0
22	3	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	3	3	3	1	3	1	2	3	3	2	3	2	2	3	3	2	2	3	2	2	2	70	2,2
23	4	4	3	4	3	2	3	3	4	3	4	3	3	3	3	4	3	3	3	3	4	4	3	3	4	3	4	3	3	3	4	1	104	3,3
24	3	3	4	1	3	4	3	3	2	4	4	1	2	1	2	2	3	2	2	3	4	1	2	4	2	2	2	3	2	1	3	4	82	2,6
25	3	2	4	2	3	4	3	4	1	4	4	1	2	1	1	1	1	1	1	3	4	1	2	3	1	2	2	3	2	2	4	4	76	2,4
26	4	2	4	1	3	4	4	4	4	2	4	1	4	2	4	2	4	4	3	3	4	2	4	4	3	2	4	3	3	3	4	4	103	3,2
27	3	4	4	1	4	4	4	4	4	4	3	1	2	3	4	3	4	3	3	3	4	2	4	3	2	3	4	3	3	2	4	4	103	3,2
28	2	3	2	1	1	4	3	1	1	3	1	1	2	3	1	3	2	1	4	3	1	3	2	1	1	2	4	3	3	1	1	4	68	2,1
29	3	3	1	4	2	1	2	4	4	1	4	2	1	3	4	2	4	2	3	4	4	4	3	4	2	3	4	3	2	2	1	2	88	2,8
30	4	3	1	4	2	2	2	3	3	1	3	3	2	4	3	3	4	2	4	3	4	3	3	1	3	3	1	3	3	3	1	3	87	2,7
31	4	3	1	4	3	1	2	2	4	3	3	2	4	4	4	3	4	2	2	3	4	3	3	2	3	2	3	2	3	3	1	3	90	2,8

Legenda

- 21 - Řekl bych, že VTOS vede u značného počtu odsouzených k nápravě
- 22 - Podle mých zkušeností jsou vztahy mezi vězni
- 23 - Postoj k požadavkům kázně a pořádku
- 24 - Charakter vztahů mezi odsouzenými
- 25 - Prostředí ve věznici provokuje k násilnému chování
- 26 - Mezi vězni převládají intriky, nedůvěra apod.
- 27 - Odsouzení mají převážně podrážděnou náladu, a to vede ke sporům apod.
- 28 - Je důležité, aby odsouzený jednal ve věznici tvrdě, jinak neobstojí
- 29 - V průběhu VTOS je věnována pozornost, aby se ods. naučili zvládat náročné situace
- 30 - Činnost odsouzených je ve věznici dobře organizována a kontrola chování je důsledná
- 31 - Většina odsouzených usiluje o svou nápravu a k tomu jim napomáhají programy zacházení

Tabulka č. 14 - hierarchie negativních faktorů odsouzených s výraznými poruchami osobnosti

Respondenti																																			
Faktory	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	SUMA	PRŮMĚR	Pořadí
1	6	6	1	3	2	5	2	5	2	4	8	2	4	7	2	1	5	3	3	1	2	5	8	1	11	1	3	2	1	2	12	9	129	4,03	12
2	1	1	2	2	9	6	4	2	3	5	1	1	5	6	3	3	1	1	4	12	7	2	2	10	7	8	12	1	2	3	9	8	143	4,47	11
3	9	9	9	5	7	12	11	9	12	9	12	12	12	5	4	10	12	12	12	6	8	1	9	8	5	7	11	3	12	9	7	11	280	8,75	2
4	8	8	10	7	8	2	5	6	11	6	9	3	1	4	12	9	4	6	5	5	9	9	11	7	10	6	10	11	4	7	4	7	224	7,00	6
5	4	4	3	6	1	11	6	1	5	2	4	4	2	3	5	6	11	5	11	11	1	3	3	5	6	2	8	4	3	1	11	6	158	4,94	10
6	5	5	12	12	10	10	7	8	10	10	11	8	7	2	11	7	10	11	9	7	10	7	10	11	9	9	9	5	11	12	6	12	283	8,84	1
7	2	2	7	4	6	1	8	10	9	3	7	11	6	8	1	8	3	2	10	8	5	4	4	2	3	11	7	6	6	11	10	5	190	5,94	8
8	3	3	6	1	4	9	9	3	1	1	6	10	8	1	10	5	2	4	8	10	6	6	12	12	1	4	6	7	5	6	8	4	181	5,66	9
9	10	10	5	8	5	8	10	7	8	8	5	6	9	9	9	4	9	10	7	4	4	10	6	6	8	12	5	10	10	10	5	2	239	7,47	3
10	7	7	8	9	3	7	12	4	7	7	10	9	3	10	8	11	8	9	6	9	12	8	1	9	4	3	4	8	9	8	3	10	233	7,28	4
11	11	11	4	10	11	3	3	12	6	12	3	5	10	12	7	2	6	7	1	3	11	11	7	4	2	10	2	9	7	4	1	3	210	6,56	7
12	12	12	11	11	12	4	1	11	4	11	2	7	11	11	6	12	7	8	2	2	3	12	5	3	12	5	1	12	8	5	2	1	226	7,06	5

Legenda

- 1 - Povinnost podřizovat organizovanému způsobu života nad chováním odsouzených
- 2 - Chování a přístup zaměstnanců věznice k odsouzeným
- 3 - Nedostatek pracovních příležitostí
- 4 - Nutnost být v nepřetržitém kontaktu se skupinou odsouzených
- 5 - Riziko být kázeňsky potrestán i za drobné přestupky
- 6 - Sobecké, intrikující a často i nepřátelské chování odsouzených
- 7 - Nedostatek aktivit organizovaných pro odsouzené
- 8 - Nepochota personálu věznice napomáhat odsouzeným v řešení jejich problémů
- 9 - Převládající nuda a stereotypie činností ve věznici
- 10 - Sebeupisování některých vězňů na úkor druhých
- 11 - Omezení na svobodě znemožňující věnovat se svým zájmům
- 12 - Zbytečně strávený čas

Tabulka č. 15 - hierarchie negativních faktorů odsouzených ve výkonu trestu - SpO

Respondenti																																			
Faktory	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	SUMA	PRŮMĚR	Pořadí
1	4	2	12	3	5	1	2	12	10	3	5	1	1	2	1	5	12	4	4	4	12	12	11	2	2	10	6	3	3	10	5	3	172	5,38	10
2	2	1	11	2	2	3	3	11	1	4	4	1	6	4	7	7	11	7	5	1	11	11	1	3	3	12	1	1	1	3	1	4	145	4,53	12
3	8	11	10	12	12	12	11	9	6	1	11	2	5	10	5	6	10	11	9	7	10	6	10	5	10	9	9	12	7	1	4	6	257	8,03	1-2
4	1	7	9	7	3	8	6	8	2	10	9	1	7	6	6	11	8	5	10	5	8	8	9	6	11	7	5	2	10	10	9	2	216	6,75	4
5	7	8	5	11	7	9	1	10	9	9	3	1	4	3	12	8	9	3	3	10	9	9	12	10	6	8	4	4	5	1	3	7	210	6,56	6
6	6	4	7	8	11	7	7	7	8	12	12	1	3	11	8	12	5	10	12	11	6	7	8	9	9	10	8	10	11	1	8	8	257	8,03	1-2
7	9	5	8	6	8	4	5	6	5	5	2	2	11	9	2	6	7	2	8	9	7	4	7	1	5	11	7	7	6	7	6	9	196	6,13	8
8	3	3	3	1	4	2	4	5	3	2	6	1	10	1	11	10	6	6	6	2	4	5	6	11	4	9	2	5	2	7	2	1	147	4,59	11
9	11	10	6	4	9	6	8	4	4	11	1	1	12	8	10	4	4	9	7	8	5	2	5	8	8	5	10	9	4	1	10	10	214	6,69	5
10	5	6	4	10	6	11	9	2	7	8	10	1	2	12	9	9	2	8	11	12	3	3	2	4	7	6	3	8	12	1	7	5	205	6,41	7
11	12	9	2	9	10	10	12	3	12	6	8	1	9	7	3	3	3	12	1	6	2	1	3	12	12	8	12	11	8	1	12	12	232	7,25	3
12	10	12	1	5	1	5	10	1	11	7	7	1	8	5	4	2	1	1	2	3	1	10	4	7	1	7	11	6	9	1	11	11	176	5,50	9

Legenda

- 1 - Povinnost podřizovat organizovanému způsobu života nad chováním odsouzených
- 2 - Chování a přístup zaměstnanců věznice k odsouzeným
- 3 - Nedostatek pracovních příležitostí
- 4 - Nutnost být v nepřetržitém kontaktu se skupinou odsouzených
- 5 - Riziko být kázeňsky potrestán i za drobné přestupky
- 6 - Sobecké, intrikující a často i nepřátelské chování odsouzených
- 7 - Nedostatek aktivit organizovaných pro odsouzené
- 8 - Nepochota personálu věznice napomáhat odsouzeným v řešení jejich problémů
- 9 - Převládající nuda a stereotypie činností ve věznici
- 10 - Sebeprosazování některých vězňů na úkor druhých
- 11 - Omezení na svobodě znemožňující věnovat se svým zájmům
- 12 - Zbytečně strávený čas